`MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO

TEISĖS FAKULTETO

VERSLO TEISĖS KATEDRA

JULIJA MARKINA - ČEPIENĖ

Teisė ir Valdymas

DIREKTYVOS DĖL VARTOJIMO KREDITO SUTARČIŲ ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – Doc. dr. Lina Novikovienė

Vilnius, 2012

TURINYS

Įvadas 3

1. BENDROJI DIREKTYVOS DĖL VARTOJIMO KREDITO SUTARČIŲ CHARAKTERISTIKA 9

1.1. Prielaidos Vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo pokyčiams 9

1.1.1. Vartojimo kredito sutarties samprata 9

1.1.2. Vartotojų teisių pažeidimai vartojimo kredito srityse 10

1.1.3. Deklaruojamos prielaidos, sąlygojusios Direktyvos pokyčius Europos Sąjungoje 13

1.2. Pagrindinės Direktyvos reguliavimo sritys 14

1.2.1. Vartojimo kredito sutarčių, kurioms taikoma Direktyva, rūšys 16

1.2.2. Pagrindinės vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo nuostatos 18

1.3. Direktyvos suderinamumo lygis 20

2. DIREKTYVOS NUOSTATŲ TRANSPOZICIJOS YPATUMAI 23

2.1. Direktyvos suderintų nuostatų įgyvendinimas 23

2.1.1. Vartojimo kredito sutarčių reklama 23

2.1.2. Standartinės informacijos apie vartojimo kreditą pateikimas 26

2.1.3. Sutarties turinys ir forma 27

2.1.4. BVKKMN reglamentavimas 30

2.1.5. Teisė atsisakyti sutarties 33

2.1.6. Išankstinis grąžinimas ir jo pokyčių vertinimas 35

2.2. Direktyvos diskrecijų įgyvendinimo probleminiai aspektai 37

2.2.1. Direktyvos taikymo srities sugriežtinimas Vartojimo kredito įstatyme 37

2.2.2. Vartojimo kredito davėjo įpareigojimas dėl Standartinėje informacijoje pateiktos informacijos laikotarpio 39

2.2.3. Mokumo vertinimo kriterijų nustatymas 41

2.2.4. Susietojo vartojimo kredito sutarties reglamentavimas 43

2.3. Priežiūros institucijos ir jų vaidmuo 44

3. DIREKTYVOS PRAKTINIO TAIKYMO LIETUVOJE PROBLEMOS 48

3.1. Empirinio tyrimo analizės objektas 48
3.2. Nuotoliniu būdu sudaromų vartojimo kredito sutarčių teisinis vertinimas 50
3.2.1. Kliento indentifikavimas 50
3.2.2. Vartojimo kredito gavėjo kreditingumo vertinimo principiniai aspektai 50
3.2.3. Vartojimo kredito sutarčiai taikomų reikalavimų įgyvendinimas 54
3.2.3.1. Standartinės informacijos pateikimo fakto ir turinio analizė 55
3.2.3.2. Vartojimo kredito sutarčių formos ir turinio vertinimas 59
3.2.3.3. Vartojimo kredito sutarties atsisakymo įgyvendinimo ypatumai 62
Išvados 64
Literatūros sąrašas 66
Santrauka 77
Summary 78
Priedai 79

Įvadas

Temos aktualumas:

Kiekvienas iš mūsų esame vartotojai, kurie kasdien atliekame daugybę būtinų veiksmų, operacijų, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su finansais, vartojimu, sutartiniais santykiais, kurie leidžia mums integruotis ir vartojimo sutarčių pagrindu naudotis bendro/ asmeninio intereso prekėmis ir paslaugomis. Deja, vartotojai ne visada turi laisvų pinigų kurie leistų įsigyti pageidaujamas prekes ar paslaugas. Vartotojas prieš finansines paslaugas teikiančias bendroves yra „silpnoji šalis“, kuris dažnai neturi pakankamų teisinių, finansinio reglamentavimo žinių. O finansines paslaugas teikiančios bendrovės (pelno siekiančios organizacijos) ne retai, siekdamos pelno, turi didesnes galimybes pasinaudoti savo pranašumu prieš vartotoją ir suteikti tik minimalią, neišsamią informaciją, neturinčią reikšmingos įtakos vartotojo pasirinkimui ar apsisprendimui pasinaudoti tokiomis paslaugomis.

Didėjantis vartojimo poreikis, paskatino kurtis ir plėstis finansinių paslaugų sektorių, bei didinti vartojimo kreditų pasiūlą leidžiančią žmonės laisvai ir be apribojimų „vartoti“, tačiau čia vartotojas susidūrė su piktnaudžiavimu ir jo teisių pažeidimu. Kai kuriose Europos Sąjungos šalyse neatsakingas skolinimasis ir skolinimas tapo ekonomine ir socialine problema, kuri įtakojo vartotojų „nepasitenkinimo“ bangą, bei paskatino ginčyti vartojimo kredito sutartyse esančias nesąžiningas sąlygas.

„Vartotojų teisių gynimas – viena iš prioritetinių ES ekonominės ir socialinės politikos sričių“[1], todėl vienodas vartotojo teisių užtikrinimas ES valstybėse narėse buvo viena iš priežasčių vartojimo kreditų reglamentavimo pokyčiams inicijuoti. Iki 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių, kuri panaikino Tarybos direktyvą 87/102/EEB (Toliau – Direktyva)[2] įgyvendinimo, bendrijos lygmeniu buvo apibrėžtos tam tikros vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo taisyklės, tačiau dėl valstybėse narėse esančių teisinių ir/ar ekonominės padėties skirtumų, nacionaliniu lygmeniu taikomų skirtingų vartotojų apsaugos mechanizmų, jos neužtikrino harmoningos vartojimo kredito sutarčių sistemos. Dėl paminėtų skirtumų, Europos Sąjungoje imtasi iniciatyvos į šalių narių nacionalinę teisę perkelti Direktyvos nuostatas, kurios padėtų vartotojui palyginti teikiamus pasiūlymus ir pasirinkti labiausiai atitinkantį jo poreikius, bei užtikrintų vartotojo pasitikėjimą

[1] Lietuvos Respublikos vyriausybės 2007 m. balandžio 11 d nutarimas Nr. 372 “Dėl valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2007–2010 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo” (Valstybės žinios. 2007, Nr.: 46 -1742);

[2] Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. balandžio 23 d. direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008 5 22, P. 1-47);

Kita, ne mažiau svarbi Direktyvos keitimo priežastis - užtikrinti skaidrią ir veiksmingai veikiančią kredito rinką, kuri nebūtų apribota Europos Sąjungos vidaus sienų. Kadangi tarpvalstybinis skolinimas apima santykinai mažą paskolų dalį[3], o Direktyva nesumažina pagrindinės, tarpvalstybinio skolinimo problemos (apklausos, dėl tarpvalstybinės prekybos finansų paslaugomis, duomenimis – skirtingos kalbos vartojimas[4]), taigi, tarpvalstybinio skolinimosi plėtros tikslo įgyvendinimas bus vertinamas tik Direktyvos diskrecijų įgyvendinimo kontekste.

Europos Sąjunga, priimdama Direktyvą, neleido valstybėms narėms priimti jokių kitų nuostatų, nei yra numatyta suderintose srityse, šioms nuostatoms galioja visiško harmonizavimo principas, reiškiantis, kad perkeldamos Direktyvos nuostatas į nacionalinius teisės aktus šalys narės privalo užtikrinti maksimalų Direktyvos atitikimą ir tuo pačiu užtikrinti pakankamą vartotojų apsaugą. Tokio reikalavimo principas apsunkino Direktyvos įgyvendinimą visoje Europos Sąjungoje.

Kadangi Europos Sąjungoje[5] atliekamų vertinimų ir Direktyvos analizių dėmesys sutelktas Direktyvos suderintų nuostatų (Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą vartotojui pateikimas, sutarties turiniui ir formai keliami reikalavimai, teisė atsisakyti vartojimo kredito sutarties, išankstinis grąžinimas ir bendros vartojimo kredito kainos metinės normos (Toliau - BVKKMN) apskaičiavimo tvarka) atžvilgiu, bei pokyčio pareikalavusių nuostatų atžvilgiu, šiame magistriniame darbe taip pat dėmesys bus koncentruotas į tokių nuostatų įgyvendinimą Lietuvos teisinėje sistemoje.

Europos Sąjungos vidaus politikos generalinio direktorato, politikos departamento 2012 m. sausio mėnesį pateikta studija[6] (Toliau - Studija) dėl vartojimo kredito Direktyvos įgyvendinimo išskyrė keletą Direktyvos įgyvendinimo pjūvių, kurių problematiškumas analizuojamas pagal 14 valstybių narių pateiktas ataskaitas, Studijos apibendrintos išvados tik patvirtina, kad valstybės narės, įgyvendindamos Direktyvą nacionaliniame lygmenyje susiduria su tam tikrais sunkumais, pavyzdžiui, valstybės narės nespėjo laiku perkelti Direktyvos nuostatas, į nacionalinius teisės aktus,

[3] Pavyzdiui; DG Health and Consumer Protection; 5th November 2009 Final Report – Establishment of a Benchmark on the Economic Impact of the Consumer Credit Directive on the Functioning of the Internal Market in this Sector and on the Level of Consumer Protection (Toliau - DG SANCO Studija); P. 40. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-02]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/ccd_benchmarking_study_en.pdf> ;

[4] 37 proc. apklaustųjų įvardijo, kitos kalbos problematiką, kaip pagrindinį trukdį tarpvalstybinių finansinių paslaugų sektoriuje (DG SANCO Studija; P. 44);

[5] DG SANCO Studija; Studija;

[6] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; *Implementation of the Consumer Credit Directive;*2012 (IMCO)*;* P. 7-64; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-04-02]; Prieiga prie interneto: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201201/20120130ATT36564/20120130ATT36564EN.pdf>;

taip pat kilo daug diskusijų ir neaiškumų, dėl Direktyvoje pateiktos „reprezentavaus pavyzdžio“ sąvokos reklamoje taikomiems reikalavimams ir t.t.

Temos naujumas – temos naujumą lemia tai, kad į Lietuvos teisės aktuose Direktyvos nuostatos buvo įgyvendintos tik 2010 m gruodžio 23 d. priėmus Vartojimo kredito įstatymą Nr.XI-1253 (Toliau – Vartojimo kredito įstatymas), kuris įsigaliojo 2011 m. balandžio 1 dieną. Todėl Lietuvoje Direktyvos įgyvendinimas iki šiol nebuvo detaliau nagrinėtas. Atskirai paminėtina, kad kai kurie Direktyvos įgyvendinimo Lietuvoje galimi probleminiai aspektai buvo aptarti S. Jogminaitės magistriniame darbe[7], jame nagrinėdama finansinių paslaugų teikimo vartotojams ypatumus, autorė palietė ir vartojimo kredito sutartis, kurių reglamentavimo pokyčiai buvo nesenai inicijuoti ir pateikti Vartojimo kredito įstatymo projekte. Taip pat Lietuvos tam tikri Direktyvos reguliuojami aspektai buvo vertinami ir Europos Sąjungoje atliekamuose tyrimuose[8]. Direktyvos perkėlimo analizė, Europos mastu, yra pateikta Studijoje, tačiau ji teapima 14 iš 27 Europos Sąjungos šalių pateiktų ataskaitų analizes, į kurias Lietuvos Respublika nepatenka. Todėl šio tyrimo mokslinis naujumas ir yra Studijoje naudojamų tyrimo klausimų kėlimas Lietuvos pasirinkto Direktyvos nuostatų perkėlimo kontekste. t.y.

1. Ar Vartojimo kredito įstatymo ir kitų teisės aktų reglamentavimas Direktyvos suderintų nuostatų atžvilgiu, perkeltos visiško harmonizavimo principu;
2. Kokiomis opcijomis Lietuva pasinaudojo dėl Direktyvos taikymo apimties;
3. Kokiu būdu Lietuva įgyvendino nacionalinei šalių diskrecijai paliktų reglamentavimo laisvių taikymą šių nuostatų atžvilgiu: Direktyvos 15 str. 2 d pateikta diskrecija valstybei narei nustatyti teisių gynimo priemones susieto vartojimo kredito atžvilgiu. Skirtingai nei Studijoje, magistriniame bus nagrinėjami Direktyvos 8 str. 20 str. ir 24 str. įgyvendinimas, numatantis vartotojų kreditingumo vertinimo reikalavimus kreditorių kontrolę, bei vartotojų ginčių dėl vartojimo kredito sutarčių sprendimo ne teismine tvarka. Atsižvelgiant į tai kad, vartojimo kredito davėjų priežiūros institucija jau keitėsi po Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, manytina, kad tai jautri sritis, kuri turėtų būti pateikta Direktyvos įgyvendinimo prizmėje.

---

[7] Jogminaitė, S. Finansinių paslaugų teikimo vartotojams ypatumai: magistro baigiamasis darbas; Mykolo Romerio universitetas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-03]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100224_103525-71325/DS.005.0.02.ETD>;

[8] DG SANCO Studija apima ir Lietuvos vartojimo kreditų teikimo sistemą; P. 40; taip pat Lietuvos vartojimo kredito davėjų internetiniai puslapiai, kuriuose skelbiame vartojimo kredito reklama, buvo įtraukti į Europos Sąjungoje atliktą vartojimo kredito svetainių tyrimą, tyrimo rezultatai paskelbti internetinėje svetainėje: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-6_lt.htm#footnote-1>;

Analizuojant šiuos tris Direktyvos įgyvendinimo pjūvius Lietuvoje (Toliau – analizuojamos nuostatos), papildomai darbe bus pateikta nuomonė dėl vartotojo padėties Vartojimo kredito įstatymo ir kitų teisės aktų atžvilgiu.

Kitų Direktyvos įgyvendinimo pjūvių atsisakoma dėl tikėtinai perteklinės darbo apimties ir nustatytų maksimalių apimčių.

Tyrimo problema siejama su Direktyvos įgyvendinimo sunkumais, kurie kilo tiek dėl valstybių narių diskrecijai paliktų nuostatų taikymo, tiek dėl Direktyvos visiško harmonizavimo principo reikalavimo, kuris neleido valstybėms narėms nustatyti griežtesnius vartotojų teisių apsaugos reikalavimus. Nepamirština ir Europos Sąjungoje keliama laiko stokos problema, kuri įtakojo netinkamų ar nepakankamai apibrėžtų nuostatų perkėlimą valstybių narių teisėje, bei skirtingą, ar net problematišką, vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo praktinį taikymą.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti Direktyvos nuostatų perkėlimo į Lietuvos teisės sistemą ypatumus ir atskleisti naujojo vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo praktinio įgyvendinimo problematiką, pateikiant vartotojų teisių apsaugos mechanizmo pokyčio vertinimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti ar Direktyvos nuostatos tinkamai perkeltos į Lietuvos teisės aktus;
2. Išskirti pagrindines vartotojų teisių pažeidimų grupes, nustatytas Vartotojų teisių apsaugos tarnybos (Toliau - Tarnyba) nutarimuose dėl vartojimo kredito sutarčių sąlygų, pažeidžiančių vartotojų teises. Išanalizuoti, kiek ir kaip koreliuoja analizuojamos Direktyvos nuostatos ir Tarnybos praktika, ar sutampančiose srityse vartojimo kreditų reglamentavimas yra naudingas ir gali lemti teigiamą rezultatą vartotojų teisių gynimo atžvilgiu.
3. Įvertinti, kaip vartojimo kredito sutarčių teisinius santykius reglamentuojančios nuostatos perkeltos į finansines paslaugas teikiančių bendrovių vartojimo kredito sutartis, bei pateikti problemines sritis, jei tokios bus nustatytos.

Tyrimo objektas. Vartojimo kredito sutarčių teisinio reglamentavimo ir praktinio įgyvendinimo ypatumai, kylantys perkeliant Direktyvą į Lietuvos teisinę sistemą.

Empirinio tyrimo dalykas. Kadangi Direktyva *inter alia* reglamentuoja ir vartojimo kredito sutarčių sudarymo tvarką bei turinį, Empirinis tyrimas bus skirtas praktiniam vartojimo kredito sutarčių sudarymo bei reglamentavimo atitikties vertinimui. Atsižvelgiant į vartojimo kredito sutarčių įvairiapusiškumą bei siekiant nustatyti tikslias tyrimo apimčių ribas, pasirinktas siauresnis, tačiau ne mažiau aktualus, vartojimo kredito sutarčių spektras, t.y. nagrinėjamos tik vartojimo kredito sutartys, sudarytos nuotoliniu būdu (internetu).

Tyrimo metodai:

Šiame magistriniame darbe naudojami lyginamasis analizės metodas, kuriuo vertinami teisės aktai bei dokumentai, mokslinė literatūra, straipsniai periodiniuose leidiniuose bei Europos Sąjungos oficialiuose internetiniuose tinklapiuose, taip pat kiti literatūros šaltiniai, pateikiantys informaciją bei reglamentuojantys Direktyvos įgyvendinimo ir vartojimo kreditų teikimo aspektus. Teleologinio tyrimo metodas naudojamas tikslų, kurių buvo siekiama nustatant Direktyvoje esančias nuostatas, analizei.

Empirinio metodo pagalba analizuojamas vartotojų teisių užtikrinimo mechanizmas, finansines paslaugas teikiančių bendrovių sutartyse bei vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimuose (pasikeitus reguliavimo mechanizmui bus analizuojami ir Lietuvos Banko sprendimai šia tema) - vertinama praktinė Direktyvos įgyvendinimo pusė.

Loginio tyrimo metodu formuluojami teisinio reglamentavimo problemų sprendimo variantai.

Stebėjimo metodas leis pateikti praktikoje pasitaikančias problemas bei Direktyvos reikalavimų neatitikimus, susijusius su netinkama, nepakankama reklama.

Šaltiniai:

Pagrindiniai tyrimo šaltiniai – Europos Sąjungos teisės aktai, tai analizuojamoji Direktyva, taip pat prieš tai galiojusi direktyva 87/102/EEB[9] (Toliau – Direktyva 87/102/EEB), bei Lietuvos Respublikos nacionaliniai teisės aktai įgyvendinantys Direktyvą, tai Vartojimo kredito įstatymas, poįstatyminiai teisės aktai, bei Civilinis kodeksas, kuris iki Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo reglamentavo vartojimo kredito sutarčių teisinius aspektus.

Mokslinių tyrimų Lietuvoje šioje srityje nėra daug, todėl vertinant Direktyvos įgyvendinimo Lietuvoje ypatumus, orientuojamasi į praktinius taikymo sunkumus pateiktus Europos Sąjungos atliktuose tyrimuose, t.y. analizuojami Europos Sąjungos, tiksliau Europos parlamento teikiami pranešimai dėl Direktyvos. Taip pat analizuotini Lietuvos Banko sprendimai bei Tarnybos priimti nutarimai dėl vartojimo kredito sutarčių. Paminėtinas Simonos Jogminaitės tyrimas[10], kuriame autorė iškelia galimus probleminius Direktyvos taikymo aspektus, kurių teiginiai bus patvirtinti arba paneigti, atlikus įgyvendinimo analizės vertinimą, pagrindinių Direktyvos nuostatų atžvilgiu.

Empirinio tyrimo pagrindiniai šaltiniai yra vartojimo kredito sutartys ir jas lydintys dokumentai (pasiūlymas dėl vartojimo kredito sutarties, vartojimo kredito sutartis, mokėjimų išdėstymo dokumentai ir kiti).

---

[9] Tarybos direktyva1986 m. gruodžio 22 d. dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (87/102/EEB); (Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1);

[10] Jogminaitė S.; Finansinių paslaugų teikimo vartotojams ypatumai: *Supra note* 7;

Hipotezės:

Europos Sąjungoje inicijuoti Vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo pasikeitimai, buvo tinkamai įgyvendinti Lietuvos Respublikos lygmeniu, tačiau neužtikrino pakankamos vartotojų teisių apsaugos, praktinėje vartojimo kreditų išdavimo srityje.

Darbo struktūra:

Darbo struktūrą sudaro įvadas, dėstomoji dalis, skaidoma į tris pagrindinius skyrius, kurie padės nustatyti Direktyvos tikslus, bei išsiaiškinti problemas, kylančias dėl Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę, tiek teorine, tiek ir praktine prasme:

Pirmoji darbo dalis skirta vartojimo kredito sutarties sąvokai, Direktyvos pokyčio poreikiams bei taikymo riboms nustatyti. Taip pat siektina pateikti reglamentavimo pokyčių poreikį Lietuvoje per vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarčių analizę, sugrupuojant vartojimo kredito sutarčių sąlygas kurios ne kartą buvo pripažintos nesąžiningomis ir pažeidžiančiomis vartotojo teises. Svarbu paminėti, kad Direktyvoje nustatyta kredito sutarties sąvoka magistriniame darbe bus vartojama taip, kaip ją pateikia nacionaliniai teisės aktai, t.y. bus vartojama tik vartojimo kredito sutarties sąvoka.

Antroji magistrinio darbo dalis neatsiejamai svarbi Direktyvos įgyvendinimo analizuojamų nuostatų atžvilgiu, vertinimui, kuomet dažniausiai pasikartojančios, nesąžiningomis pripažintos, vartojimo kredito sutarčių sąlygos bus vertinamos, kaip reikalaujančios papildomos apsaugos ir reguliavimo vartotojo apsaugos atžvilgiu.

Trečiame skyriuje, pateikiama Lietuvos vartojimo kredito davėjų įstatymo įgyvendinimo, įstatymo raidės paisymo analizė, vartojimo kredito sutartyse. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva reglamentuoja plačius vartojimo kredito suteikimo reikalavimus, sutartys bus vertinamos siaurąja prasme, magistrinio darbo 2 dalyje analizuojamų nuostatų atžvilgiu.

Galiausiai pateikiamos išvados ir pasiūlymai, naudotos literatūros sąrašas, magistro baigiamojo darbo santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, pridedami magistro baigiamojo darbo priedai.

1. BENDROJI DIREKTYVOS DĖL VARTOJIMO KREDITO SUTARČIŲ CHARAKTERISTIKA

1.1. Prielaidos Vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo pokyčiams

Prieš pradedant analizuoti vartojimo kredito sutarčių reglamentavimą bei prielaidas reglamentavimo pokyčiams, trumpai norėtume apžvelgti vartojimo kredito sutarties sampratą bei jos bendrus bruožus. Tuomet bus pereita prie vartotojo, kaip pagrindinės sutarties šalies teisių pažeidimų analizės, kuri padės atskleisti vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo pokyčių poreikį Lietuvoje, ir galiausiai bus galima apibendrinti ar nustatyta problematika atitinka prielaidas, sąlygojusias Direktyvos reglamentavimo pokyčius Europos Sąjungoje.

1.1.1. Vartojimo kredito sutarties samprata

Sutartis – tai labiausiai paplitusi sandorių rūšis, kuri nustato prievolinius teisinius santykius susiklosčiusius tarp fiziniu asmenų, ūkio subjektų ar tarp fizinių asmenų ir ūkio subjektų. Sutarties samprata yra išsamiai išanalizuota mokslinėje, mokymo literatūroje, taip pat sutarties sampratą ar atskirą jos rūšies apibrėžimą galima rasti kone kiekviename įstatyminiame, norminiame teisės akte. Dažniausiai sutartis suprantama kaip juridinis faktas bei teisinis santykis kylantis iš šalių susitarimo. Sutarties sąvoka „taip pat vartojama visumai šalių susitarimo sąlygų apibūdinti arba kaip sąvokos „prievolė“ sinonimas“[11]. Atsižvelgiant į tai, kad po Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo CK 6.887 – 6.891 str. neteko galios, vartojimo kredito sutarties sampratos aiškinimas remiasi Vartojimo kredito įstatymo pateikta sąvoka, jog tai sutartis, pagal kurią vartojimo kredito davėjas suteikia arba įsipareigoja suteikti vartojimo kredito gavėjui vartojimo kreditą atidėto mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu, išskyrus sutartis dėl nuolatinio tos pačios rūšies paslaugų teikimo ar tos pačios rūšies prekių tiekimo, kai vartojimo kredito gavėjas už teikiamas paslaugas ar tiekiamas prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu[12]. Iš Vartojimo kredito įstatyme pateiktos sąvokos ir kitų reglamentuojamųjų straipsnių, galima būtų išskirti šiuos vartojimo kredito sutarčių pagrindinius bruožus: aiškūs reikalavimai sandorio šalims, numatantys, kad vartojimo kredito sutartis, gali būti sudaryta tik tarp fizinio asmens, kuris siekia patenkinti asmeninius, šeimos, namų ūkio, bet ne verslo ar profesinius poreikius, bei verslininko; kitas išskirtinis bruožas, kad sutartis ne būtinai turi būti atlygintina (iki Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, CK numatė atlygintinumo reikalavimą), taip pat vartojimo kredito sutarčiai taikomas imperatyvus rašytinės formos bei patvarios laikmenos reikalavimas (Vartojimo kredito įstatymo 10 str.). Vartojimo kredito sutartys

[11] Mikelėnas V., LR civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, Justicija, 2003, P. 192;
[12] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;

gali būti tiek realinės tiek konsensualinės, priklausomai nuo to, kada atsiranda iš vartojimo kredito sutarties kylančios teisės ir pareigos. Konsensualinės vartojimo kredito sutarties atžvilgiu, šalių teisės ir pareigos atsiranda nuo sutarčių sudarymo momento. Tačiau ne retai pasitaiko ir realinių vartojimo kredito sutarčių kuomet pinigų arba daiktų perdavimas yra reikšmingas sandorio sudarymo faktui konstatuoti, nes toks sandoris pripažįstamas sudarytu tik nuo pinigų arba daiktų perdavimo momento[13]. Vartojimo kredito sutartis ne retai sudaroma kreditavimo ar paskolos forma, todėl ,kiekviena sutartis turi būti teisingai teisiškai kvalifikuojama, t. y. jai turi būti taikomos tos teisės normos, kurios reglamentuoja, pagal sutarties esmę ir tikslą, būtent iš tokios rūšies sutarčių atsirandančius civilinius teisinius santykius[14].

Svarbu pabrėžti, kad vartojimo kredito sutarčių, kaip ir daugelio kitų, vartotojo sudarytų sutarčių, teisiniai santykiai susiklosto susitarimo pagrindu, dviejų asmenų valios išraiška, kuomet valios išraiška yra vienas svarbiausių sutarties elementų. Valios išraiškos nebuvimas ar ribojimas gali lemti sutarties sąlygų negaliojimą, kurios dažniausiai pasireiškia sutarčių pasirašytų prisijungimo, o ne derybų būdu, atžvilgiu. Praktikoje pasitaiko, kai viena šalis, kaip taisyklė, tai juridinis asmuo (vadovaujantis LR CK 1.39 str., sutartis yra vartojimo, jei paslaugas įsigyja fizinis asmuo, savo asmeninių, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti ir ne mažiau svarbi sąlyga, kad prekes - paslaugas jam teikia verslininkas) analizuojamosios sutarties atžvilgiu verslininkas, kurio pagrindinė veikla yra vartojimo kreditų suteikimas, pagal iš anksto paruoštas sąlygas pateikia jas pasirašyti, o „ši negali dėl jų derėtis, nes turi tik dvi galimybes“[15], sutikti su stipresnės šalies pateiktos sąlygomis ir sutartį pasirašyti, arba nesutikti ir sutarties nepasirašyti, ir tai viena esminių problemų, kurias Direktyva siekia eliminuoti, reglamentuodama atskirų, Direktyvoje pateiktų, vartojimo kredito rūšių išdavimo reikalavimus.

1.1.2. Vartotojų teisių pažeidimai vartojimo kredito srityse

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 str. 5 d., 6 d. numatyta, jog Tarnyba atlieka vartotojų skundų nagrinėjimo ne teismine tvarka funkciją, o taip pat kontroliuoja sutarčių standartines sąlygas ir ginčija nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas, įskaitant, bet neapsiribojant vartojimo kredito sutartimis. Tarnyba vykdydama šias ir kitas funkcijas kaupia informaciją apie gaunamus vartotojų skundus, bei skelbia nutarimus dėl sutarčių sąlygų, kurios pripažintos nesąžiningomis, kurie viešai prieinami Tarnybos interneto svetainėje.

[13] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. balandžio 2 d. nutartis *civilinėje byloje M. Ž. v. R. P.,* bylos Nr. 3K-3-156/2009*;*
[14] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gegužės 18 d. nutartis *civilinėje byloje „Swedbank“, AB v. P.B ir DB R. P.,* bylos Nr. 3K-7-229/2009*;*
[15] Mikelėnas V., LR civilinio kodekso komentaras. *Supra note* 11; P. 201;

Tarnyba yra pateikusi gautų ir išnagrinėtų vartotojų skundų rodiklius, atsižvelgiant į 2009-2010 metais raštu, pagal skundo pobūdį, vartotojų teisių apsaugos tarnybos tinklapyje[16] (Priedas Nr. 3). Šie rodikliai parodo, kad Lietuvoje vartotojai dažnai pareiškia nepasitenkinimą dėl vartojimo kredito sutarčių sąlygų. 2009 m. buvo pateikti 26 %, o 2010 m. – 21 % vartotojų skundai dėl vartojimo kredito sutarčių. Šių skundų proporcija bendroje vartotojų pateiktų skundų rodyklėje atrodo nepalankiai, todėl įstatymų, reglamentuojančių vartojimo kredito sutarčių teisinius aspektus reformos poreikis Lietuvoje, akivaizdus. Siekiant įvertinti, kokie vartotojų teisių pažeidimai dažniausiai nustatomi Lietuvoje ir ar Direktyvos įgyvendinimas eliminavo „nors“ dalį jų, darbe pateikiama vartojimo kredito sutarčių, kurias Tarnyba pripažino nesąžiningomis, analizė. Svarbu pažymėti, kad nesąžiningų sąlygų analizė vykdoma tik dėl vartojimo kredito sutarčių, sudarytų iki 2011 balandžio 1 dienos. Nagrinėjamos 2009-2011 metų vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimai dėl nesąžiningų sutarties sąlygų, paskelbti vartotojų teisių apsaugos tarnybos internetiniame puslapyje:

Lentelė Nr. 1. Tarnybos nutarimai, analizuojami vartotojų teisių pažeidimo kontekste:

Nutarimo numeris	**Sutartis**
2009 m. kovo 10 d. Nr. 10-96	dėl UAB „Šiaulių banko lizingas“ kilnojamojo turto išperkamosios nuomos sutarties Nr. P-95-119085
2009 m. sausio 28 d. Nr. 10-37	dėl UAB „Ūkio banko lizingas“ vartojimo kredito sutarties
2010 m. gruodžio 20 d. Nr. 10-793	dėl UAB "LSV intergroup" kredito sutarties
2010 m. gruodžio 20 d. Nr. 10-795	dėl UAB "Ūkio banko lizingas" vartojimo kredito sutarties Nr. C003057486".
2010 m. gruodžio 20 d. Nr. 10-796	dėl UAB "Ūkio banko lizingas" vartojimo kredito sutarties Nr. C912050685".
2010 m. gruodžio 20 d. Nr. 10-797	dėl UAB "General Financing" vartojimo kredito sutarties Nr. 47503071224" sandorio nr. 6".
2010 m. gruodžio 20 d. Nr. 10-798	dėl UAB "Smscredit.lt" paskolos sutarties".
2011 m. kovo 10 d. Nr. 10-125	dėl UAB „Snoro lizingas“ išperkamosios nuomos (vartojimo kredito) sutarties Nr. KGN00114LSPA
2011 m. kovo 16 d. Nr. 10-134	dėl UAB „HST komunikacijos“ kredito sutarties bendrųjų sąlygų
2011 m. liepos 19 d. Nr. 10-434	dėl UAB „Minibank“ vartojimo kredito sutarties sąlygų
2011 m. vasario 8 d. Nr. 10-62	Dėl Nordea bank finland plc Lietuvos skyriaus vartojimo kredito sutarties

[16] <http://www.vvtat.lt/index.php?4190737517>;

Siekiant nustatyti vartojimo kredito sutarčių sąlygas, kurios Tarnybos nutarimuose (nutarimai pateikti lentelėje Nr. 1.) dažniausiai buvo pripažintos nesąžiningomis, sekančioje lentelėje sugrupuosime, nesąžiningomis pripažintas, sąlygas, bei pateiksime Tarnybos nutarimų skaičių, kuriuose jos buvo pripažintos nesąžiningomis.

Lentelė Nr. 2. Vartotojų teisių pažeidimai.

Nuostatos pažeidžianti vartotojo teises esmė	**Nutarčių dėl tos pačios nesąžiningos sąlygos skaičius**
Delspinigių ir baudų taikymas už sutarties nevykdymą ar netinkamą vykdymą	11
Draudimas vartotojui sudaryti vartojimo kredito sutartis su kitom finansų įstaigom	2
Įmokų dengimo ir įmokų priskyrimo sąlygos, kuomet pirmiausia dengiami nuostoliai bei delspinigiai ar kitos kredito davėjo išlaidos	6
Kreditoriaus, standartinėje sutartyje numatyta teisė vykdyti nurašymus nuo bet kokių vartotojo sąskaitų ar numatytas sutikimas dėl nurašymo nuo sąskaitos	5
Nesąžiningo teismingumo sąlygos	6
Nesąžiningos sutarties sąlygos susijusios su sutarties nutraukimu	9
Reikalavimas pateikti prašymą dėl permokėtos sumos grąžinimo	3
Sąlyga, kuomet palūkanų skaičiavime taikoma prielaida, kad metai turi 360 dienų	3
Sąvokos "individuliai aptartos sąlygos" vartojimas standartinėje sutartyje	2
Standartinėse sąlygos numatyta sąlyga dėl sutikimo gauti rinkodaros informaciją nepateikiant galimybės atsisakyti suteikto sutikimo	2
Susieto vartojimo kredito atveju, numatyta pareiga vartotojui toliau vykdyti sutartį, net jei pardavėjas neįvykdo savo sutartinės prievolės	2
Sutarties sąlyga numatanti sutarties perleidimas tretiesiems be vartotojo (Kliento) sutikimo ar be pareigos informuoti apie skolą	7
Sutartinių įsipareigojimų susijusiu su draudiku įkėlimas į standartines sutarties sąlygas	2
Sutarties standartinėse sąlygose numatyta kreditoriaus teisė vienašališkai keisti paslaugų teikimo tvarką	2
Sutartyje numatytos sąlygos panaikinančios arba apribojančios vartotojo teises, "susijusias su kreditoriumi tuo atveju, kai kreditorius visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo Sutartyje numatytus įsipareigojimus"	2
Sutikimo tvarkyti asmens duomenis, įkėlimas į standartines sutarties sąlygas	3

Konstatuotina, kad visos vartojimo kredito sutarčių sąlygos pripažintos pažeidžiančios vartotojų teises pirmiausia yra susijusios su kreditoriaus piktnaudžiavimu sudarant su vartotojais

tipines vartojimo kredito sutartis. Visuose nutarimuose (nutarimai pateikti lentelėje Nr. 1.) Tarnyba yra nustačiusi kreditoriaus piktnaudžiavimą, pateikiant standartines sutarties sąlygas dėl delspinigių ir baudų taikymo už sutarties nevykdymą ar netinkamą vykdymą. Dažnai, kreditorius vartojimo kredito sutartyje nusimato sau palankesnės sutarties nutraukimo bei teismingumo sąlygas, tokiu būdu pažeisdamas vartotojo, kaip „silpnesnės“ sutarties šalies teises. Todėl vykdant Direktyvos įgyvendinimo analizę, siektina nustatyti, ar naujas reglamentavimas eliminavo šias problemas.

1.1.3. Deklaruojamos prielaidos, sąlygojusios Direktyvos pokyčius Europos Sąjungoje

Direktyva Nr. 87/102/EEB pateikė atraminius vartojimo kredito skolinimo standartus, paliekant valstybėms narėms laisvę įgyvendinti aukštesnio lygio reikalavimus, tačiau toks reglamentavimas neužtikrino vieningos rinkos modelio kūrimo vartojimo kredito teikimo srityje. Vartojimo kredito rinka nuo Direktyvos priėmimo stipriai kito ir plėtėsi: atsirado nauji, inovatyvūs produktai, taip pat pasikeitė vartotojų požiūris į vartojimo kreditus. Atsirado daug interpretavimo bei skirtingų vartojimo kredito išdavimo reikalavimų. Kiekviena valstybė galėjo griežtinti išdavimo sąlygas, atsižvelgdamos į savo rinkas, nekurdamos vieningos Europos Sąjungos sistemos vartojimo kreditų išdavimo srityje.

Europos Bendrijų komisija dar 2002 pateikė pasiūlymą dėl šios direktyvos keitimo, vėliau šis pasiūlymas dar keletą kartų buvo keistas. 2007 m. gegužės 21 d. debatų metu, išanalizavus keliolika ataskaitų bei vykdant išsamias konsultacijas su susijusiomis šalimis, paaiškėjo, kad Direktyva 87/102/EEB nebeatspindi dabartinės situacijos vartojimo kreditų rinkoje, todėl ją reikia peržiūrėti[17]. Taigi, poreikis keisti direktyvą 87/102/EEB, Europos Sąjungoje atsirado dar 2002 metais, kuomet Lietuva dar nebuvo įstojusi į Europos Sąjungą. 2007 m. gegužės 21 viešųjų debatų metu, kurių turinys skelbiamas viešai, konstatuota, kad „galiojanti direktyva dėl vartojimo kredito (87/102/EEB) pagrįsta minimaliu suderinimu. Po jos priėmimo valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalinius poreikius, patvirtino priemones, įvairia apimtimi viršijančias direktyvos nuostatas. Šie nacionalinių teisės aktų skirtumai laikomi kliūtimis vidaus rinkai“ [18], vadovaujantis išdėstytu galima teigti, kad pagrindiniu pokyčio poreikio aspektu 2007 m. buvo laikomas laisvas paslaugų judėjimas vidaus rinkoje. Nepaisant to, kad vartotojo teisių užtikrinimas, direktyvos 87/102/EEB keitimo svarstymo laikotarpiu nebuvo paminėtas, Europos Sąjungos sutarties 169 str. numatytas vienas pagrindinių Europos Sąjungos tikslų - vartotojų interesai bei aukšto lygio vartotojų apsauga,

[17] Europos Bendrijų Komisijos pakeistas pasiūlymas, Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo, nutraukianti Direktyvos 87/102/EB galiojimą ir keičianti Direktyvą 93/13/EB; KOM(2004)747; P. 2; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-03]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/fina_serv/cons_directive/credit_cons_lt.pdf>;

[18] Europos Sąjungos taryba, Briuselis, 2007 m. gegužės 21 d. 9739/07 (Presse 112) [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/LT/intm/94297.pdf>; [Žiūrėta 2012-11-05];

Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba, siekdamos „užtikrinti vartotojų pasitikėjimą“[19] bei siekdamos „sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančios vidaus rinkos vartojimo kreditų srityje kūrimuisi“[20] neleido valstybėms narėms toliau taikyti arba priimti kitokias, nei valstybių narių suderintas Direktyvos nuostatas. Kai kuriuose darbuose Direktyvos keliami tikslai pateikiami skirtingu principu, tačiau galiausiai susieina į tuos pačius direktyvos pateiktus tikslus[21].

Nors, šiame skyriuje pateikta Direktyvos pokyčio poreikių analizė, remiasi tik bendriniu vertinimu, nesigilinant į atskiras pokyčio pareikalavusias nuostatas, galima teigti, kad siekis užtikrinti aukštesnę vartotojų apsaugą, turėtų suponuoti prielaidą, kad Direktyva turėtų paliesti ir vartotojų teisių apsaugos mechanizmą, kuris užtikrintų tam tikrą apsaugos lygį egzistuojančių vartotojų teisių pažeidimų atžvilgiu. 1.1.2. skyriuje nustatėme vartojimo kredito sutarčių nuostatas, kurios kone kiekviename Tarnybos nutarime, pripažįstamos, kaip nesąžiningos, pažeidžiančios vartotojų teises. Todėl analizuodami atskiras Direktyvos nuostatų įgyvendinimo sritis, įvertinsime, ar Lietuvos vartotojų atžvilgiu Direktyvos siekis buvo įgyvendintas.

1.2. Pagrindinės Direktyvos reguliavimo sritys

Direktyvos pavadinimas pats savaime išreiškia pagrindinę reguliavimo sritį – tai vienos iš vartojimo sutarčių rūšių reglamentavimas, kuris apima tik sutartis, sudarytas dėl finansinių paslaugų įsigijimo, kurias fizinis asmuo, kitaip vartotojas sudaro su vartotojo verslu ar profesija nesusijusiu tikslu, t. y. vartotojo asmeniniams, šeimos ar namų ūkio poreikiams tenkinti. Direktyva neišskiria finansinių paslaugų davėjo, todėl ji taikoma tiek juridinių, tiek fizinių asmenų išduotoms vartojimo kredito sutartims, pagal kurias „kreditorius suteikia arba įsipareigoja suteikti vartotojui kreditą atidėtojo mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu, išskyrus sutartis dėl tos pačios rūšies nuolatinio paslaugų teikimo ar prekių tiekimo, kai vartotojas už tokias paslaugas ar prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu“[22]. Ieškant Direktyvos pokyčio priežasčių bei ištakų, susidūrėme su išreikšta, vartojimo kreditų rinkos augimo, problematika bei jos pateikimu. Europos Komisija, bei jos užsakymu atliekamų tyrimų prizmėje, buvo paminėta, jog augant vartojimo produktų asortimentui bei tobulinant jų pateikimo būdus, plėtėsi ir vartojimo kreditų

[19] Direktyva, *supra note*. 2; P.3;
[20] *Ibid.* P.3;
[21] Pavyzdžiui: Jungtinės Karalystės verslo, įmonių ir reguliavimo reformų departamentas, teikdamas konsultacijas ir pasiūlymus dėl vartojimo kredito direktyvos išskyrė tris Direktyvos tikslus: nustatyti apsaugos priemones, sustiprinančias vartotojų pasitikėjimą, tiek nacionaliniu, tiek ir tarpvalstybiniu lygiu; sukurti reguliavimo sistemą, kuri būtų pakankamai tvirta ir įtikinti valstybes nares, kad joms nebereikia papildomų apsaugos priemonių; sudaryti sąlygas, kurios teiktų naudą tiek vartotojui, tiek kreditoriui, visos Europos Sąjungos vidaus rinkoje .
[22] Direktyva, *supra note*. 2, p. 15;

pasiūla bei jų išdavimo kompleksiškumas[23], todėl Direktyva praplėtė kai kurias, prieš tai galiojusios direktyvos taikymo ribas, tačiau taip pat apibrėždama tam tikras išimtis. Taigi Direktyva netaikoma:

- sutartims kurių vertė mažesnė nei 200 eurų arba didesnė kaip 75000 Eurų. Mažiausios sumos ribų nustatymo prielaida, galėtų būti ta, kad specifiniai vartojimo kreditams taikomi reikalavimai taptų per brangūs vartojimo kreditams, kurių suma yra mažesnė nei Direktyvos nustatyta 200 Eurų riba; šios nuostatos skirtumas su prieš tai galiojusia direktyva yra maksimalios sumos riba, kuri anksčiau negalėjo viršyti 20000 Eurų[24]
- nelaikomas sąskaitos kreditavimo sutartims, kai vartojimo kreditas turi būti grąžintas per vieno mėnesio laikotarpį (Direktyvos 2 str. 2d. (e), taip pat nemokamai išduotiems vartojimo kreditams bei per tris mėnesius grąžintiniems vartojimo kreditams, kuomet vartotojas sumoka nedidelius mokesčius (Direktyvos 2 str. 2d. (f), bei sutartims, kurių tikslas nemokamai atidėti esamos skolos mokėjimą (Direktyvos 2 str. 2d. (j). Šių sutarčių eliminavimas, suponuoja kaštų išsaugojimo paskirtį, siekiant neužkrauti per didelės naštos, Vartojimo kredito įstatymo reikalavimų įgyvendinimui. Prie tokių sutarčių galėtų būti priskirtos ir sutartys pagal kurias darbdavys suteikia vartojimo kreditą darbuotojams be palūkanų arba už mažesnes palūkanas negu yra nustatytos rinkoje (Direktyvos 2 str. 2d. (g);
- netaikoma nuomos ir išperkamosios nuomos sutartims, Direktyvos 2 str. 2d. (d) (direktyva Nr. 87/102/EEB, taip pat nenumatė taikymo šios rūšies sutartims);
- netaikoma pagal Direktyvos str. 2 d. (a) (b) sutartims kurių įgyvendinimas užtikrintas hipoteka (nekilnojamojo turto įkeitimu) ar kitu įkeistu daiktu bei sutartims, kurių tikslas įgyti arba išlaikyti nuosavybės teises į žemę arba į esamą ar planuojamą statyti pastatą. Pripažįstama, kad vartojimo kredito sutartys, kurių paskirtis įsigyti nekilnojamąjį turtą yra specifinė, bei labai didelė, todėl joms reguliuoti Europos Sąjungos teisėkūra pasiūlė kitą direktyvą.[25]
- Netaikoma sutartims, kurios užstatytos tam tikru daiktu, o vartotojo įsipareigojimas griežtai ribojamas šio daiktu ((Direktyvos 2 str. 2d. (k));

[23] Pavyzdžiui : European Commission Directorate-General Health and Consumer Protection 2009, Study on the calculation of the annual percentage rate of charge for consumer credit agreements;
[24] Tarybos direktyva1986 m. gruodžio 22 d. dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (87/102/EEB); (Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1);
[25] Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės, 2011-05-20 Pasiūlymas 2011/0062 (COD). [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-04]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0142:REV1:LT:HTML>;

- Galiausiai netaikoma sutartims, skirtoms ribotai visuomenės daliai, taikant tam tikras palankesnes sąlygas (Direktyvos 2 str. 2d. (l)), bei sutartims kurios yra sudarytos tesime pagal susitarimą (Direktyvos 2 str. 2d. (i)),
- Taip pat Direktyvoje yra pateikta nemažai reguliavimo išimčių, nustatant ribotą Direktyvos taikymą, sutartims su galimybe pereikvoti sąskaitos lėšas (Direktyvos 2 str. 3 d.), sutartims, pagal kurias galima viršyti taikomą vartojimo kreditą ((Direktyvos 2 str. 4 d.).

Sutartims, sudarytoms „asmens“ kuris siekia organizacijos narių tarpusavio naudos, pelno tik nariams, siekia teisės aktuose nustatyto tikslo, gauna ir valdo tik savo narių santaupas ir tik jiems teikia kreditus, taip pat asmenims, kurie taiko mažesnę už rinkoje vyraujančią BVKKMN, bei normą kurios viršutinė riba yra apibrėžta įstatymų, taip pat tiems juridiniams asmenims, kurių nariai gali būti tik Vartojimo kredito įstatyme išvardinti asmenys (Direktyvos 2 str. 5 d). Taip pat sutartims, sudaromoms su kredito gavėju, kuris jau nevykdo savo įsipareigojimų pagal prieš tai sudarytą sutartį, kuomet vartojimo kredito šalys susitaria dėl atidėto mokėjimo ar kredito grąžinimo metodo keitimo (Direktyvos 2 str. 6 d), Direktyva suteikė diskrecijos teisę, todėl valstybės narės galėjo pasirinkti „aukštesnio lygio vartotojų apsaugą šiuose susitarimuose[26], bei išplėsti taikymo ribas. Tokia valstybių narių laisvė taikymo srityje, suponavo Direktyvos taikymą skirtingoms vartojimo kredito sutartims, tai parodot ir studijos ataskaitoje pateiktas apibendrinimas, jog „daugelis valstybių narių išplėtė Direktyvos taikymo ribas“[27]. Kokiomis iš nustatytų diskrecijų pasinaudojo Lietuvos įstatymų leidėjas išanalizuosime kitame skyriuje, bei pateiksime vertinimą, kokią naudą suponavo Vartojimo kredito įstatymo taikymo sričių praplėtimas.

Taigi, su tam tikromis išimtimis , bei valstybėms narėms nustatytomis pasirinkimo laisvėmis, Direktyva taikoma vartojimo kredito sutartims, susieto kredito sutartims ir sąskaitos kreditavimo sutartims, šių sutarčių sąvokų apibrėžtys yra pateiktos tiek Direktyvoje tiek ir Vartojimo kredito įstatyme. Todėl trumpai apžvelgsime šių sutarčių skirtumus.

1.2.1. Vartojimo kredito sutarčių, kurioms taikoma Direktyva, rūšys

Direktyvos sąvokų apibrėžtyse pateiktos trys vartojimo kredito rūšys: kredito sutartis, vartojimo kreditas su galimybe pereikvoti sąskaitos lėšas, bei susietojo kredito sutartis.

[26] European Commission Directorate-General Health and Consumer Protection 2009 Study on the calculation of the annual percentage rate of charge for consumer credit agreements, final report; P. 29; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-01]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/study_APR_en.pdf>;

[27] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Directive; *supra note* 6; P.14;

Vartojimo kredito sutarties sąvoka jau pateikta analizuojant vartojimo kredito sutarties vietą sutarčių teisinėje sistemoje, todėl tik pabrėšime, kad Direktyvos nuostatos skirtos reguliuoti iš vartojimo kredito sutarčių kylančius santykius. Būtinoji sąlyga, kad vartojimo kredito sutarties šalis būtų „fizinis asmuo, kuris <...> veikia siekdamas tikslų, nesusijusiu su jo verslu ar profesija“[28]. Taigi vartojamąja kredito sutartimi, bus pripažinta ta kredito, paskolos ar kita forma sudaryta sutartis, kurios šalis, kreditu besinaudojantis, asmuo atitiks Direktyvoje apibrėžtą vartotojo sąvoką.

Susieto vartojimo kredito sutartis, tai dar viena vartojimo kredito rūšių, reguliuojama Direktyvos. Susieto vartojimo kredito sutartys skirtos įgyvendinti vieną specifinį vartotojo tikslą – įsigyti tam tikrą paslaugą (as) arba daiktą (us) (pavyzdžiui automobilį, namų apyvokos daiktus, buitinę techniką ir kt.). Svarbus elementas yra tai, kad vartojimo kredito sutartis ir prekių pirkimo - pardavimo sutartis sudaro vieną komercinį sandorį. Vienu komerciniu sandoriu laikoma: a) kai prekių tiekėjas ar paslaugų tiekėjas pats finansuoja vartotojui sutiekiamą kreditą, b) vartotoją finansuoja trečioji šalis; (Direktyvos 3str. (n) (ii)). Atsižvelgiant į Direktyvos reguliavimo sritis, reiktų pabrėžti, kad susieto vartojimo kredito sutarties sąvoka neapima sutarčių, kurių tikslas įsigyti nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą, taip pat kurių vertė yra mažesnė nei 200 eurų arba didesnė kaip 75000 eurų ir t.t. (žiūrėti magistrinio darbo 1.2 p). Čia svarbus sutarties tikslas - „įsigyti“, todėl į susietojo vartojimo kredito sutarties sąvoką patenka ir išperkamosios nuomos sutartys, kuriose numatyta pareiga įsigyti nuomojamą daiktą, kurios dar vadinamos lizingo sutartimis. Skirtumas tas, kad susieto vartojimo kredito sutarties pagrindu įsigytas daiktas priklauso vartotojui, o išperkamosios nuomos sutarties, kitaip lizingo sutarties pagrindu, vartotojas tampa įsigyjamo daikto savininku tik pasibaigus susieto vartojimo kredito sutarties pagrindams. Abi šios sutartys reguliuojamos Direktyvos, ir yra dažnai naudojamos automobilių, baldų bei buitinės technikos parduotuvėse perkant išsimokėtinai. Dar daugiau, skirtingai nuo kitų vartojimo kredito sutarčių jai taikomi papildomi reglamentavimo reikalavimai, antai Direktyvos 15 str., numato, kad vartotojui pasinaudojus teise atsisakyti prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutarties, jis daugiau nebėra saistomas susietojo kredito sutarties[29], tačiau svarbu tai, kokiu būdu ir kokiomis sąlygomis valstybės narės nustatys vartotojui galimybes pasinaudoti šiomis teisėmis (Lietuvos nacionalinių teisės aktų reglamentavimas šioje srityje pateiktas magistrinio darbo 2.3.4 dalyje).

Sąskaitos kreditavimo sutartys, tai sutartis „pagal kurią kreditorius suteikia vartotojui galimybę disponuoti lėšomis viršijant esamą vartotojo einamosios sąskaitos likutį kredito sąskaitos

[28] Direktyva, *supra note*. 2, p. 15;
[29] Direktyva, *supra note*. 2, P. 30;

arba kredito kortelės suteikimo forma“[30], skirtingai nuo kredito sąskaitos, kredito kortelė dėl paprastumo naudoti yra paplitusi visame pasaulyje. Aiškumo dėlei, reiktų pridurti, kad išankstinio mokėjimo kortelės (angl. pay-inadvance) ir debeto kortelės nepriklauso nei vienai vartojimo kredito sutarčiai, kadangi leidžiama naudoti tik jose esančias lėšas. Tačiau kuomet vartojimo kreditas suteikiamas išduodant, išankstinio mokėjimo kortelę, į kurią pervedamas sulygtas vartojimo kreditas, jau patenka į Direktyvos reguliavimą, bei priklauso vartojimo kreditų sutartims. Toks vartojimo kredito suteikimo būdas vis labiau plinta prekybiniame tinkle, siekiant pereiti nuo įprasto vartojimo kredito bei supaprastinti vartojimo kredito suteikimo procesą ir maksimaliai padidinti klientų techninį aptarnavimą, bei pasiūlyti platesnį paslaugų spektrą[31]. Nors ir išskyrėme, kad debeto kortelės nepatenka į reguliavimo srity, tačiau reikia pridurti, kad jos nepatenka, ne tik dėl savo specifikos, bet ir dėl Direktyvos 2 str. 2 d, (f) išlygos.

1.2.2. Pagrindinės vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo nuostatos

Dar prieš Direktyvos įsigaliojimą, sveikatos ir vartotojų apsaugos generalinis direktoratas (DG SANCO) 2007 užsakė atlikti lyginamąją ir vertinamąją analizę dėl Europos Sąjungos valstybėse narėse egzistuojančio vartojimo kreditų rinkos, kurioje išskiriamos Direktyvos pagrindinės nuostatos (angl. „key features“[32]) bei jas apibrėžiantys reikalavimai, kurių kiekvieną trumpai apžvelgsime:

Pirma, apimtis, kitaip taikymo sritis;

Antra, vartojimo kredito Direktyvos reklamai taikomi reikalavimai, kurie priskirtini prie Direktyvos visiškai suderintų nuostatų. Jos atžvilgiu nacionalinių teisės aktų leidėjas turi labai ribotas nukrypimo galimybes, išskyrus Direktyvos 4 str. 2 d. (c) punkte pateiktą diskreciją dėl taikymo tam tikros sutartims. Pažymėtina, kad privaloma informacija, susijusi su kredito kaina, kuriai taip pat taikomi suderinti reikalavimai.

Trečia, Bendros vartojimo kredito kainos metinės normos paskaičiavimas (toliau - BVKKMN), Direktyvos atžvilgiu yra apibrėžta ir visiškai suderinta BVKKMN apskaičiavimo metodologija, taip Direktyvos priede Nr. 1 nustatytas konkretus apskaičiavimo metodas bei formulė, kurias valybės turi nustatyti visiško harmonizavimo principu.

---

[30] Direktyva, *supra note*. 2, P. 15;
[31] European Commission Directorate-General Health and Consumer Protection 2009 Study on the calculation of the annual percentage rate of charge for consumer credit agreements, *supra note* 26; P. 115;
[32] DG Health and Consumer Protection Final Report – Establishment of a Benchmark on the Economic Impact of the Consumer Credit Directive on the Functioning of the Internal Market in this Sector and on the Level of Consumer Protection; P. 1. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-02]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/ccd_benchmarking_study_en.pdf>;

Ketvirta, Standartinės vartojimo kredito formos (angl. – Standard European Consumer Credit Infomation Sheet) pateikimo reikalavimas, kurio griežti turinio ir formos reikalavimai nustatyti Direktyvos priede Nr. 2 ir 3, pažymėtina, kad mažiau „varginantis“ reikalavimas buvo sukurtas sutartims su galimybe pereikvoti sąskaitos lėšas, skolos konvertavimo (restruktūrizavimo) sutartims, bei sutartims, sudarytoms, Direktyvos 2 str. 5 d. pateiktomis organizacijomis. Kaip pateikta Studijoje, daugelis valstybių narių neturėjo sunkumų įgyvendinti Standartinei informacijai keliamus reikalavimus, tačiau pažymėjo, kad ji „pagrinde buvo kritikuojama dėl to <...>, kad buvo per daug visapusiška ir kartu sunkiai suprantama ir, kad Standartinės informacijos nuostata padidins vartojimo kredito gavėjų išlaidas“[33]

Penkta, Reikalavimai vartojimo kredito turiniui ir formai. Reiktų pažymėti, kad informacija, kurią reikalaujama pateikti kredito sutartyse, iš esmės atkartoja informaciją, reikalaujamą pateikti Standartinės informacijos formoje, išskyrus išankstinio kredito grąžinimo reikalavimą, kredito palūkanų normos keitimo laikotarpius, sąlygas ir tvarką bei kitų sutarties sąlygų pateikimo reikalavimas. Atsisakymo teisės pasinaudojimo tvarka, ginčių sprendimo procedūra, kompetentinga priežiūros institucija, tačiau pastarosios nuostatos taip pat reikalaujamos sutarčių, sudaromų nuotoliniu būdu, Standartinės informacijos pateikimo formoje.

Šešta, Vartojimo kredito sutarties atsisakymo teisė keturiolikos dienų laikotarpiu. Manome, kad tai vienas svarbiausių elementų, užtikrinančių vartotojui galimybę tinkamai susipažinti su sutarties sąlygomis ir įvertinti paimto vartojimo kredito poreikį. Direktyva numato, kad atsisakymo teisės terminas pradedamas skaičiuoti nuo kredito sutarties sudarymo dienos.

Septinta, išankstinis gražinimas bei iš šios teisės kylantys reikalavimai. Tokie reikalavimai nėra naujovė su prieš tai galiojusia direktyva Nr. 87/102/EEB, tačiau naujoji numatė vartojimo kredito davėjui mokamą kompensaciją už anksčiau grąžintą vartojimo kredito sumą.

Ir paskutinė, bet ne mažiau svarbi nuostata - reikalavimas vartojimo kredito davėjui įvertinti vartojimo kredito gavėjų mokumą ir prisiimti atsakomybę dėl netinkamo įvertinimo padarinių.

Visos šios aštuonios nuostatos reikalauja maksimalaus harmonizavimo suderintose srityse paliekant tam tikras opcijas, kurių perkėlimas bus įvertintas Direktyvos įgyvendinimo Lietuvoje perspektyvoje. Siekiant nustatyti esminius reikalavimus bei valstybių narių galimybes visiško harmonizavimo nuostatų atžvilgiu, sekančiame skirsnyje pateiksime suderinamumo principinius aspektus.

[33] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Direktive; supra note 6; P.8;

Europos Sąjungos iniciatyva atlikti tyrimai bei Direktyvos įgyvendinimo studijos remiasi šiomis nuostatomis, analizuojant jas visa apimtimi arba išskiriant jų dalį (pavyzdžiui, Europos sąjungos iniciatyva atliktas BVKKMN tyrimas). Be šių paminėtų, aštuonių reguliavimo sričių, Direktyva taip pat reguliuoja tokius santykius kaip pakankamo paaiškinimo pateikimas (Direktyvos 5 str. 6 d.), prieigos prie duomenų bazių suteikimo reguliavimas (Direktyvos 9 str.), teisių perleidimo bei vartojimo kredito tarpininkų veiklos reglamentavimas (Direktyvos 17 ir 21 str.) ir kt.

1.3. Direktyvos suderinamumo lygis

Europos Sąjungos teisės poveikis nacionalinės teisės sistemai gali reikalauti teisės aktų harmonizavimo, kuris reiškia, jog valstybės narės Europos Sąjungos teisinių priemonių pagalba, siekdamos suderinamumo lygio bei remdamosi Europos Sąjungos sukurtomis vienodomis teisės prielaidomis, vykdo teisės aktų reglamentavimą nacionaliniu lygmeniu. Pradedant nuo minimalaus iki visiško harmonizavimo. „Europos direktyva yra privaloma kiekvienai valstybei narei, kuriai ji skirta, rezultato, kurį reikia pasiekti, atžvilgiu, bet nacionalinės valdžios institucijos pasirenka jos įgyvendinimo formą ir būdus[34]. Analizuojamajai Direktyvai (22 str. 1 d.) taikomas visiško suderinamumo reikalavimas, todėl svarbu išsiaiškinti minimalaus, ir visiško harmonizavimo reikalavimų sąvokas, bei jų skirtumus.

Minimalus harmonizavimas nustato minimalius privalomus standartus. Europos Bendrijų Komisija, analizuodama vartotojų bendrijos teisyną yra pabrėžusi, kad skirtingos taisyklės kylančios iš minimalaus harmonizavimo nuostatų gali turėti neigiamos įtakos vidaus rinkoms. Viena iš priežasčių yra ta, kad vartotojai nenoriai vykdo tarpvalstybinius pirkimus, nes jie negali būti tikri ar apsaugos lygis, kurį jie gauna namuose, bus taikomas ir perkant kitoje valstybėje[35]. Tačiau reikia paminėti ir tai, kad taikant minimalaus harmonizavimo nuostatas, valstybės narės negali nustatyti silpnesnės apsaugos, nei to reikalauja Direktyva, tai reiškia, kad žemesnės apsaugos nuostatos minimaliai suderintų nuostatų atžvilgiu, automatiškai pašalinamos, ir pakeičiamos suderintomis nuostatomis, tačiau šalims, turinčioms aukštesnio standarto nuostatas, leidžiame ne tik jas išlaikyti, bet ir iš esmės ignoruoti suderintą standartą[36]. Tai reiškia, kad žemesnės apsaugos nuostatos, nustatytos valstybių narių, minimaliai suderintų nuostatų atžvilgiu, automatiškai pašalinamos, ir pakeičiamos suderintomis nuostatomis. Tačiau, tai nepašalina problemos, antai ne visi vartotojai yra susipažinę su vidaus įstatymais, todėl tikėtis, kad jie išmanys Europos lygio teisės aktus yra mažai

[34] Europos Sąjungos sutarties ir sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos (2010/C 83/01);
[35] Commission of the European Communities Green paper on the Review of the Consumer Acquis (COM (2006) 744 final); P. 7; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-01]; Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/acquis/green-paper_cons_acquis_en.pdf>;
[36] Shulze R., Schulte-Nolke H.; European private law – current status and perspectives; 2011; P. 48.

tikėtina. Minimalaus harmonizavimo nuostata lyg ir suponuotų visišką valstybės narės teisę priimti jos požiūriu reikalingas aukštesnes apsaugos priemones vartotojų atžvilgiu, tačiau Europos Sąjungos piliečių teisių ir konstitucinių reikalų departamentas, išanalizavęs tam tikrus sprendimus, kuriuose Europos teisingumo teismas nagrinėja skirtingų direktyvų minimalius apsaugos reikalavimus, pateikė išvadą, jog „Teisingumo teismas pasisako prieš nacionalines priemones, kurios viršija proporcingumo aspektus“[37], bet kokiu atveju, nepalankūs sprendimai valstybių narių atžvilgiu, kur analizuojamas direktyvos įgyvendinimas minimaliai suderintos srityse, priimamas tik nustačius, jog valstybės narės nustatytos apsaugos priemonės aiškiai trukdo laisvam prekių ir paslaugų judėjimui. Taigi, esant minimalaus harmonizavimo nuostatoms, reiktų remtis taisykle, kad valstybei narei nedraudžiamai taikyti griežtesnių apsaugos priemonių, nei numato pati direktyva, tačiau kiekvienus atveju atkirai turi būti siekiama įvertinti ar nustatytos apsaugos priemonės yra proporcingos numatytiems tikslam.

Maksimalaus harmonizavimo nuostatomis nustatomos detalios bendros taisyklės, tai „reikštų, kad valstybės narės negalėtų taikyti griežtesnes taisykles, nei tos, kurios buvo nuleistos Bendrijos lygiu“[38], kadangi Europos Sąjunga yra orientuota į vartotojų teisių apsaugą ir nemažai jos nesuderintų nuostatų reikalauja minimalaus harmonizavimo, bei leidžia valstybėms narėms užtikrinti stipresnę vartotojų apsaugą, tačiau suderintų klausimų atžvilgiu, perkėlimas į nacionalinės teisės aktus negali turėti jokių nukrypimų, nei griežtesnio, nei švelnesnio reglamentavimo, nes kiekvienas nukrypimas gali slopinti prekybos vystymąsi Europos viduje. Iš vartotojų teisių apsaugos perspektyvos, visiško harmonizavimo nuostatų taikyme, galima įžvelgti tam tikrą prioriteto nustatymą laisvos rinkos užtikrinimo tikslui, antai „minimalaus harmonizavimo nuostatomis, valstybėms narėms paliekama laisvė užtikrinti aukštesnio lygio vartotojų apsaugą, skirtingai negu maksimalaus harmonizavimo nuostatomis, kur tokia laisvė negalima“[39] ir tai galima laikyti neigiamu visiško harmonizavimo nuostatų bruožų.

Vidaus politikos generalinis direktorato C teminis skyrius: piliečių teisės ir konstituciniai reikalai, atlikdamas studiją dėl Vartotojų sutarčių teisės harmonizavimo apimties, yra pasisakęs, kad „Viena pagrindinių visiško suderinamumo metodo taikymo problemų yra žinoti, kokia jos apimtis

[37] Directorate – General for Internal Policies, Policy Department C Citizens' Rights ant Constitutional Affairs ; *Extent of Harmonization in consumer contract law;* 2010; P. 1629*;* [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-04]. Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/imco/dv/study_howells_reich_/study_howells_reich_en.pdf >;

[38] Commission of the European Communities Green paper on the Review of the Consumer Acquis; *Supra note* 35; P. 10;

[39] Vanessa Mak. Review of the consumer acquis - towards maximum harmonization?. Tilburg Institute of Comparative ant Transnational Law working paper No. 2008/6, P. 5; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą <http://ssrn.com/abstract=1237011>; [Žiūrėta 2012-11-01];

yra“[40]. Analizuojamuose šaltiniuose taikomos dvi pagrindinės nuomonės dėl visiškai harmonizuotų nuostatų apimties. Pirma, esanti artimesnė visiško harmonizavimo „dvasios“ atžvilgiu, kuomet direktyvos nuostatos „aiškiai apriboja sritis, kurias valstybės narės gali viršyti“[41], suderintos nuostatos atžvilgiu. Antra, besiremianti pozicija, kad visiško harmonizavimo nuostatos yra specifiškai (aiškiai) nustatytos minimalaus harmonizavimo nuostatose. Direktyvos 9 ir 10 konstatuojamose dalyse skelbiama „valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti kitokias, nei nustatyta šioje direktyvoje, nacionalines nuostatas. Tačiau toks apribojimas turėtų būti taikomas tik pagal šią direktyvą suderintoms nuostatoms. Kai tokių suderintų nuostatų nėra, valstybės narėms turėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti nacionalinės teisės aktus. <...> direktyvoje pateiktose sąvokų apibrėžtyse nustatyta derinimo sritis“[42], be to Europos teisingumo teismas pasisakė jog „nedraudžiama valstybei narei šių sutarčių atžvilgiu nustatyti šioje direktyvoje nenumatytus įpareigojimus, kuriais siekiama apsaugoti vartotojus“[43]. Taigi vadovaujantis aukščiau paminėtu, magistriniam darbe, analizuojant Direktyvos nuostatų perkėlimo į Lietuvos teisinę sistemą, taikysime pirmąją nuomonę visiško harmonizavimo nuostatų atžvilgiu. Tai yra, analizuojant Lietuvos nacionalinius teisės aktus pasirinktose srityse, remsimės nuomone, kad visiško harmonizavimo nuostatas galima viršyti tik ten, kur Direktyva aiškiai nurodo kokias galimybes. Tačiau papildomi įpareigojimai, skirti apsaugoti vartotojus, nebus vertinami, kaip pažeidžiantys Direktyvos visiško harmonizavimo principo, jei Direktyva jų atžvilgiu nederinama.

[40] Directorate – General for Internal Policies, Policy Department C Citizens’ Rights ant Constitutional Affairs ; *Extent of Harmonization in consumer contract law; Supra note* 37; P. 29;
[41] Directorate – General for Internal Policies, Policy Department C Citizens’ Rights ant Constitutional Affairs ; *Extent of Harmonization in consumer contract law; Supra note* 37; P. 28;
[42] Direktyva, *supra note*. 2, P. 3;
[43] Europos Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) 2012 m. liepos 12 d. sprendimas byloje C‑602/10 SC Volksbank România v Autoritatea Naţională pentru Protecţia Consumatorilor – Comisariatul Judeţean pentru Protecţia Consumatorilor Călăraşi (CJPC);

2. DIREKTYVOS NUOSTATŲ TRANSPOZICIJOS YPATUMAI

2008 m. rugsėjo 18 d. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiu Nr. 340 „Dėl darbo grupės sudarymo“[44] buvo sudaryta darbo grupė, kurios tikslas buvo suderinti tam tikrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kredito sutartimis, aspektus. Iki naujo Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, vartojimo kreditų išdavimą reglamentavo CK nuostatos bei LR Vyriausybės 2001 m. sausio 25 d. nutarimas dėl bendros vartojimo kredito kainos metinės normos apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo Nr. 82, taigi iš esmės teko keisti bei pildyti šių nuostatų pateiktą vartojimo kreditų reglamentavimą.

2009 m. spalio 6 d. buvo pateiktas Vartojimo kredito įstatymo projektas, kuris po ilgų svarstymų buvo priimtas 2010 m. gruodžio 23 d. ir įsigaliojo 2011m. balandžio 1 d. Taigi toliau magistriniame darbe bus vertinama, ar šio įstatymo ir kitų jį lydinčių teisės aktų nuostatos užtikrino Direktyvos įgyvendinimą analizuotinų nuostatų atžvilgiu.

2.1. Direktyvos suderintų nuostatų įgyvendinimas

Analizuojamoji Direktyva numato visiško harmonizavimo instrumentus, taikomus Bendrijos lygmeniu šiais aspektais: reikalavimai reklamai, ikisutartinės informacijos teikimo pareiga, informacija, kuri turi būti pateikta vartojimo kredito sutartyje; sandorio atsisakymo teisė; išankstinio grąžinimo teisė; BVKKMN apskaičiavimo metodas. Šios nuostatos figūruoja kone kiekviename straipsnyje, tyrime ar analizėje, kur yra aptariami Direktyvos įgyvendinimo aspektai[45].

2.1.1. Vartojimo kredito sutarčių reklama

Reklamos reglamentavimo svarba suprantama – tai pirmas informacijos šaltinis vartotojui ir gali būti lemiamas pasirinkimo rodiklis, todėl svarbu vartotojus apsaugoti nuo juos klaidinančios, nesąžiningos praktikos taikymo. Iki Direktyvos įsigaliojimo, Europos Sąjungos teisės aktai nenumatė reklamai taikomų reikalavimų, buvo reglamentuojami tik tam tikri aspektai[46] Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje Nr. 97/55/EB, iš dalies pakeičiančioje ir papildančioje direktyvą Nr. 84/450/EEB dėl klaidinančios reklamos taip, kad būtų įtraukta ir lyginamoji reklama. Siekiant apginti vartotoją, Direktyvoje nustatyti tam tikri kokybės ir turinio reikalavimai reklamai. Jei vartojimo kredito davėjas reklaminėje medžiagoje siekia pritraukti vartotoją, kotiruodamas palūkanų normos dydį arba kitus skaičius, kurie turi reikšmę vartotojui siūlomo kredito kainai, Direktyvos 4

[44] Lietuvos Respublikos ministro pirmininko 2008 m. rugsėjo 2 d potvarkis dėl darbo grupės sudarymo Nr. 340. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-24]. Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/lite/ta/61925;
[45] Pavyzdžiui, Studija; DG SANCO analizės galutinė ataskaita, 2009;
[46] Marakauskas L. *Reklamos teisinis reglamentavimas: teorija ir praktika*; UAB Mokesčių srautas” 2008; P. 31;

str. 2 d. ir Direktyvos 18 preambulė reikalauja pateikti tipinę sutarties informaciją, kuri turi būti aiškiai, tiksliai bei pastebimai pateikta *tipiniame pavyzdyje*. Jame privalo būti nurodyta: fiksuota ir arba kintama kredito palūkanų norma; išlaidos, įtrauktos į bendrą kredito kainą vartotojui; bendra kredito suma; bendros vartojimo kredito kainos metinė norma; jeigu yra taikoma, vartojimo kredito davėjas privalo nurodyti kredito sutarties trukmę; jeigu yra taikoma, prekių ar paslaugų kainą, kai kreditas suteikiamas atidedant mokėjimą už konkrečias prekes ar paslaugas; jeigu yra taikoma, bet kokio išankstinio mokėjimo sumą; kai kreditas suteikiamas atidedant mokėjimą už konkrečias prekes ar paslaugas; jeigu yra taikoma, bendrą vartojo mokamą sumą bei dalinių mokėjimų sumą[47].

Tipinio pavyzdžio reikalavimas su visais jį sudarančiais elementais yra visiškai suderinta nuostata, kuri turėjo būti perkelta į visų valstybių narių nacionalinius įstatymus. Direktyva paliko tik dvi opcijas: pirma - netaikyti tipinės informacijos pateikimo reikalavimo reklamoje, kurioje nepateikiama nei palūkanų norma, nei kiti skaičiai, susiję su kredito kaina vartotojui; antra opcija - tipiniame pavyzdyje nereikalauti pateikti BKKMN, sutartims su galimybe pereikvoti sąskaitos lėšas, ir kai kreditas turi būti grąžinamas pareikalavus arba per tris mėnesius. Nei vienos iš pateiktų diskrecijų Lietuvos įstatymų leidėjas neperkėlė į Vartojimo kredito įstatymą, tačiau, perkeldamas vartojimo kredito sutarties reklamai taikomus reikalavimus padarė klaidą ir neįtraukė reikalavimo pateikti *tipinį pavyzdį*. Manytina, kad vadovaudamasis praktinėmis vartojimo kredito sutarčių išdavimo problemomis, įstatymų leidėjas praplėtė reikalavimą, bei nurodė, kad vartojimo kredito davėjas reklamoje pateiktų ir vartojimo kredito grąžinimo terminą, jei jis nesutampa su sutarties trukme[48]. Taigi šie du neatitikimai galimai pažeidė Europos Sąjungos visiško suderinamumo reikalavimą, t.y. Lietuvos įstatymų leidėjas pritaikė mažesnius reikalavimus nei nustatė Direktyva, o to daryti neleidžiama net minimalaus harmonizavimo nuostatoms, bei viršijo Direktyvos pateiktus reikalavimus, nurodydamas vartojimo kredito davėjui pateikti kredito grąžinimo terminą.

Siekiant išsiaiškinti, kokią įtaką *tipinio pavyzdžio* reikalavimo eliminavimas turėjo vartojimo kredito davėjų skelbiamos reklamos turiniui, stebėjimo metodu, buvo vertinami vartojimo kredito davėjų reklaminiai lankstinukai, skelbiantys galimybę įsigyti prekes išskomėtinai, taip pat skirtingose internetinėse svetainėse skelbiama reklama, tiesiogiai siūlanti įsigyti vartojimo kreditus, bei tarpininkų (atitinka Vartojimo kredito įstatyme pateiktą sąvoką) reklama interneto svetainėse. Kadangi magistriniame darbe nesiekiama nustatyti, kokiu mastu tinkamai ar netinkamai yra

[47] Direktyva, *supra note*. 2; P. 5;
[48] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;

pateikiamos vartojimo kredito sutarties reklamos, remsimės ne daugiau, kaip 10-ties atsitiktinių pavyzdžių analize.

Nors analizuojamos reklaminės medžiagos kiekis yra nedidelis (Priedas Nr. 4. Reklaminės medžiagos analizė), tačiau remiantis ja galima teigti, kad Lietuvos vartojimo kredito davėjai susidūrė su problemomis taikant reikalavimus reklamai. Dažnai sutinkamas pažeidimas yra susijęs su tipinio pavyzdžio nebuvimu vartojimo kredito davėjų analizuojamoje reklamoje. Įgyvendinus tipinio pavyzdžio reikalavimą, nekiltų klausimas dėl duomenų, nurodytų naudojant „nuo“... „iki“ prielinksnius. Vis gi ne tik Lietuvos vartojimo kredito davėjai susidūrė su sunkumais įgyvendinant reklamai taikomus reikalavimus. Europos Sąjungoje atliktos Studijos metu buvo nustatyta, kad valstybėms narėms buvo keblu suprasti, ką reiškia reprezentatyvus pavyzdys[49]. 2011 metais Europos Komisijos užsakymu buvo atliktas vartojimo kreditus teikiančių institucijų internetinių puslapių ir juose pateiktos reklaminės informacijos vertinimas, kurio metu buvo nustatyta, jog 46 % iš 562 vertintų tinklapių, reklaminė informacija neatitiko Direktyvos keliamų reikalavimų[50]. Į šį vertinimą buvo įtrauktos penkių vartojimo kredito davėjų internetiniuose puslapiuose patalpintos reklamos[51]. Vertinimo rezultatai parodė informacijos, pateiktos vartojimo kredito reklamoje, globalią disharmoniją.

Lietuvos bankas, kaip finansų rinkos sektorių prižiūrinti institucija, siekdama užtikrinti skaidrią, vartotojų interesų nepažeidžiančią finansinių paslaugų reklamą, 2012 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. 241-75 patvirtino Finansinių paslaugų reklamos gaires (Toliau – Reklamos gairės). Reklamos gairių atsiradimo priežastys yra siejamos su finansinių paslaugų išskirtinumu, sudėtingumu, bei dažnai būdinga rizika[52], todėl jose Lietuvos bankas pateikia ne tik detalius paaiškinamus dėl Vartojimo kredito įstatyme bei Direktyvoje pateiktų terminų, bet pateikia neigiamus ir teigiamus įgyvendinimo pavyzdžius. Svarbiausia tai, kad jau pateikiamas ir tipinio pavyzdžio reikalavimas, bei Direktyvos preambulėje nurodytos tipinio pavyzdžio pateikimo gairės. Lietuvos bankas patikslinto, kad tipinio pavyzdžio informacija turi būti aiškiai atskirta nuo kitos

[49] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Direktive; supra note 6; P.54;

[50] European Parliament, Committee on the Internal Market and Consumer Protection; 10.5.2012 Draft report No. 2012/2037(INI); P. 5; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-28]. Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONSGML%2bCOMPARL%2bPE-489.471%2b01%2bDOC%2bPDF%2bV0%2f%2fEN>;

[51] Memo/12/2, EU investigates consumer credit websites - a market underperforming for consumers; Brussels, 10 January 2012; P. 2; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-18]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-2_en.htm?locale=en>;

[52] Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. 241-75 patvirtintos finansinių paslaugų reklamos gairės, P. 1;

vartojimo kredito reklamoje pateiktos informacijos išskiriant žodžiais „tipinis pavyzdys“ „pavyzdys ar „pavyzdžiai“[53]. Deja nei vienao iš minėtų pavyzdžių negalima buvo rasti analizuojamame reklamoje apie vartojimo kreditą. Tikėtina, kad Lietuvos banko patvirtintos reklamos gairės eliminuos ar bent jau sumažins vartojimo kredito reklamai taikomų reikalavimų pažeidimų skaičių.

2.1.2. Standartinės informacijos apie vartojimo kreditą pateikimas

Viena naujausių Direktyvos nuostatų, kuri nebuvo numatyta nei prieš tai galiojusiuose Europos Sąjungos, nei Lietuvos teisės aktuose, reikalavimas dėl informacijos prieš sudarant sutartį pateikimo popieriuje arba kitoje patvarioje laikmenoje[54]. Be to, informacija privalo būti pateikta suderintos “Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą”[55] formos, Vartojimo kredito įstatyme - „Standartinė informacija apie vartojimo kreditą“[56] (Toliau – Standartinė informacija), formos. Lietuvos perspektyvoje, pakeitimas yra ypatingai svarbus, kadangi vartojimo kredito sutartys dažnai yra sudaromos pagal vartojimo kredito davėjo iš anksto paruoštas standartines sutarties sąlygas. Būtent dėl tokių sutarties nuostatų, kiekviename Tarnybos nutarime, kuriame analizuojami vartotojų teisių pažeidimai vartojimo kredito sutartyse, buvo nustatytos vartotojų teises pažeidžiančios nuostatos. CK 6.185 str. 2 d. numatyta, jog sutarties standartinės sąlygos yra „privalomos kitai šaliai tik tuo atveju, jeigu jai buvo sudaryta tinkama galimybė su tomis sąlygomis susipažinti“[57], deja, praktikoje sutarties sąlygos yra ilgos, dažnai parašytos smulkiu šriftu ir sunkiai įskaitomos, taip pat siekiant kuo greičiau sudaryti sutartį, vartotojui nepaliekama laiko tinkamai su ją susipažinti. Direktyvos preambulėje teigiama, kad „vartotojai turėtų būti apsaugoti nuo nesąžiningos arba klaidinančios veiklos[58], be to konstatuojama, kad prieš sudarydami sutartis vartotojai turi gauti pakankamai informacijos apie kredito sąlygas, kainą bei įsipareigojimus. Minėta informacija turi būti skaidri ir palyginama. Toks pat tikslas buvo išreikštas ir rekomendacijose dėl informavimo iki būsto paskolos sutarties sudarymo, kurių tikslas buvo nustatyti bendrąją informaciją, kuri turėtų būti pateikta vartotojui, ir susitarti dėl Europos standartinio informacijos lapo, kuriuo pasinaudodami vartotojai galėtų palyginti būsto paskolas tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu mastu[59]. Šie tikslai be gilesnės analizės leidžia daryti prielaidą, jog vartotojų

[53] Ibid, P. 30;
[54] Direktyvos 5 ir 6 str. atitinkamai vartojimo kredito įstatymo 5 ir 6 str.
[55] Direktyva, *supra note*. 2, P. 18;
[56] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;
[57]Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (aktuali kodekso redakcija nuo 2012-09-01)//Valstybės žinios. 2000-09-06, Nr. 74-2262;
[58] Direktyva, *supra note*. 2, P. 5;
[59] Commission Recommendation of 1 March 2001 on pre-contractual information to be given to consumers by lenders offering home loans 2001/193/EC; OJ. L 69, 2001 3 10, P. 25 (4); [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-06]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:069:0025:0029:EN:PDF>;

pažeidimų skaičius dėl nesuteiktos galimybės susipažinti su sutarties sąlygomis turėtų sumažėti, tačiau išlieka klausimas, ar tai leis apsisaugoti nuo nesąžiningos vartojimo kredito davėjų veiklos išlieka atviras, tuo labiau, kad susipažinimas su sutarties sąlygomis bei tose sąlygose pateiktos informacijos turinio įvertinimo galimybės priklauso nuo tam tikrų vartotojo savybių, „o realybėje, vartotojų finansinis raštingumas yra šokiruojamai blogas“[60].

Direktyvoje visiško suderinamumo nuostatos į Vartojimo kredito įstatymą perkeltos taikant žodinius patikslinimus dėl tinkamos formuluotės, atitinkančios lietuvių kalbos bendruosius reikalavimus, bei pasinaudojant kai kuriomis direktyvos pateiktomis diskrecijomis, kurios aptariamos kitame skyriuje.

2.1.3. Sutarties turinys ir forma

Europos Parlamento vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetas 2012 m. gegužės 10 d. ataskaitos projekte pažymėjo, kad sutarties informacijai taikomi Direktyvos reikalavimai nesukėlė jokių žinomų sunkumų“[61]. Į Vartojimo kredito įstatymą Direktyvos 10 str. nuostatos buvo inkorporuotos, taikant tik tam tikrus žodinius patikslinimus. Tačiau skirtingai, nei numato Direktyva, vartojimo kredito davėjas, vartojimo kredito sutartyje turi pateikti ne tik vartojimo kredito trukmę, bet ir terminą jei jie nesutampa. Taip pat įstatymų leidėjas suformulavo papildomą sutartinės civilinės atsakomybės vartotojui taikymą. Vartojimo kredito įstatyme yra numatyta sutartinių delspinigių ribojimo nuostata, kuomet „vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną“[62] bei draudimas už pavėluotus mokėjimus reikalauti iš vartotojo bet kokius kitus mokesčius bei netesybas, išskyrus numatytąsias 0,05 procentų dydžio netesybas arba palūkanas. Tuo tarpu Direktyvos 10 str. l p. nuostatos apsiriboja reikalavimu sutartyje nurodyti galiojančias palūkanas už pavėluotus mokėjimus ir jų tikslinimo tvarką bei kitus mokesčius, kurie mokami už įsipareigojimų nevykdymą, t.y. Direktyva nenurodo nei jų dydžio, nei taikymo ribojimų kriterijus. Taip pat, Direktyvos straipsniai neformuluoja diskrecijos taikyti kitokius, nei Direktyvoje pateiktus, reikalavimus. Žvelgiant į Direktyvos tikslus dėl laisvo kapitalo judėjimo, siekiant suvienodinti vidines paskolų teikimo rinkas, kyla klausimas, ar taikytinų sankcijų už laiku negrąžintą vartojimo kreditą neapriboja laisvo kapitalo judėjimo valstybėse narėse. Direktyvos 22 str. 1 dalyje nustatytas

[60] Catherine I. G. P., Van Boom W. H. *Information disclosure in the EU Consumer Credit Directive: Opportunities and limitations*; P. 17; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-04]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1538111>;
[61] European Parliament, Committee on the Internal Market and Consumer Protection; Draft report; *Supra note* 50; P. 6;
[62] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;

visiškas suderinamumas sutartims, patenkančioms į šios Direktyvos taikymo sritį, kadangi Vartojimo kredito įstatymo 11 str. taikomas tiek suderintoms, tiek ir nesuderintoms vartojimo kredito sutarčių rūšims, suderintų vartojimo kredito sutarčių atžvilgiu valstybės narės negali taikyti teisės aktų nuostatų, kurios skirtųsi nuo Direktyvos pateiktųjų. Europos Teisingumo Teismas, nagrinėdamas klausimą dėl Rumunijos nacionaliniu teisės aktu nustatytų banko komisinių ribojimo, aiškindamas Direktyvos 22 str. 1 d. pasisakė, kad „nedraudžiama nacionalinėje priemonėje, kuria ši direktyva perkeliama į vidaus teisę, nustatyti šioje direktyvoje nenumatytus įpareigojimus kredito įstaigoms“[63]. Be to, remiantis kitais Europos Teisingumo Teismo sprendimuose pateiktais argumentais, pavyzdžiui „pagal nusistovėjusią teismo praktiką vartotojų apsauga gali būti laikoma teisėtu bendrojo intereso tikslu, galinčiu pateisinti laisvo prekių judėjimo apribojimą[64], kad Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 8 p numatytos gynimo priemonės dėl netesybų dydžio, yra proporcingas siekiamam tikslui. Dar daugiau, žvelgiant per vartotojų apsaugos prizmę, Direktyvos tikslas yra garantuoti tinkamą ir pakankamą vartotojų apsaugą. Pažeidimų, nustatytų sankcijų taikymo srityje (magistrinio darbo 1 dalyje pateikti dažniausi vartotojų teisių apsaugos tarnybos nustatyti pažeidimai vartotojų atžvilgiu), taip pat rodo, kad toks įstatymo leidėjo Direktyvos nuostatų sugriežtinimas vertinamas, kaip palankus, bei ginantis vartotojo teises. Vartotojas gali turėti geresnes teisines gynimo priemones pagal Lietuvos įstatymus, nei kitose valstybėse narėse, taigi analizuojamuoju atveju Europos Sąjungos kišimasis į nacionalinę autonomiją nustatant individualias gynimo priemones, galėtų rimtai pabloginti vartotojo padėtį.

Įvertinus aplinkybę, kad netesybų ribojimas yra palankus vartotojų atžvilgiu ir neprieštarauja Direktyvos visiško harmonizavimo nuostatoms, kyla klausimas, kodėl ribojimas taikomas tik netesybų dydžiui? Pavėluotų įmokų mokėjimo atvejais, palūkanos atlieka kompensacinę, nuostolių atlyginimo funkciją. Lietuvos Aukščiausias Teismas yra pasisakęs, kad palūkanos, išieškotinos iš skolininko už termino įvykdyti prievolės praleidimą yra laikomos minimaliais kreditoriaus nuostoliais (CK 6. 261 straipsnis) ir skaičiuojamos nuo prievolės pažeidimo dienos iki kreditoriaus kreipimosi į teismą dienos <...> skaičiuojant tokias palūkanas kreditoriui nereikia įrodyti, kad laiku neįvykdžius piniginės prievolės jis patyrė nuostolių, nes įstatymu (CK 6. 261 straipsnis) preziumuojama, kad jų patiriama. Kai kreditorius dėl laiku neįvykdytos prievolės patiria didesnių nuostolių nei išieškotinos palūkanos, jis gali patirtus nuostolius, kiek nepadengia

[63] Ibid;
[64] Europos Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje C‑205/07 *Hof van beroep te Gent (Belgija) v Lodewijk Gysbrechts, Santurel Inter BVBA*;

išieškotos palūkanos, prisiteisti iš skolininko. Tokiu atveju kreditorius turi įrodyti nuostolių dydį[65]. Panašiai Lietuvos Aukščiausias Teismas yra pasisakęs ir kitose bylose[66]. Taip pat Lietuvos Aukščiausiais Teismas, mini ir tai, kad tais atvejais, kai šalys susitarė dėl palūkanų, teismas turi patikrinti, ar toks jų susitarimas nepažeidžia sąžiningumo, teisingumo ir protingumo reikalavimų (CK 6.37 str. 3 ir 4 d., 1.5 str.). Teismas spręsdamas, ar šalių sutartos palūkanos atitinka išvardytus principus, individualizuoja konkretų prievolinį santykį, atsižvelgia į prievolės pobūdį, padarytą sutarties pažeidimą, jo padarinius, skolininko ir kreditoriaus elgesį, prievolės sumą, jos santykį su palūkanų dydžiu. Teismas gali vadovautis komercinių bankų vidutine palūkanų norma kaip vienu iš kriterijų, juo neapsiribodamas. Vadovaudamasis CK 1.5 str., teismas turi teisę mažinti tiek pagal sutartį nustatytas šalių palūkanas, kaip pelno ir atlyginimo už naudojimąsi svetimais pinigais dydį, tiek palūkanų, kaip netesybų dydį. Teismas užtikrina prievolės šalių interesų pusiausvyrą[67]. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą nuostatą, bei teismų praktiką dėl netesybų dydžio mažinimo, tikėtina, kad ir palūkanų, kaip nuostolių atlyginimo, dydis bus vertinamas kiekvienu atveju atskirai, bei mažinamas, esant nepagrįstai didelėms palūkanoms. Vartojimo kredito davėjų praktiką dėl netesybų taikymo ne kartą yra įvertinusi Tarnyba (žiūrėti 1 skyrių), todėl tikėtina, kad Vartojimo kredito įstatymu palikus laisvę taikyti neribojamą palūkanų dydį, vartojimo kredito davėjai pasirems jiems suteikta įstatymo teise ir taikys ne įstatymo ribojamas netesybas, bet palūkanas, kurias įstatymai neriboja.

Perkeliant sutarties turiniui ir formai keliamus reikalavimus, įstatymų leidėjas pasinaudojo Direktyvos 23 straipsnio diskrecija ir šio straipsnio įgyvendinimą užtikrino, vartojimo kredito davėjui suteikdamas galimybę atsisakyti sutarties. Ir priešingai nei Vartojimo kredito įstatymo 15 str. nustatytos atsisakymo teisės, čia vartojimo kredito gavėjas nėra įpareigotas per 14 dienų terminą, pateikti sutarties atsisakymą bei neprivalo mokėti palūkanų už vartojimo kredito panaudojimo laikotarpį. Analogiška teisė vartotojui buvo suteikta CK 6.888 str. 1 d., t.y. vartotojas galėjo

[65] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija; 2005 m. rugsėjo 28 d. nutartis *civilinėje byloje UAB „Telšių keliai“ v. AB „Švaresta“, bylos Nr. 3K-3-434/2005;*

[66] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija; 2003 m. rugsėjo 18 d. nutartis, byloje AB bankas „Hansa - LTB” v. A. M. ir A. S., bylos Nr. 3K-7-751/2003; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2004 m. kovo 3 d nutartis, Lietuvos nacionalinė filharmonija v. Lietuvos ir Kinijos UAB “Lichua”, bylos Nr.3K-3-161/2004; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2006 m. kovo 29 d. nutartis, byloje S. O. v. V. J., bylos Nr. 3K-3-233/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų išplėstinė kolegija 2006 m. rugsėjo 12 d. nutartis byloje VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija v. UAB „ Ferteksos transportas“, bylos Nr.3K-7-367/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2007 m. birželio 29 d. nutartis byloje D. Z. v. AB „Klaipėdos autobusų parkas“, bylos Nr. 3K-3-298/2007;

[67] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija 2005-04-11 d. nutartis *civilinėje byloje E. P. v. V. Š. bylos Nr. 3K-3-258/2005;*

atsisakyti sutarties, jeigu vartojimo kredito sutartyje nebuvo nurodytos CK nustatytos privalomosios sutarties sąlygos arba sutartyje nurodyta informacija buvo pateikta klaidinamai.

2.1.4. BVKKMN reglamentavimas

BVKMN yra vienas svarbiausių elementų, pirmiausia dėl savo tikslo pateikti skaičiais palyginamą kredito kainą vartotojui. Šis elementas taikomas visuose vartotojo informavimo lygiuose (reklamos reprezentatyviame pavyzdyje bei Standartinėje informacijoje), taip pat ir pačioje vartojimo kredito sutartyje, kaip viena iš privalomų sudedamųjų sutarties dalių, be to apskaičiavimo principams taikomas visiško suderinamumo principas, todėl Europos Sąjungos lygmeniu BVKMN nuostatos reguliavimo įgyvendinimui yra skiriamas ypatingas dėmesys. BVKKMN negali būti painiojama su palūkanų norma, kurios apskaičiavimo metodai nėra reglamentuoti bei nustatyti. Direktyva numato[68], kad pateikiant informaciją apie vartojimo kreditą, kredito davėjas turi pateikti kredito palūkanų normą, savo ruožtu valstybė narė, įgyvendindama Direktyvos nuostatą, gali taikyti metinę, pusmetinę, mėnesio ir kitas palūkanų normas. Direktyvos sąvokų apibrėžtyse yra aiškiai išreikštos BVKKMN sudedamosios dalys „visos išlaidos, įskaitant palūkanas, komisinius, mokesčius ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų, ir kurie yra žinomi kreditoriui, išskyrus mokesčius notarui; taip pat įskaičiuojamos su kredito sutartimi susijusių papildomų paslaugų išlaidos, visų pirma draudimo įmokos, jei papildomai privaloma sudaryti paslaugų sutartį siekiant gauti kreditą apskritai arba taikyti skelbiamas nuostatas ir sąlygas“, kurios privalo būti inkorporuotos, bei pateiktos procentine išraiška. Direktyvos 19 straipsnis nustato aiškius BVKKMN apskaičiavimo reikalavimus, be to, siekiant įgyvendinti bendrą supratimą ir palengvinti praktinį įgyvendinimą valstybėse narėse, Europos Komisija nustatė BVKKMN taikymo gaires. Atitinkamai vartojimo kredito davėjus prižiūrinti institucija, nustatė BVKKMN skaičiavimo taisykles , kurios iki 2013-01-01 dienos turėtų būti patvirtintos po to, kai rinkos dalyviai pateiks savo pastabas ir pasiūlymus dėl pateikto projekto ir pakeis iki tol galiojusį bei spėjusį pasenti BVKKMN apskaičiavimo tvarkos aprašą. Taigi, jei vartojimo kredito davėjas bet kurioje informavimo fazėje pateikia nors vieną vartojimo kredito sutarties kainos elementą, jis, pagal Lietuvos banko nustatytas taisykles, turės apskaičiuoti ir BVKKMN. Kol niekas neatliko matematinių skaičiavimų dėl praktinio pateiktos formulės taikymo, galima tik spėlioti, su kokiais sunkumais ir skirtumais susidurs vartojimo kredito davėjai įgyvendindami BMKKMN apskaičiavimo taisykles. Pavyzdžiui, problemos gali kilti dėl sąvokų skirtingo taikymo. Viename savo nutarimų, Tarnyba, analizuodama vartojimo kredito sutarties

[68] Direktyva, *supra note*. 2; P. 18,21;

sąlygas yra pasisakiusi, kad žinučių/laiškų siuntimo mokestis bei mokestis už trečiųjų asmenų kredito davėjui teikiamas paslaugas, įpareigojant vartotoją patirti papildomas išlaidas, neįtraukiant jų į BVKKMN, neatitinka Bendros vartojimo kredito kainos metinės normos apskaičiavimo tvarkos aprašo 3 punkto, Vartojimo kredito įstatymo 2 straipsnio 2 dalies reikalavimų[69]. Toks Tarnybos reikalavimas kertasi su BVKKMN apskaičiavimo tvarkos apraše nustatyta nuostata, kad į bendrą vartojimo kredito kainą neįskaičiuojamos vartojimo kredito gavėjo mokamos netesybos ar palūkanos ir kitos išlaidos už vartojimo kredito sutartyje nustatytų jo įsipareigojimų nevykdymą[70]. Manome, kad žinučių ir laiškų, susijusių su įsipareigojimų nevykdymų siuntimo mokesčiai yra ne kas kita, kaip vartojimo kredito davėjo nuostoliai, kurie turėtų būti įskaitomi į mokamas netesybas ar palūkanas, o esant nuostoliams, didesniems nei numatytos netesybos ar palūkanos, taikyti įrodytuosius nuostolius. Tačiau jokiu būdų, jos neturėtų būti įtrauktos į BVKKMN apskaičiavimą, nes daryti prielaidą kiek kartų vartotojas bus linkęs pažeisti sutartinius santykius ir kiek kartų reiks išsiųsti vartojimo kredito davėjui priminimus apie nesumokėtą vartojimo kreditą.

Nepaisant to, kad šiame skirsnyje analizuosime, tik nuostatos, reikalaujančios Direktyvoje numatyto harmonizavimo lygio, reikia neaptarti Direktyvos nereguliuojamus aspektus, kuriuos Lietuvos įstatymų leidėjas numatė vartotojo padėčiai pagerinti. Lietuvos įstatymų leidėjas nustatė, vartojimo kredito davėjams maksimalią BVKKMN ribą. Dar 2009 m. spalio mėn. pateiktame vartojimo kredito įstatymo projekte BVKKMN ribojimai nebuvo numatyti. Apsvarsčius kelias galimybes dėl BVKKMN ribojimo, pasirinktas Europos Sąjungoje naudojamas BVKKMN ribojimo modelis, nustatant maksimalią, 250 % BVKKMN. Teikdama pasiūlymą dėl vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, seimo narė, Agnė Zuokienė, pateikė pasiūlymą dėl BVKKMN maksimalios ribos sumažinimo iki 200 %[71]. Beje, iš posėdžio protokolų matyti, kad minėtas pasiūlymas buvo atmestas[72], tačiau Vartojimo kredito įstatymas priimtas, sumažinus BVKKMN taikomas „lubas“.

---

[69] Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2011 m. rugsėjo 20 d. Nutarimas Nr. 10-793 dėl UAB „Smscredit.lt“ vartojimo kredito sutarties Nr. 1349001; P. 6;

[70] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 25 d. Nutarimas Nr. 82 dėl bendros vartojimo kredito kainos metinės normos apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo//Valstybės žinios. 2001, Nr. 10-280; Nauja redakcija Nr. 347, 2011-03-23// Valstybės žinios., 2011, Nr. 36-1732;

[71] A. Zuokienė, 2011 m. lapkričio 7 d. pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-3492(2); [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=410379&p_query=&p_tr2=2>;

[72] Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komitetas; 2011 m. lapkričio 11 d. posėdžio protokolas Nr. 109-P-45; P. 3; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411535&p_query=&p_tr2=2>;

Kelios valstybės narės, pavyzdžiui, Belgija, Prancūzija ir Lenkija taip pat taiko „objektyvią kontrolę“[73] BVKKMN atžvilgiu. Prancūzija, taiko normų ribas, nustatydama tam tikrą priklausomybę nuo vartojimo kredito rūšies, sumos bei pagal kitus kriterijus. Pavyzdžiui, sandoriams iki 1524 eurų taiko 20,30 % „lubas“, vartojimo kreditams nuo 1524 eurų iki 3000 eurų, numatyta maksimali 19,58 % norma[74]. „Eurofinas“ pateikė nuomone, kad palūkanų normos apribojimai neturi *lemiamos* įtakos kreditorių tarpvalstybinės prekybos strategijai[75], be to tarpvalstybinio skolinimo problemos labiau susijusios su skirtingos kalbos vartojimu[76], todėl vartotojų apsauga nustatant BVKKMN „lubas“, gali būti laikoma teisėtu bendrojo intereso tikslu, galinčiu pateisinti laisvo prekių judėjimo apribojimą. Iki Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, kai kurių Lietuvoje veikiančių greitųjų kreditų kompanijų, metinė palūkanų norma, kai imamas 500 litų kreditas 15 dienų svyravo nuo 257,2 % iki 388,8 %[77], o tai tik patvirtina, kad nustatytas ribojimas yra palankus vartotojo atžvilgiu. Be to, kainų įstatymo 7 str., numato, kad produkcijai ir paslaugoms, kurioms netaikoma valstybinio reguliavimo tvarka <...> veikia rinkos kainos ir tarifai[78], todėl finansinių paslaugų kainos (palūkanos) veikia pagal rinkoje nusistovėjusias kainas ir tarifus, kurių Tarnyba, neturi teisės mažinti (CK 6.188 5 d. Sutarties dalyką apibūdinančios sąlygos, taip pat su parduotos prekės ar suteiktos paslaugos ir jų kainos atitikimu susijusios sąlygos neturi būti vertinamos nesąžiningumo požiūriu)[79]. Tarnyba rinkoje nustovėjusios palūkanų normos mažinti neturi kompetencijos. Be to ir teismų praktikoje vartotojui nustatytos palūkanos yra mažinamos retai, o tai tik patvirtina, kad 200 % BVKKMN ribų nustatymas, neabejotinai turėjo teigiamą poveikį vartotojų atžvilgiu.

---

[73] Eurofinas, Preliminary Observations Interest Rate Restrictions, June 2010; P. 2; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24];Prieiga per internetą: <http://www.eurofinas.org/uploads/documents/positions/Eurofinas%20Preliminary%20observations%20IRR.pdf>;

[74] Code de la consommation, version consolidée au 22 novembre 2012; articles L. 313-3 à L.313-6; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA000006179137&cidTexte=LEGITEXT000006069565&dateTexte=20091031>; Code monétaire et financier Version consolidée au 22 novembre 2012; articles L. 313-5.1;[Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072026>;

[75] Eurofinas, Preliminary Observations Interest Rate Restrictions, June 2010; (išnaša 72) [Interaktyvus]. Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.eurofinas.org/uploads/documents/positions/Eurofinas%20Preliminary%20observations%20IRR.pdf>;

[76] Žiūrėti: magistrinio darbo įvadas

[77] Jogminaitė S.; Finansinių paslaugų teikimo vartotojams ypatumai: *Supra note* 7. P. 79;

[78] Lietuvos Respublikos kainų įstatymas // Valstybės žinios., 1990, Nr.22-542; P. 2

[79] Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (aktuali kodekso redakcija nuo 2012-09-01) //Valstybės žinios. 2000-09-06, Nr. 74-2262;

2.1.5. Teisė atsisakyti sutarties

Iki Direktyvos įsigaliojimo galimybę atsisakyti sutarties numatė vartotojų teisių apsaugos įstatymo 37 str., kuris taikomas nuotolinio ryšio priemonėmis sudarytoms finansinių paslaugų sutartims. Iki Direktyvos įsigaliojimo galimybę atsisakyti sutarties numatė ir CK 6.888 str., tačiau tik tuomet, kai vartojimo kredito sutartyje nurodyta informacija yra klaidinanti arba joje nepateikta būtina informacija. Teisė atsisakyti sutarties buvo taikoma tik esant įstatymuose numatytiems pažeidimams. Todėl, siekiant užtikrinti vartotojo teises, bei galimybę būti tikram dėl vartojimo kredito poreikio, buvo nustatyta vartotojo teisė atsisakyti vartojimo kredito sutarties. Direktyvos 14 str. skirtas vartojimo kredito sutarčių atsisakymui reglamentuoti, kuriame numatyta, kad sutarties atsisakymo teise vartojimo kredito gavėjas gali pasinaudoti 14 dienų laikotarpiu. Atsižvelgiant į Studijoje pateiktą analizę, bei Europos Parlamento pateiktus pranešimus, matyti, kad pradžios periodo nustatymas, tapo iššūkių valybėms narėms. Kai kurios valstybės narės reglamentavo, kad sutarties atsisakymo terminas prasideda tik prasidėjus apmąstymo laikotarpiui taip pat, jei nustatomi sutarties informacijos trūkumų, termino pradžia sustabdoma. Be to, kilo abejonių, ar galima pasinaudoti teise atsisakyti susieto vartojimo kredito sutarties, grąžinant tik kreditą[80]. Direktyvos 14 str. numatyta atsisakymo laikotarpio pradžia, t.y. nuo sutarties sudarymo dienos arba nuo tos dienos, kai gaunamos įstatymo reikalaujamos sutarties nuostatos, jei jos gautos po sutarties sudarymo. Kad vartotojas galėtų pasinaudoti jam suteikta atsisakymo teise, sutartis turi būti sudaryta. Tokias pačias sąlygas taiko ir kitos Direktyvos, numatančios vartotojams sutarčių atsisakymo teisę.[81]

Vartojimo kredito įstatymas beveik pažodžiui, taikant struktūrinius pakeitimus, perkėlė suderintas Direktyvos nuostatos, tačiau daugiau sunkumų Lietuvos atžvilgiu kilo dėl susietojo vartojimo kredito sutarties atsisakymo teisės praktinio įgyvendinimu. Kilo diskusijos dėl vartotojo galimybės piktnaudžiauti savo teisę, bei atsisakyti sutarties be įsipareigojimo grąžinti įsigytą prekę

[80] Europos Parlamentas. 2012 m. spalio 19 d. Pranešimas dėl Direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių įgyvendinimo (2012/2037(INI)); P. 8; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0343+0+DOC+XML+V0//LT>;

[81] Pavyzdžiui: Direktyva 94/74 (6 str.) (Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2008/122/EB 2009 m. sausio 14 d. dėl vartotojų apsaugos, susijusios su kai kuriais pakaitinio naudojimosi, ilgalaikio atostogų produkto, perpardavimo ir keitimosi sutarčių aspektais; OL. L 33/10; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24] Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:033:0010:0030:LT:PDF > (sutarties pradžios laikotarpis taip pat yra nuos sutarties sudarymo pradžios arba nuo bet kuriuos privalomos preliminaries sutarties pradžios)
taip pat 6 str, nuo sutarties sudarymo dienos arba nuo įsipareigojimų įvykdymo dienos, tačiau sutartis jau turi būti sudaryta (Europos Parlamento Ir Tarybos direktyva 97/7/EB 1997 m. gegužės 20 d. dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis; OL L 144, 1997 6 4, P. 19; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24] Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997L0007:20071225:LT:PDF>;

ar paslaugą[82]. Todėl svarstant Vartojimo kredito įstatymo pakeitimus pasisakyta, jog tuomet kai *sudaroma susieto vartojimo kredito sutartis ir daikto įsigijimas finansuojamas trečiosios šalies lėšomis, Įstatymo 15 straipsnis gali būti interpretuojamas taip, kad toks daiktas gali būti grąžinamas nenurodant priežasčių. Tai nepagrįstai išplečia vartotojo teises ir tuo pačiu pažeidžia pardavėjų bei finansuotojų teisėtus lūkesčius*[83]. Remiantis Lietuvos banko asociacijos pateiktais argumentais buvo papildytas 15 straipsnis nuostata, kad nutraukus vartojimo kredito sutartį, pirkimo - pardavimo sutartis gali būti nutraukta kitų teisės aktų nustatyta tvarka (Vartojimo kredito įstatymas 15 str. 4 d.). Paminėtina ir Direktyvos 35 preambulėje pateiktos diskrecijos svarba, kurioje numatyta, kad teisė vartotojui atsisakyti susieto vartojimo kredito sutarties, neturi turėti įtakos valstybių narių nuostatoms, reglamentuojančioms, prekių grąžinimą ar kitus susijusius klausimus, todėl daroma išvada, kad papildyta nuostata neprieštarauja direktyvos suderinamumo reikalavimui. Europos Parlamentas pasisakė, kad reikėtų išsamiau išnagrinėti sunkumus, su kuriais galima susidurti naudojantis teise atsisakyti sutarties susietojo kredito sutarčių atveju[84], tai leidžia daryti prielaidą, kad panašūs klausimai, susiję su susieto vartojimo kredito sutarties atsakymu kyla ir kitoms bendrijos narėms.

Perkeldama teisės aktus Lietuva, laikėsi visiško harmonizavimo reikalavimo, tačiau susidūrė su praktiniu šios teisės įgyvendinimu susieto vartojimo kredito sutarčių atžvilgiu. Be kita ko pabrėžtina ir vartotojo nauda, kadangi vartojimo kredito sutarties atsisakymo teisė sukuria galimybę vartotojui tinkamai susipažinti su sutartimi bei sukuria galimybes ištaisyti "skubotus sprendimus"[85], taip išvengiant pernelyg didelės vartojimo kredito naštos. Dar daugiau, skirtingai nuo prieš tai reglamentuojamos teisės atsisakyti sutarties, išreikšta aiški vartojimo kredito gavėjo informavimo apie tokią teisę pareiga (Vartojimo kredito įstatymo 5 str. 2 d. 14 p; 11 str. 2 d. 15 p., todėl manytina, kad vartotojai jiems suteikta teise pasinaudos vis dažniau.

---

[82] Žiūrėti straipsnius: <http://vz.lt/straipsnis/2011/04/05/Vartotojai_atsisakyti_pirkimo_issimoketinai_sutarties_g; http://www.lvlka.lt/Spaudoscentras/Vartotojaiatsisakytipirkimoi%C5%A1simok%C4%97tinai.aspx>;

[83] Lietuvos Respublikos biudžeto ir finansų komitetas; 2011 m. spalio 28 d. pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr.109-P-42 (XIP-3492); P. 6; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=410229&p_query=&p_tr2=2>;

[84] Europos Parlamentas. 2012 m. spalio 19 d. Pranešimas; *Supra note* 80;

[85] Policy Department Economic and Scientific Policy. *Broad economic analysis of the impact of the proposed directive on consumer credit*, (IP/A/IMCO/FWC/2005-58/LOT 4/SC1); P. xvi; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.civic-consulting.de/reports/consumercredit_study.pdf>;

2.1.6. Išankstinis grąžinimas ir jo pokyčių vertinimas

Direktyvos naujumas, prieš tai galiojusios direktyvos atžvilgiu yra tas, kad ankstesnė direktyva nenumatė kreditoriaus teisės į kompensaciją, jei vartojimo kredito gavėjas vartojimo kreditą grąžina anksčiau laiko. Atitinkamai, kompensacija nebuvo numatyta ir CK normose. CK 6.888 str. 2 d, numatė tik vartojimo kredito gavėjui teisę grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustato termino. Reiktų paminėti ir tai, kad CK 6.888 normos, nesuponavo vartojimo kredito davėjo teisę į dalinį išankstinį grąžinimą, o tik teisę grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino, pastaruoju atveju vartotojas galėtų tikėtis į BVKKMN sumažinimą tik tada, kai turi pakankamai pinigų grąžinti visą pasiskolintą vartojimo kreditą. Po Direktyvos įgyvendinimo, vartotojas, gali vartojimo kreditą gražinti didesnėmis, nei sutartyje numatyta, dalimis ir tikėtis, kad jo bendra vartojimo kredito kaina sumažės.

Direktyvoje 16 str. 4 d. (a) nurodyta, kad valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose gali nustatyti, jog kreditorius gali reikalauti kompensacijos tik tuo atveju, kai išankstinio grąžinimo suma per 12 mėnesių viršija teisės aktuose nustatytą ribą, kuri negali būti didesnė nei 10 000 eurų. Taip pat, Direktyvos 40 preambulėje numatyta valstybių narių diskrecija, kad valstybės narės, turėtų atsižvelgti, į vartojimo kreditų vidutinį dydį jų rinkoje[86]. Vartojimo kredito įstatymo projekto svarstymo metu, buvo atsižvelgta į Lietuvos bankų asociacijos pateiktus paskaičiavimus, bei sumažinta teisės į kompensaciją riba, kad labiau atitiktų Direktyvos esmę ir užtikrintų interesų pusiausvyrą[87]. Vartotojų teisių požiūrių, šie įstatymo pakeitimai, lyginant su prieš tai buvusia vartotojų padėtimi, nėra naudingi, todėl kai kuriose valstybėse narėse, kuriose anksčiau nebuvo numatytos kompensacijos vartojimo kredito davėjams, buvo kritikuojama tai, kad dėl tokių kompensacijų sumažėjo vartotojų apsaugos lygis[88]. Tačiau reikia pripažinti, kad vardijimo kredito davėjai išduodami vartojimo kreditus sulygtomis sąlygomis, planuoja gauti atitinkamas pajamas, be to išankstinis grąžinimas yra susijęs ir su tam tikromis išlaidomis, todėl Direktyvos nuostatos vertintinos, kaip ekonomiškai pagrįstos. Be kita ko, Direktyva vartojimo kredito davėjas suteikia ribotą teisę į kompensaciją už išankstinį kredito grąžinimą (0,5 % ar 1 % anksčiau grąžinamo kredito sumos). Dar daugiau, kompensacija galima ne visų vartojimo kredito sutarčių atveju, Direktyva numato ir išimtis, todėl kompensacija turėtų būti taikoma tik tiems kreditams, kurių

[86] Direktyva, *supra note*. 2, P. 10;
[87] Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas; 2010 m. gruodžio 17 d. Pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto (XIP-1315); P. 91; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]; Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=389254&p_query=3%20str&p_tr2=2>;
[88] Europos Parlamentas. 2012 m. spalio 19 d. Pranešimas dėl Direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių įgyvendinimo; *Supra note* 80; P. 8;

palūkanų norma yra fiksuota ir tik tuo atveju, kai išankstinio grąžinimo metu orientacinė palūkanų norma yra žemesnė negu kredito sutarties sudarymo metu.

Vartotojų teisių pažeidimai išankstinio grąžinimo srityje pasitaiko ne pačių nuostatų atžvilgiu, o jų taikymo principuose. Pavyzdžiui, Akmenės rajono apylinkės teismas nagrinėjo bylą, kuomet vartotojui nebuvo suteikta teisė į išankstinį grąžinimą[89]. Vartojimo kredito davėjas neleido vartojimo kredito davėjui pasinaudoti šia teise, nes vartojimo kredito gavėjas atlikdamas išankstinio grąžinimo mokėjimą, nesivadovavo sutarties nuostatomis ir neinformavo vartojimo kredito gavėjo apie tai, kad ketiną grąžinti vartojimo kreditą anksčiau nustatyto termino ir pareikalavo sumokėti visas tuo laikotarpiu prisikaupusias palūkanas nuo visos paskolintos sumos. Reiktų pažymėti, kad Studijoje pateikiama nuomonė, jog negali būti nustatyta išankstinė sąlyga, kuri leistų vartotojui įgyvendinti savo teises[90], žinoma tai buvo pasakyta vertinant Portugalijos vartojimo kredito gavėjo teisės dėl išankstinio grąžinimo įgyvendinimo nuostatas, kur nacionaliniu teisės aktu buvo nustatytas reikalavimas vartojimo kredito davėją informuoti apie pageidavimą pasinaudoti savo teise prieš 30 dienų. Taigi vartojimo kredito davėjas, nustatydamas vartotojui informavimo terminą, kuris kiekvienu atveju vertintinas atskirai, bei reikalavimą pateikti raštišką prašymą, galimai pažeidžia vartotojo galimybes tinkamai pasinaudoti jam suteikta Vartojimo kredito įstatymo teise į išankstinį grąžinimą, pirmiausia dėl to, kad kiekviena diena suponuoja palūkanų augimą ir tai tampa papildoma, bereikalinga našta vartotojui. Vartotojui nustatyti reikalavimai turi būti atitinkami ir pagrįsti. Galimai, pakankamas reikalavimas būtų, informuoti vartojimo kredito davėją telefonu, tą pačią dieną arba vieną dieną iki teisės į išankstinį grąžinimą, pasinaudojimo. Svarbiausia, kad vartojimo kredito davėjas būtų tikras apie vartojimo kredito gavėjo valią pasinaudoti išankstinio grąžinimo teise. Tačiau šių dienų informacinės technologijos gali užtikrinti, kad vartotojui būtų perskaičiuotos palūkanos, klientui įmokėjus sumą, kuri padengia kelis ar daugiau vartotojo mokėjimų.

Apibendrinus aukščiau išdėstytą, galima teigti, kad vartotojo atžvilgiu išankstinio grąžinimo reglamentavimas yra dviprasmiškas. Vartojimo kredito gavėjo galimybė vykdyti išankstinius mokėjimus dalimis, vertintinas, kaip palankus vartotojo atžvilgiu. Tačiau kompensacijos, mokamos vartojimo kredito davėjui, vertintina, kaip neigiama vartotojo požiūriu. Reiktų paminėti ir tai, kad sutartinius santykius, kylančius iš vartojimo kredito sutarties, reglamentuojančios nuostatos, anksčiau nenumatė vartojimo kredito davėjų teisės į kompensaciją,

[89] Akmenės rajono apylinkės teismas 2011-02-25 Civilinė byla Nr. 2-184-875/2011;
[90] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; *Implementation of the Consumer Credit Direktive*, *supra note* 6; P. 38;

tačiau tai nereiškia, kad vartojimo kredito davėjai nereikalavo vartotojų atlyginti nuostolius susijusius su išankstinius grąžinimu.

2.2. Direktyvos diskrecijų įgyvendinimo probleminiai aspektai

Nepaisant aptartų Direktyvos visiškai suderintų reguliavimo sričių, ne mažiau svarbu aptarti, Vartojimo kredito įstatymo normas, kurios nustato skirtingas reglamentavimo taisykles ir nepalengvina vartojimo kredito sutarčių teikimo sąlygų anaiptol, sukuria naujų kliūčių vidaus rinkos veikimui, tačiau reglamentavimas sričių, kurių Direktyva nenumatė neišvengiamas. Neišvengiamumas pirmiausia yra susijęs su tuo, kad valstybės narės turi užtikrinti ir pakankamą vartotojų apsaugą atsižvelgiant į vidaus rinkoje vyraujančią problematiką.

2.2.1. Direktyvos taikymo srities sugriežtinimas Vartojimo kredito įstatyme

Kaip matyti iš Direktyvos 10 preambulės - sutartims, kurios patenka į Direktyvos taikymo sritį, taikomos visiškos suderinamumo principas, tačiau „jos gali palikti galioti ar priimti visas ar kai kurias šios direktyvos nuostatas atitinkančias nacionalines priemones kredito sutarčių, kurioms ši direktyva netaikoma“[91], Direktyvos 15 preambulės dalis numato, kad valstybės narės gali nustatyti, skirtingą taikymą, t.y. gali taikyti Direktyvos nuostatas į jos taikymo sritį neįtrauktoms sritims[92] arba nustatyti apribojimą bei netaikyti Direktyvos vartojimo kredito sutartims, kuriose kreditorius yra fizinis asmuo. Lietuvos įstatymų leidėjas pasirinkto ribotą Direktyvos taikymą tam tikroms sutartims kurios pagal Direktyvos 2 str. 2 d. nepatenka į Direktyvos taikymo sritį. Direktyvos nuostatos taikomos neatsižvelgiant į tai ar kreditorius yra juridinis ar fizinis asmuo, Direktyvos 3 str. sąvokų apibrėžtyje kreditorius pateikiamas kaip verslininkas ar asmuo kurio profesija yra suteikti kreditus, tačiau ji neįtakoja valstybių narių teisę nustatyti apribojimus. Lietuvos įstatymų leidėjas pasinaudojo, jam suteikta diskrecija ir į vartojimo kredito davėjo sąvoką įtraukė tik juridinius asmenis, kurie veikia verslo tikslais ir įsipareigoja suteikti paskolas, dėl to, kad iki Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, teisės aktai nenustatė tvarkos, kuria vadovaujantis fizinis asmuo galėtų teikti vartojimo kreditus[93].

Atsižvelgdamas į tai, kad Lietuvoje daugėja rinkos dalyvių teikiančių vartojimo kreditus nedidelėmis sumomis bei trumpam laikotarpiui, sugriežtino Direktyvos taikymą, nenustatydama minimalios sumos vartojimo kreditams, kuriems taikomos Direktyvos nuostatos. Tokia pačia

[91] Europos Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) 2012 m. liepos 12 d. sprendimas byloje C‑602/10 *Supra note* 43;
[92] Direktyva, *supra note*. 2; (2 str. 2 d.);
[93] Lietuvos Respublikos seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas. Pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto; *Supra note* 87; P. 22;

argumentacija pasirėmusios Lenkija, Latvija, Rumunija bei Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, taip pat praplėtė Įstatymų taikymą sritims, kurioms Direktyva netaikoma. Europos Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad valstybių narių teisės suderinamumui neprieštarauja tai, kad valstybės narės į taikymo sritį įtraukia sutartis, kurios nepatenka į Direktyvos taikymo sritį, bei gali „šioms sutartims taikyti visas arba kai kurias šios direktyvos nuostatas“[94], Direktyvos taikymas vartojimo kredito sutartims, nors ir „brangus“, tačiau naudingas vartotojų atžvilgiu.

Dar vienas taikymo aspektas, neįtrauktas į Direktyvos reguliavimo sritį, sutartys, kai už kreditą nemokamos palūkanos ir kiti mokesčiai“[95]. Direktyvos 2 str. 2 d. f p. numatyta, kad Direktyva netaikoma nemokamai suteiktoms sutartims, bei sutartims „pagal kurių sąlygas reikalaujama, kad kreditas būtų grąžintas per tris mėnesius, ir mokami tik ne dideli mokesčiai“[96]. Tikėtina, kad įstatymo leidėjo valia buvo taikyti įstatymą pilna apimtimi, sutartims, kurias kredito gavėjas privalo grąžinti per tris mėnesius, mokėdamas tik nedidelius mokesčius, siekiant išvengti nesusipratimų dėl „nedidelių mokesčių“ sąvokos, be to atsižvelgiant į tai, kad smulkiųjų kredito sutarčių išdavimo rinkoje nedidelėmis sumomis, kurios turi būti grąžintos trijų mėnesių laikotarpiu yra pakankamai dažnas reiškinys, trumpalaikių sutarčių eliminavimas iš netaikymo srities turėtų būti vertinamas kaip papildomas vartotojų gynimas. Tačiau taikyti įstatymą pilna apimtimi sutartims, kurios buvo suteiktos nemokamai nėra tikslinga, pirmiausią dėl didelės apimties reikalavimų taikomų vartojimo kredito sutartims, kas padidina vartojimo kredito davėjų kaštus ir tampa ne tik kad nenaudingas, bet dar ir nuostolingas.

Deja, prielaidos dėl įstatyme įsivėlusios klaidos nepasitvirtino, išanalizavus oficialiuosius dokumentus dėl vartojimo kredito įstatymo svarstymo, paaiškėjo, kad 2009-10-29 dienos įstatymo projekto 3 str. 2d. 12 p. numetė šių kredito sutarčių eliminavimą[97], tačiau ši nuostata susilaukė prieštaringos nuomonės. Todėl buvo pasiūlyta Direktyvą taikyti trumpalaikiams, iki trijų mėnesių, bei nemokamai teikiamiems vartojimo kreditams. Esminė, seimo narės, Agnės Zuokienės, argumentacija ta, kad „šiuo metu dalį taip vadinamų „greitųjų kreditų“ sudaro paskolos, kurioms netaikomos LR Civilinio kodekso nuostatos dėl vartojimo kreditų. Nesant specialaus ir griežto reguliavimo, tokių „greitųjų kreditų“ teikėjams atsirado galimybė nustatinėti ypač dideles palūkanas ir delspinigius, nepateikinėti vartotojams išsamios informacijos apie paskolų sąlygas, riboti

[94] Lietuvos Respublikos seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas. Pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto; *Supra note* 87; P. 22;
[95] Direktyva, *supra note*. 2, P. 13;
[96] Direktyva, *supra note*. 2, P. 13;
[97] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projektas, No.XIP-1315; P. 3; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356105&p_query=&p_tr2=2>;

galimybę nutraukti paskolos sutartis bei taikyti kitas nesąžiningas paskolų sąlygas. Priėmus Vartojimo kredito įstatymą, į įstatymo reguliavimo sritį pateks ir „greitieji kreditai“, kurių teikimo kontrolės kiti teisės aktai nenumato. <...> Siekiant išvengti aukščiau aptartos situacijos, kuomet dalies „greitųjų kreditų“ teikimo nekontroliuoja jokie specialūs teisės aktai ir atsiranda galimybė piktnaudžiauti nustatant vartotojams nesąžiningas sąlygas, siūlau kai kurių išimčių, kuomet Vartojimo kredito įstatymas netaikomas, atsisakyti.[98]. Tačiau manome, kad minėta argumentacija nepateisina nemokamai išduotų paskolų įtraukimą į Vartojimo kredito įstatymo reguliavimą pilna apimtimi. Pasak Europos Teisingumo Teismo byloje Europos Teisingumo byloje C‑602/10, neturi „suderintų nuostatų dėl sutarties sąlygų“[99], taigi valstybės narės pilna apimtimi gali taikyti tiek pilną Direktyvos nuostatų taikymą pasirinktoms sutartims, tiek ribotą, tiek ir išplėstą ir tai nesudarys prielaidų netinkamai taikomoms nuostatos suderintose srityse.

Taigi vadovaujantis aukščiau išdėstytu, galime teikti, kad Lietuvos įstatymų leidėjas, įtraukdamas į įstatymo reguliavimo ribas Direktyvos netaikytinas sritis, pagerino vartotojo, besiskolinančio mažomis sumomis, bei trumpam laikotarpiui, padėtį. Tačiau nemokamai išduotų paskolų įtraukimas pilna apimtimi laikytinas pertekliniu, nepagrįstai padidinančiu vartojimo kredito davėjų kaštus.

2.2.2. Vartojimo kredito davėjo įpareigojimas dėl Standartinėje informacijoje pateiktos informacijos laikotarpio

Pirma, Direktyvos 25 preambulė, leidžia reikalavimus sugriežtinti ir nustatyti „potencialiai privaloma pobūdį ir laikotarpį, kuriuo kreditorius yra įpareigotas tos informacijos“[100], Direktyvos 5 str. 1d. (s) p. bei 6 str. 1 d.(l) p., valstybių narių diskrecijai, taip pat paliekama teisė taikyti arba netaikyti laikotarpį, kuriuo kreditorius yra įpareigojamas pateiktos informacijos sąlygomis. Pasinaudojus šia diskrecija, Lietuva nustatė „protingas terminas“ reikalavimą, lingvistiškai susiejant žodžių „protingas“ ir „pakankamas“ prasmėmis, „protingas terminas“ laikotarpio prasme galima laikyti tą, kuris yra pakankamas susipažinti, tačiau analogiškai turėtų būti formuojama praktika, koks laikas galėtų būti „pakankamas“ tokio turinio informaciją išanalizuoti, bei palyginti skirtingus pasiūlymus. Su sąvokos „pakankamas“ problematika susidūrė ir kitos valstybės narės Jungtinė Karalystė, priėmė „gaires“, kuriomis taip pat numatė, kad besiskolinančiajam būtų suteikta

[98] A. Zuokienė, 2010 m. birželio 8 d. pasiūlymas dėl vartojimo kredito įstatymo projekto NR. XIP-1315; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374464&p_query=&p_tr2=2>;
[99] Europos Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) 2012 m. liepos 12 d. sprendimas byloje C‑602/10 *Supra note* 43;
[100] Direktyva, *supra note*. 2, P. 7 (25 preambulė);

„pakankama galimybė“ (angl. adequate oportunity) apsvarstyti ikisutartinę informaciją. <...> Lenkija pateikė „patenkinamo“ (angl. satisfaction) laiko tarpo sąvoką [101], bet kokiu atveju, sprendžiant iš Studijoje pateiktos medžiagos, valstybės narės svarstė įvairias šio termino patikslinimo galimybes, buvo svarstyta ir aiškaus bei konkretaus termino nustatymas, tačiau daugelis jų į nacionalinius teisės aktus perkėlė direktyvos numatyto „pakankamo laiko“ sąvoką.

Antra, Direktyva nereglamentuoja „siūlymo sudaryti sutartį“[102] teisinės tvarkos, tame tarpe ir pasiūlymo pateikimo momento. Taip pat Direktyvoje nėra įtvirtinta vartotojo *teisė* į vartojimo kreditą po to, kai vartotojas gauna Standartinę informaciją, o tik nurodo valstybės narės teisę nustatyti privalomą pobūdį, kartu su laikotarpiu, kuriuo kreditorius yra įpareigotas Standartinėje informacijoje pateiktos informacijos. Lietuvos įstatymų leidėjas pasinaudodamas laikotarpio diskrecija, nepateikė privalomumo pobūdžio, antai „įsipareigoja“ suponuoja tam tikrą pareigos reikalavimą, kuris iš esmės turėtų būti pateiktas kartu su šia nuostata. Kyla abejonių ar nepakankamas terminų apibrėžimas bei privalomumo reikalavimo nebuvimas nesudaro terpės vartotojų teisių pažeidimams, kuomet vartojimo kredito davėjo nustatytas terminas bus nepakankamas vartotojui susipažinti. Be to nereglamentuojant reikalavimo dėl Standartinės informacijos pateikimo fazės, kredito davėjams paliekama daug laisvės pasiūlymo pateikimo interpretacijai, antai ar prieš pateikdamas Standartinę informaciją, vartojimo kredito davėjas privalo įvertinti vartotojo galimybes jį grąžinti, taip kaip numato Vartojimo kredito įstatymo 8 str., ar pasiūlymas dėl vartojimo kredito įpareigoja vartojimo kredito davėją suteikti vartojimo kreditą Standartinėje informacijoje nurodytomis sąlygomis, vartotojui, kurio kreditingumo vertinimo rezultatai vėliau buvo nepalankūs. Lietuvos įstatymų leidėjas vartojimo kredito davėjui suteikė dvi galimybes: pateikti Standartinę informaciją, kuri prilyginama siūlymui sudaryti sutartį Standartinėje informacijoje pateiktomis sąlygomis – pateikti Ofertą, arba pateikti pasiūlymą dėl Sutarties sąlygų (Standartinę informaciją), neįsipareigojant sudaryti sutarties.

Trečia, neaiškumas kyla ir dėl to, kad Standartinės informacijos formoje (Vartojimo kredito įstatymo Priedas Nr. 1 ir Priedas Nr. 2) paliktas šio punkto taikymo „jei taikoma“ pasirinkimas, tokiu būdu sukuriamos interpretavimo galimybes, ar šis punktas yra privalomas tik data, kai vartojimo kredito davėjas įsipareigoja pateikta informaciją tam tikrą laikotarpį, apibrėžtą datomis, o jei vartojimo kredito davėjas nustatys įsipareigojimą, neapibrėžtą konkrečiu laikotarpiu

[101] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Direktive; supra note 6; P.54;
[102] Direktyva, *supra note*. 2, P. 8 (30 preambulė);

„nuo... iki...“[103], o tik nurodo dienų ar valandų skaičių, taip pat nėra aišku ar jis privalo šį punktą pildyti, jei vartojimo kredito davėjo pateikta Standartinė informacija galioja „protingą terminą“. Į šiuos klausimus, neužilgo turėtų atsakyti, praktinis Standartinės informacijos pateikimo taikymas.

Taigi, nepaisant sveikintino tikslo, bei turinio, kuris turi įtaką vartojimo sąmoningam pasirinkimui: informacija apie vartojimo kredito davėją, vartojimo kredito pagrindinės ypatybės bei vartojimo kredito kaina, bei teisinė informacija, kuri besidomintį vartotoją turėtų paskatinti naudotis jam suteiktomis teisėmis, tikslintina informacija pateikta su sąlyga „jei taikoma, papildoma informacija, kai finansinė paslauga teikiama pagal sutartį, sudaromą naudojant nuotolinio ryšio priemones“[104]. Sprendžiant iš reikalaujamos pateikti informacijos galima daryti išvadą, tad Vartojimo kredito įstatymo priedo Nr. 1, 2.5 p. prašoma pateikti informacija yra taikoma tuomet, kai sutartis sudaroma nuotolinio ryšio priemonėmis su kitose Europos Sąjungos šalyse įsikūrusiu vartojimo kredito davėju, tačiau žvelgiant į patį reikalavimą, niekur neišskirta, kad, tai taikoma, tik tarptautiniu vartojimo kredito sutarčių sudarymui, taigi pagal teisinę raidę, vartojimo kredito davėjai, teikiantys vartojimo kreditus nuotolinio ryšio priemonėmis papildomai turi pateikti: priežiūros instituciją; teisės aktą, kuris taikomas vartojimo kredito gavėjo ir vartojimo kredito davėjo santykiams; nuostatą dėl vartojimo kredito sutarčiai taikytinos teisės; vartojama kalba; ginčų sprendimo ne teismine tvarka ir žalos atligimo tvarka, kas yra perteklinė informacija vartotojui, sudarančiam vartojimo kredito sutartį nuotoliniu būdu su Lietuvoje įsiteigusiu ir veikiančiu vartojimo kredito davėju.

2.2.3. Mokumo vertinimo kriterijų nustatymas

„Pareiga vertinti vartotojo kreditingumą“[105] Europos Sąjungos lygmeniu ši nuostata suderinta, tik kaip reikalavimas, kuris privalomai turi būti perkeltas į Bendrijos narių teisės aktus. Valstybėms narėms paliekamos plačios diskrecijos ribos, nacionaliniuose teisės aktuose nustatyti vertinimo kriterijus, kurie atitiktų kiekvienos šalies kredito rinkos ypatybes bei užtikrintų atsakingo skolinimo veiklos principus. Valstybėms narėms taip pat yra leidžiama taikyti kitus teisės aktus, kurie numato vartojimo kredito davėjo pareigą kreditingumo patikrinimą atlikti remiantis tam tikrų duomenų bazių pateikta informacija, tačiau reikalaujama, kad iš vartotojo būtų gauta „pakankamai informacijos“, o pakankamumo nustatymo kriterijai, taip pat paliekami šalių pasirinkimui. Lietuva įgyvendindama Direktyvai nustatytą pareigą „užtikrinti“ kreditingumo vertinimą nustatė šiuos už-

[103] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830; Priedas Nr. 1, 2.4.p ir Priedas Nr. 2, 2.4 p; Laikotarpis, kuriuo vartojimo kredito davėjas įsipareigoja pagal ikisutartinę informaciją;
[104] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830, Priedas Nr. 1;
[105] Direktyva, *supra note*. 2, P. 23;

tikrinimo būdus: 2011 m. kovo 14 d. patvirtino vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principus[106], nors ir neišaiškino „informacijos pakankamumo“ sąvokos, tačiau nustatė mokumo vertinimo kriterijus, kurių pakankamumas turėtų būti analizuojamas kiekvienu atveju atskirai. Panaši Jungtinė Karalystė praktika įvertinta, kaip pavyzdinė, kur reikalaujama įvertinti tam tikrą skaičių kriterijų proporcingai[107]. Lietuvos įstatymų leidėjas, panaudojo dar vieną užtikrinimo priemonę ir nustatė netesybų ir mokesčių netaikymo reikalavimą, esant pavėluotiems kredito gavėjo mokėjimams, jei jie buvo įtakoti netinkamo kredito davėjo vertinimo, toks reikalavimas iš esmės patenkina preambulės 26 p. numatytą valstybių narių pareigą „nubausti kreditorius, tuo atveju“, jei jie nesiima priemonių atsakingo skolininko principams išlaikyti. Įstatymų leidėjas nėra apibrėžęs griežtų reikalavimų vertinimo kriterijams, tačiau Vartojimo kredito įstatymo 5 str. 9 d. *onus probandi* tenka vartojimo kredito davėjui ir jei taikoma vartojimo kredito tarpininkui.

Be numatytų įgyvendinimo diskrecijų, Direktyvoje pateikiama ir imperatyvi pareiga, informuoti vartotoją apie tai, kad neigiamas atsakymas dėl paskolos suteikimo, buvo įtakotas duomenų bazių pateiktais duomenimis. Tokia informacija vartotojui turi būti pateikta nedelsiant ir nemokamai, t.y. vartojimo kredito gavėjas, kreipęsis dėl paskolos gavimo, neprivalo pateikti nei žodinio nei rašytinio prašymo. Išvystyto lygio automatinio duomenų perdavimo galimybės, nulėmė Lietuvos įstatymų leidėjo reikalavimų detalizavimą. LR Asmens duomenų apsaugos įstatyme nurodyta, jog „asmens duomenys gali būti perduoti kitiems duomenų valdytojams tik gavus jų subjekto raštišką sutikimą“[108] su nuoroda į kitus įstatymus. Direktyvoje numatytų reikalavimų įstatymų leidėjas vartojimo kredito davėjams nustatė papildomas pareigas: turėti raštišką asmens sutikimą, dėl asmens duomenų tvarkymo. Vartojimo kredito davėjui neturint raštiško sutikimo gauti ir valdyti vartotojo duomenis, jis pažeis ne tik Asmens duomenų apsaugos įstatymą, reikalaujantį turėti raštišką sutikimą, bet ir Vartojimo kredito įstatymą. Valstybės narės, tokios kaip Kipras ir Latvija taip pat įgyvendindamas vertinimo reikalavimą pateikė nuorodas į atitinkamus teisės aktus[109]

Apibendrinimas: Lietuva, įgyvendindama Direktyvos nuostatas dėl mokumo vertinimo, pažodžiui perkėlė visiško harmonizavimo reikalavimus, ir kaip leidžia pati Direktyva nustatė atitinkamas apsaugos priemones užtikrinti vartojimo kredito davėjų pareigą vertinti vartojimo kredito davėjų mokumą.

---

[106] Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktoriaus 2011 kovo 14 d. Įsakymas dėl vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principų patvirtinimo Nr. 1-33//Valstybės žinios., 2011, Nr. 1-1;

[107] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Directive; *supra note* 6; P. 55;

[108] Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas Nr. I-1374//Valstybės žinios. 1996-07-03, Nr. 63-1479;

[109] Directorate – General for internal policies; Policy Department Economic ant Scientific Policy A; Implementation of the Consumer Credit Directive; S*upra note* 6; P. 56;

2.2.4. Susietojo vartojimo kredito sutarties reglamentavimas

Kadangi susietojo vartojimo kredito sutarties sąvoka, jau buvo aptarta pirmoje darbo dalyje, nebesikartosime, o tik paminėsime, kad Direktyvos sąvokų apibrėžtis sukėlė tam tikrų prieštaravimų[110]. Taip pat norėtume paminėti, kad susieto vartojimo kredito sutarčių atsisakymo bei nutraukimo ypatumai sukėlė ne mažai diskusijų, klausimų ir prieštaravimų. Susieto vartojimo kredito sutarties atisakymo tesės įgyvendinimo problematika aptarta 2.2.5 dalyje, todėl beliko įvertinti Direktyvos 38 preambulėje bei 15 str. 2 d. pateiktos diskrecijos praktinio įgyvendinimo sunkumus, sukėlusius ne mažai diskusijų svarstant Vartojimo kredito įstatymo pakeitimus[111].

Taigi aptarsime prievolinių santykių dėl susietojo vartojimo kredito sutarties pasibaigimą, vartotojui pasinaudojus įstatymų jam suteikta teise atsisakyti pirkimo – pardavimo sutarties. 2010 m. vartojimo kredito įstatymo redakcijoje[112] pateiktas vartotojo teisių įgyvendinimo mechanizmas sukėlė pasipriešinimo bangą dėl 16 str. 3 d. kuris numatė, kad vartojimo kredito gavėjas gali sustabdyti savo prievolių pagal susietojo vartojimo kredito sutartį vykdymą (vartojimo kredito įstatymas, 16 str. 2 d. 1 p., 2010) arba reikalauti, kad vartojimo kredito davėjas grąžintų jam sumokėtas įmokas (vartojimo kredito įstatymas, 16 str. 2 d. 2 p., 2010), kai jis kreipėsi į pardavėją ar paslaugų teikėją su prašymu tinkamai įvykdyti sutartį, tačiau per vieną mėnesį po tokio kreipimosi prekių pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sutarties sąlygos nebuvo įvykdytos.[113] Vartojimo kredito davėjas, grąžinęs įmokas vartojimo kredito gavėjui, įgyja į pardavėją ar paslaugos teikėją atgręžtinio reikalavimo teisę dėl vartojimo kredito gavėjui grąžintų įmokų, taip pat teisę reikalauti iš vartojimo kredito gavėjo grąžinti tai, ką šis gavo pasibaigusios prekių pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sutarties pagrindu (vartojimo kredito įstatymas, 16 str. 2 d. 2 p). Šio straipsnio nustatyta vartojimo kredito davėjo atgręžtinio reikalavimo tęsė į pardavėją ar paslaugų tiekėją, nustato vartojimo kredito davėjo atsakomybę dėl pardavėjo netinkamai suteiktos ar nesuteiktos prekės ar paslaugos. Nors Direktyva ir nedraudžia vartojimo kredito davėjo bei vartojimo kredito gavėjo nei solidarios, be to numato subsidiarios atsakomybės taikymą, tačiau svarbu, kad būtų išlaikytas teisių ir pareigų balansas tarp prekių- paslaugų pardavėjo, vartojimo kredito gavėjo bei

[110] Lietuvos Respublikos seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas. Pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto; *Supra note* 87; P. 24;
[111] Žiūrėti: Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komiteto; 2011 m. lapkričio 11 d. posėdžio protokolas Nr. 109-P-45; Lietuvos Respublikos biudžeto ir finansų komiteto; 2011 m. spalio 28 d. pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr.109-P-42; Lietuvos Respublikos seimo kanceliarijos teisės departamento išvada dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto 2011-11-09 Nr. XIP-3492(2);
[112] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas (Valstybės žinios. 2011-01-04, Nr. 1-1);
[113] Analogiška nuostata buvo įtvirtinta Civilinio kodekso (6.891 str.)

vartojimo kredito davėjo. Todėl iš dalies pritardami Lietuvos banko išsakytai nuomonei[114], galime teigti, kad Vartojimo kredito įstatymas 16 str., 2 d. ir 3 d., suponavo šalių disbalanso prielaidas. Tačiau, manome, kad Lietuvos banko teiginys dėl įstatymo nepagrįstai išplėstos prekių pardavėjų atsakomybės ribų yra ne pakankamai pagrįstas. Antai, vartojimo kredito davėją ir prekės pardavėją saisto verslo santykiai, abi šalys gauna atitinkamos naudos iš bendradarbiavimo (ne retai pardavėjui mokami komisiniai dėl susieto vartojimo kredito sutarčių sudarymo), todėl prieš sudarant bendradarbiavimo sutartis, šie asmenys galėtų susitarti ir dėl atsakomybės bei nuostolių atlyginimo ribų vartotojui atsisakius pirkimo - pardavimo sutarties (ne būtinai numatant pareigą atlyginti vartojimo kredito davėjui palūkanas už vartojimo kredito naudojimosi laikotarpį), todėl nemanome, kad galiojusios nuostatos nepagrįstai išplėtę prekių pardavėjo atsakomybes. Bet kokiu atveju, Lietuvos banko išsakyta nuomonė, bei pateiktas pasiūlymas įtakojo vartojimo kredito įstatymo 15 str. nuostatų pasikeitimą, nustatant papildomas sąlygas susieto vartojimo kredito sutarties nutraukimui, tačiau ne kaip papildomas sąlygas apskritai, o kaip sąlygas sukonkretinančias susietojo vartojimo kredito sutarties nutraukimo procesą. Vartotojo atžvilgiu, svarbiausia yra tai, kad vartotojui nekyla pareiga padengti jokias vartojimo kredito davėjo ar prekių - paslaugų tiekėjų išlaidas, jei pasinaudoja teise atsisakyti prekių – paslaugų sutarties, nurodydamas, kad nepageidauja toliau būtį saistomas vartojimo kredito sutarties. Vartotojas turi aiškiai išreikšti, kad jis atsisako ar nutraukia prekių pirkimo pardavimo sutartį, o taip pat nurodyti, kad pageidauja nutraukti ir susietojo vartojimo kredito sutartį, kadangi įstatymas numato vartotojo teisę, o ne prekės – paslaugos pardavėjo pareigą.

2.3. Priežiūros institucijos ir jų vaidmuo

Priėmus Vartojimo kredito įstatymą, Direktyvos 20 ir 24 str. numatytoms funkcijoms įgyvendinti buvo paskirta Tarnyba, kurios funkcijos neapsiriboja vartotojų skundų dėl vartojimo kredito sutarčių nagrinėjimu, jai taip pat priskistinos ir kitos funkcijos kurti ruošti ir tvarkyti vartojimo kredito davėjų ir vartojimo kredito tarpininkų sąrašus, nagrinėja vartojimo kredito

[114] Lietuvos bankas teikdamas pasiūlymą vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, pasisakė, kad dabartinės Įstatymo nuostatos atsakomybę už netinkamą Prekių pirkimo pardavimo sutarčių vykdymą ir/ar už šių daiktų netinkamą kokybę perkelia ne šių daiktų pardavėjas <...> bet finansinių paslaugų teikėjams. <...> įstatymo įpareigotas finansuotojas turi grąžinti vartotojui visus pinigus dėl aplinkybių, už kurias jis nėra atsakingas, be to rizikuoja neatgauti daikto ir visų patirtų nuostolių. <...> Įstatymas nepagrįstai išplečia ir prekių pardavėjų atsakomybės ribas, nes <...> susieto vartojimo kredito atveju jis turi pareigą atlyginti finansuotojui ir pastarojo vartotojui grąžintas palūkanas. finansinių paslaugų teikėjai, siekdami apsisaugoti nuo neigiamų tokio reglamentavimo pasekmių, yra priversti atsisakyti tam tikrų prekių grupių <...> finansavimo, taip pat siaurinti jiems priimtinų pardavėjų <...> tas jau artimiausioje ateityje turės neigiamos įtakos visų pirma patiems vartotojams, ypač turintiems vidutines ar mažas pajamas, taip pat pardavėjams.

įstatymo pažeidimus, taiko Vartojimo kredito įstatyme numatytas sankcijas[115] (įspėjimas, bauda nuo 1000 Lt iki 12000 Lt). Atsižvelgiant į Direktyvos tikslą, užtikrinti tinkamą vartotojų apsaugą, bei tai, kad „pagrindinė rizika, susijusi su kredito davėjų veikla yra nepakankamas kredito gavėjų informavimas apie jiems teikiamas paslaugas“[116], priežiūros institucijos pasirinkimas yra pagrįstas. Vartojimo kredito įstatymas VTAT suteikė laisvas rankas, toliau vykdyti savo funkcijas ir užtikrinti vartotojų teisės, kas ir yra vienas pagrindinių Direktyvos tikslų. Lietuvoje, vartotojai negalėdami išspręsti ginčų su vartojimo kredito davėjais, ne retai nuleisdavo rankas, tik dėl to kad ginčus tektų spręsti teisminių būdu, kuris yra ilgas ir varginantis, be to neturint teisinio išprusimo pagrindų, ne retai ir kainuojantis procesas. „daugelyje valstybių narių taikomos alternatyvaus ginčų nagrinėjimo schemos, tokios kaip ombudsmenas, tarpininkai ar ginčų komisija, kurie įraukiami į vartotojo ir finansinių paslaugų teikėjo ginčą, tačiau reikia pripažinti, kad iki Vartojimo kredito įstatymo įsigaliojimo, vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nagrinėjo finansines paslaugas teikiančių įmonių ginčus vadovaudamasis vartotojo skundo pagrindais. Trūkumas buvo tas, kad vartotojų teisių apsaugos tarnyba sutartis vertino iš nesąžiningos komercinės veiklios pusės, be to nutarimai finansų įstaigoms buvo rekomendacinio pobūdžio. Be to finansų įstaigos neturėjo informavimo pareigos apie tai, kad vartotojai turi teisę kreiptis į Tarnybą, dėl jų manomai pažeistų teisių, todėl neretai vartotojų skundai Tarnybos nepasiekdavo.

Kartu su Finansų rinkos priežiūros sistemos pertvarkos įstatymu, 2012-01-01 įsigaliojo nauja Vartojimo kredito įstatymo redakcija, kurioje pasikeitė ir įstatymo įgyvendinimo bei pažeidimų nagrinėjimo institucija - „priežiūros institucija“. Lietuva pasirinko finansų rinkos priežiūros modelį, kur egzistuoja „viena visiems sektoriams priežiūros institucija, vykdanti tiek rizikos ribojimo (angl. prudential supervision), tiek paslaugų teikimo priežiūrą (angl. conduct of business supervision)[117] toks modelis taikomas kone 15 ES valstybių. Bendros finansų rinkos perspektyvoje, pakeitimas vertintinas palankiai pirmiausia dėl to, kad kaštų, leidžiamų finansų rinkos priežiūrai, našta turėtų sumažėti, tokį privalumą pastebi ne vienas autorius. Be to bankui bus suteikta galimybė susisteminti finansų sektoriaus informaciją, pradedant nuo finansinių rodiklių atskaitomybės, kurie dažnai skiriasi ir nėra bendrai sisteminami, baigiant vartotojų skundų dėl finansų paslaugų sektoriaus neteisėtos veiklos rinkimo ir sisteminimo. Tam, kad įgyvendinti

[115] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas 22 str., 24 str., 27 str. ir 34 str.//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830);
[116] Šimašius R. 2009 m. spalio 26 d. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto aiškinamasis raštas; Nr. XIP-1315, [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356106&p_query=&p_tr2=2>;
[117] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimas dėl finansų rinkos priežiūros institucijų sujungimo koncepcijos patvirtinimo Nr. 580 //Valstybės žinios. 2010, Nr.: 61 -2991; P. 4;

paskutinį privalumą, visos viešosios institucijos turėtų periodiškai perduoti vartotojų pranešimus, kuriuos jie gauna, naudojant bendrą formatą, į vienos kompetentingos valstybės valdžios institucijos, kuri turėtų prižiūrėti finansinių paslaugų vartotojo komunikacijos centrinę duomenų bazę[118]. Dar daugiau, vartojimo kredito davėjai, kaip ir visi kitų finansų sistemos dalyviai buvo apmokestinti, t.y. dalinai finansų rinkos priežiūra finansuojama iš prižiūrimų finansų rinkos dalyvių įmokų[119], kurios yra mokamos ir peržiūrimos vieną kartą per metus ir tai leis sumažinti valstybės viešojo administravimo finansinę naštą[120].

Tačiau kurioje šių pakeitimų vietoje liko vartotojas? Tarnyba yra aktyvi vartotojų skundų nagrinėjimo srityje ir jiems vis daugiau vartotojų skundžia neteisėtus, nesąžiningus verslininkų veiksmus. 2011 m. pagal VTAT užsakymą atliktas tyrimas parodė, kad 59 % apklaustųjų, dėl vartotojų teisių pažeidimų kreiptųsi į VTAT, nors tai ir 16% mažiau lyginant respondentų atsakymus su 2010 m. tyrimo rezultatais [121], tačiau lyginant su 2006 metais, šis rodiklis ženkliai pakilo. Vartotojo padėtų blogina dar tai, kad nuo 2011-04-01 dienos, vartojimo kredito davėjai išdavė solidų portfelį paskolų, kuriose pagal Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 2d. 20 p. turi būti pateiktas kompetentingos priežiūros institucijos pavadinimas ir adresas[122], tai gali supainioti ir suklaidinti vartotoją, kuris ir taip ne daug turi informacijos apie alternatyvų ginčų nagrinėjimą – „apie šią galimybę žinojo tik 7 proc. apklausos dalyvių“[123]. Lietuvos bankas nuo 2012-01-02 dienos yra pateikęs tik vieną sprendimą dėl išnagrinėto vartotojo skundo ir vieną sprendimą dėl įspėjimo taikymo, nustačius, kad UAB „Aujama-credit“ 2012 m. sausio 25 d. viename dienraštyje atspausdintoje reklamoje nurodė su vartojimo kreditu susijusias išlaidas, tačiau nenurodė kitos pagal Vartojimo kredito įstatymą reikalaujamos nurodyti standartinės informacijos apie išlaidas, susijusias su vartojimo kreditu[124] (iki 2012-11-01 dienos). Pakeitimų informacijos sklaida vartotojų atžvilgiu vykdoma vangiai, Lietuvos banko tinklapyje galima rasti tik informaciją kad „nuo 2012 m. sausio 2

[118] Gasiūnaitė A., Petrauskas F. Alternative dispute resolution in the field of consumer financial services// Jurisprudencija. 2012, 19(1), P. 191;
[119] Lietuvos Respublikos, Lietuvos banko, 1994 m. gruodžio 1 d. Įsakymas Nr. I-678//Valstybės žinios. 2001, Nr. 28-890 (aktuali redakcija nuo 2011-12-15);
[120] Šenavičius T.; Talutis T.; Finansų rinkos priežiūra Europos Sąjungoje ir jos įtaka Lietuvai; Viešoji politika ir administravimas. 2012, T. 11, Nr. 1/2012; P. 129;
[121] Visuomeninės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilimorus“, vartotojų tyrimas, Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa; 2011 m. gruodžio 2 – 13 d., N = 1004; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-07]. Prieiga per internetą: <http://www.vvtat.lt/index.php?3082679942>;
[122] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;
[123] Nacionalinė finansinių paslaugų vartotojų asociacijos 2011 tyrimas. Ar finansinių paslaugų vartotojams ir verslininkams reikalingas neteisminis ginčų nagrinėjimas? P. 21 [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-07]. Prieiga per internetą: <http://www.vvtat.lt/index.php?3082679942>;
[124] Lietuvos bankas. 2012 m. liepos 16 d. pranešimas apie įspėjimą dėl vartojimo kredito reklamos, neatitinkančios įstatymo reikalavimų. [Interaktyvus]. [žiūrėta: 2012-11-30]; Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt/ispejo_del_vartojimo_kredito_reklamos_neatitinkancios_istatymu_reikalavimu>;

d. Lietuvos bankas ne teismo tvarka nagrinėja skundus ir sprendžia vartotojų bei finansų įstaigų ginčus, kuriuos iki tol sprendė Draudimo priežiūros ir Vertybinių popierių komisijos bei Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba“[125], skundų nagrinėjimo tvarką. Tikėtina, kad ateityje, kuomet centralizuotas finansų sektoriaus ginčų nagrinėjimo būdas įsitvirtins ir Lietuvos bankas bus pajėgus užtikinti finansų rinkos stabilumą, galima tikėtis kvalifikuoto bei veikiančio ginčų su vartotojais sprendimo mechanizmo.

Pritartume Seimo nario, Evaldo Jurkevičiaus išsakytai nuomonei, kad siekiant efektyvios ir kokybiškos vartojimo kreditų davėjų veiklos priežiūros, kontrolės ir prevencijos kredito davėjus, kaip ir kredito įstaigas kartu su Vartotojų teisių tarnyba turėtų kontroliuoti ir Lietuvos bankas[126].

[125] Lietuvos bankas. Vartotojų apsaugos skiltis. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-30]; Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt/vartotoju_apsauga_1>,

[126] Jurkevičius E. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymo projekto; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=390896&p_query=bankas&p_tr2=2>,

3. DIREKTYVOS PRAKTINIO TAIKYMO LIETUVOJE PROBLEMOS

3.1. Empirinio tyrimo analizės objektas

Pirmojoje magistrinio darbo dalyje yra patektas visas sąrašas vartojimo kredito sutarčių rūšių, kurioms taikomas Vartojimo kredito įstatymas bei Direktyva, tačiau siekiant išanalizuoti vartojimo kredito davėjų įstatymo įgyvendinimo problematiką, magistriniame darbe pasirinktas vienos rūšies vartojimo kreditas, kuris vis dažniau išduodamas vartojimo kreditų teikimo rinkoje, tai sutartys sudaromos nuotoliniu būdu (internetu). Pasirinkti šeši, dažniausiai rinkoje besireklamuojantys vartojimo kredito davėjai, darant prielaidą, kad jie užima didelę paskolų teikimo internetu rinkos dalį. Visos sudarytos vartojimo kredito sutartys pagal savo požymius atitinka LR CK 6.171 straipsnio 1 dalyje pateiktus viešosios ofertos ir LR CK 6.161 straipsnio 1 dalyje pateiktus viešosios sutarties požymius (pasitaikė atvejų, kuomet Standartinės sąlygos, kurias vartotojas patvirtina, laikoma vartotojo oferta). Siekiant išlaikyti vartojimo kredito davėjų konfidencialumą ir neįtakoti konkrečių vartojimo kredito davėjų reputacijos, o taip pat atsižvelgiant į tai, kad vartojimo kredito davėjo nurodymas neįtakoja magistriniame darbe pateikiamų analizuotinų sričių ar išvadų, vartojimo kredito davėjai nėra atskleidžiami. Naudojami du analizės etapai kuriuose dalyvauja skirtingi vartojimo kredito davėjai. Pirmame, mokumo - kreditingumo vertinimo etape, dalyvauja įmonės A, B, C, D, E ir F. Antrame etape taip pat analizuojamos įmonės įmonėmis A, B, C, D, E ir F, tačiau tai ne būtinai tos pačios įmonės, patekusios į pirmąjį analizės etapą. Antrame etape vertinami vartojimo kredito sutarčių sudarymo ypatumai, bei atitiktis Vartojimo kredito įstatymo pasirinktoms nuostatoms, tai leis įvertinti praktinius vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo įgyvendinimo aspektus, bei kredito davėjų pasiruošimą įstatymo taikymo, vartotojo atžvilgiu, srityje.

Pirmas empirinio tyrimo etapas ir jo tikslai. Prieš kreipiantis į vartojimo kredito davėjus dėl paskolos suteikimo, buvo pasirinktas vartotojas, kurio galimybės grąžinti paimtą vartojimo kreditą yra ribotos (gaunamos pajamos tesiekia 400 Lt per mėnesį). Tai suteiks galimybę identifikuoti vartojimo kredito davėjų reikalavimų vartojimo kredito gavėjo mokumo įvertinimo griežtumo aspektus. Tai yra ar kredito davėjas įvertina Kredito gavėjo finansinę ir ekonominę būklę, kuri leistų pagrįstai tikėtis, kad vartotojas bus pajėgus įvykdyti savo įsipareigojimus kreditoriui. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybinio Socialinio Draudimo Fondo Valdyba prie Socialinės Apsaugos ir Darbo Ministerijos yra duomenų valdytojas, kurio viena iš veiklų informacinės sistemos informacinės sistemos duomenų teikimas pagal sutartis, pasirašomos su finansų įstaigomis, kurioms šie duomenys reikalingi „priimant sprendimą dėl finansinių paslaugų, susijusių su rizikos

prisiėmimu (kaip numatyta Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme//Valstybės žinios., 2002, Nr. 91-3891), teikimo ir (ar) teikiant (suteikus) tokias paslaugas (pastaruoju atveju – esant asmens įsiskolinimui)“[127], bei tai, kad kredito davėjas turi pilną teisę, bei pareigą reikalauti vartotojo, besikreipiančio dėl paskolos suteikimo, pateikti duomenis apie pajamų dydį, tikėtasi, kad visi vartojimo kredito davėjai 500 LT finansavimo vieno mėnesio laikotarpiui, nesuteiks. Taip pat bus vertinama ar vartojimo kredito davėjas informuos vartotoją apie vartojimo kredito nesuteikimo priežastis, nulemtas duomenų bazių. Jei vartojimo kredito davėjas pareikalaus vartotojoi pateikti informaciją apie gaunamas pajamas, tuomet bus daroma prielaida, kad vartojimo kredito davėjas, vertindamas besikreipiančiojo finansinę padėtį, nesikreipė į Valstybinio Socialinio Draudimo Fondo Valdyba prie Socialinės Apsaugos ir Darbo Ministerijos dėl duomenų pateikimo ir vartojimo kredito gavėjo paraiška buvo atmesta dėl vartotojo pateiktos informacijos apie gaunamų pajamų dydį.

Antras empirinio tyrimo etapas ir jo tikslai. Šis etapas skirtas vartojimo kredito sutarčių sudarymo analizei, esant palankiam vartojimo kredito davėjo sprendimui dėl finansavimo, kurio metu bus siekiama:

- užfiksuoti Standartinės informacijos pateikimo vartotojui faktą, bei įvertinti jos formos ir turinio atitikimą Vartojimo kredito įstatymo reikalavimams, taip pat nustatyti ar vartojimo kredito davėjų Standartinė informacija yra palygintina.
- patikrinti ar sudarytos vartojimo kredito sutartys atitinka Vartojimo kredito įstatymo vartojimo kredito sutarties turiniai ir formai keliamus reikalavimus.
- įvertinti vartotojo teisės atsisakyti vartojimo kredito sutarties įgyvendinimą. Vartojimo kredito įstatymas suteikia Kredito gavėjui teisę atsisakyti vartojimo kredito sutarties ir pateikia baigtinį sąrašą išlaidų, kurias vartotojas privalo sumokėti jos atsisakydamas, todėl atkreipsime dėmesį į išlaidas, kurias vartojimo kredito davėjai pareikalaus sumokė. Nusimatyta tyrimo kryptis užkerta galimybę įvertinti išankstinio grąžinimo reglamentą bei iš jo kylančius reikalavimus. Siekiant šio tikslo į empirinės dalies vertinimą buvo įtrauktas dar vienas vartojimo kredito davėjas, kuris dėl savo sutarties

[127] Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012-09-19 patvirtintas valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų teikiamos paslaugos „valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinės sistemos duomenų teikimas pagal sutartis“ aprašymas Nr. PA-47; P. 1; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sodra.lt%2Fget.php%3Ff.22905&ei=NRq7UMmlGaSj4gS0nICYCA&usg=AFQjCNHGaKTh2y67wWBCCeGfbMKZMEvbLw&sig2=FMlJ6GDnNLGyEpj-uAGb7w>;

savybių nebuvo analizuojamas kitais tyrimo aspektais. Magistriniame darbe šis vartojimo kredito davėjas pavadintas įmone G.

3.2. Nuotoliniu būdu sudaromų vartojimo kredito sutarčių teisinis vertinimas

3.2.1. Kliento indentifikavimas

Visi, be išimties, vartojimo kredito davėjai, kliento indentifikavimui, registracijos procese nurodė pervesti nuo 0,01 cnt. iki 2 Lt registracijos mokestį. Tik atlikus nustatyto dydžio mokėjimą, vartotojas identifikuojamas bei leidžiama toliau tęsti vartojimo kredito sutarties sudarymą. Vartojimo kredito davėjai, klientui pervedus nustatyto dydžio mokestį, ne tik jį identifikuoja, bet ir gauna kliento „valios išreiškimą“, sutikimą, dėl asmens duomenų tvarkymo. Svarbu pastebėti, kad tolimesnis vartotojų indentifikavimas, visų vertintų įmonių atžvilgiu vyksta pagal individualius, vartotojui suteiktus, prisijungimo duomenis, bei mobiliuoju telefonu ar elektroniniu paštu siunčiamus patvirtinimo kodus. Visos įmonės, patenkančios į tyrimo analizės sritį, deklaruoja, kad vieną kartą pervedus nustatyto dydžio mokestį, siekiant gauti vartojimo kredito antrą ir pasekniuosius kartus, šio mokesčio mokėti neprivalės. Todėl kyla klausimas, kokiu būdu vartotojas sudarydamas sutartis ateityje patvirtins vartojimo kredito sutarties teksto autentifiškumą.

3.2.2. Vartojimo kredito gavėjo kreditingumo vertinimo principiniai aspektai

Vartojimo kredito įstatymas analogiškai perkėlė Direktyvos reikalavimą dėl kreditingumo vertinimo, tiek išduodant naują paskolą tiek ir keičiant bendrą kredito sumą, taip pat papildomai pateikė nuorodą į kitus įstatymus, reglamentuojančius vartotojo sutikimo gavimo, duomenų naudojimo, reikalavimus. Vartotojo kreditingumo vertinimui užtikrinti, buvo priimtos vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principinės taisyklės. Pirmam empirinės tyrimo dalies etapui buvo pasirinktas vartotojas atsižvelgiant į dažniausia taikomus vartojimo kredito davėjų reikalavimus, pateiktus jų internetiniuose puslapiuose. Toks pasirinkimas nutemtas, siekiu, kad asmeniniai vartotojo kriterijai nenulemtų vartojimo kredito davėjo atsisakymo suteikti vartojimo kreditą.

Lentelė Nr. 3. Kreditingumo vertinimo kriterijai, skelbiami vartojimo kredito davėjų interneto puslapiuose.

Įmonė	**Vieši reikalavimai kreditui gauti**
UAB „4finance"	Internetinio puslapio adresu: https://www.smscredit.lt/#dynamic;contentId=faq, skiltyje „DUK“, deklaruoja, kad kreditą gali gauti: - 18-70 metų amžiaus Lietuvos Respublikos pilietis (-ė), nuolat gyvenantis (-i) Lietuvoje; - negali būti praleidęs (-usi) kitų kreditų mokėjimų arba pažeidęs (-usi) skolinių įsipareigojimų; - reikia turėti sąskaitą Lietuvos banke, aktyvų mobilioje telefono prisijungimą ir

	el. pašto adresą;
UAB „NWO INVEST“	Internetinio puslapio adresu: http://www.bigcredit.lt/greitas-kreditas/ , skiltyje „DUK“, deklaruoja, kredito gavėjo statusą: - Lietuvos Respublikos pilietis; - Ne jaunesnis kaip 18 metų; - Neturi nepadengtų skolų; - Dirbantis fizinis asmuo; - turintis tvarkingą mokėjimų istoriją
UAB „Sigirė“	Internetinio puslapio adresu: http://www.paskolosjums.lt/duk/ , skiltyje „DUK“, pateiktu reikalavimus kredito gavėjui: - Lietuvos Respublikos pilietis; - Ne jaunesnis kaip 21 (Dvidešimt vienerių) metų; - Neturi nepadengtų skolų; - Dirbantis fizinis asmuo; - turintis tvarkingą mokėjimų istoriją
UAB „HST KOMUNIKACIJOS“	Internetinio puslapio adresu: http://www.greitaskreditas.lt/duk/ , skiltyje „DUK“, deklaruoja, kad kredito gavėjas turi atitikti šiuos reikalavimus: - Lietuvos Respublikos pilietis; - Dirbantis fizinis asmuo ir/ar turintis pastovias pajamas; - Neturi nepadengtų skolų; - Turi tvarkingą mokėjimų istoriją
UAB „Moment Credit“	Internetinio puslapio adresu: http://www.momentcredit.lt/kreditas/paskola/klausimai/klausimai.jsp , skiltyje „dažni klausimai“, pateikia informaciją, kodėl Moment Credit atsisako suteikti kreditą: - Esate jaunesnis nei 18 metų amžiaus; - Esate ne Lietuvos Respublikos pilietis arba užsienietis, neturintis leidimo nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje; - Esate skolingas pagal kitas sutartis tretiesiems asmenims; - Negaunate pajamų; - Turite skolų, kurios skelbiamos viešose skolininkų duomenų bazėse; - Turite įsipareigojimų.
UAB „Ekspres Kreditas“	- Internetinio puslapio adresu: http://www.topcredit.lt/duk/ , skiltyje „DUK“, pateikia kredito gavėjo statusą: - Lietuvos Respublikos pilietis. - Ne jaunesnis kaip 21 (dvidešimt vienerių) metų. - Neturi nepadengtų skolų. - Dirbantis fizinis asmuo. - Turintis tvarkingą mokėjimų istoriją.

***** pateiktos įmonės ne būtinai patenka į įmonių sąrašą, kurios pateikė ar atmetė paraišką dėl vartojimo kredito suteikimo.

Pasirinktas vartotojas yra Lietuvos Respublikos pilietis, atitinkantis vartojimo kredito davėjų nurodytą amžiaus grupę, neturintis nepadengtų skolų, ar kitų įsipareigojimų, dirbantis, tačiau gaunamos pajamos vertinimo laikotarpiu ~ 400 Lt per mėnesį. Taigi minėtas vartotojas, kurio tapatybė, konfidencialumo tikslais, magistriniame darbe nepateikiama, gaudamas minimalias

pajamas kreipėsi į vartojimo kredito davėjus dėl 500 Lt finansavimo, 1 mėnesio laikotarpiui, suteikimo. Vartojimo kredito paraiška pateikta šešioms vartojimo kredito paslaugas teikiančioms bendrovėms, kurios paskolas teikia internetu.

Lentelė Nr. 4. Vartojimo kredito davėjų prašomų pateikti duomenų sąrašas.

Įmonė	**Vertinimui pareikalauta informacija***	**Suteiktas/ Nesuteiktas kreditas**	**Atsisakymo priežasčių pateikimas, jei taikoma**
Įmonė A	Asmens kodas, Dokumento numeris,	Suteiktas	Suteikus finansavimą, jokios informacijos teikti neprivalo
Įmonė B	Asmens kodas,	Suteiktas	Suteikus finansavimą, jokios informacijos teikti neprivalo
Įmonė C	Asmens kodas Dokumento tipas bei jo numeris;	Nesuteiktas	Elektroniniu paštu informuota apie atmestą paraišką, jog prašymas atmestas dėl duomenų bazių (pateiktas sąrašas) atsakymo, tačiau nepateikiant konkrečios duomenų teikėjo pavadinimas, kuris nulėmė neigiamą atsakymą.
Įmonė D	Asmens kodas Pateikti sutikimą dėl duomenų tvarkymo, kuris buvo patvirtintas MD5 kodu Turimus bei planuojamus turėti įsipareigojimus; Šeimyninė padėtis, Informacija apie asmenines bei šeimos pajamas	Nesuteiktas	Elektroniniu paštu informuota apie atmestą paraišką, kuriame nurodyta konkreti priežastis
Įmonė E	Asmens kodas Dokumento tipas Socialinė padėtis Patvirtinti sutikimą, dėl duomenų tvarkymo, pervedant nustatytą mokestį	Nesuteiktas	Jokia informacija atsiųsta nebuvo, nors tikėtina, kad paraiška buvo atmesta dėl nepakankamų pajamų, apie kurias informavo atitinkamos duomenų bazės. Tokia prielaida daroma, nes vartojimo kredito gavėjas neprašė pateikti duomenų apie gaunamas pajamas.
Įmonė F	Asmeninė informacija, tame tarpe ir asmens kodas, išsilavinimas bei socialinė padėtis. Informacija apie vartojimo kredito gavėjo pajamas bei tas pajamas generuojančias bei dalijančias sritis	Nesuteiktas	Elektroniniu paštu informuota apie atmestą paraišką, apie konkrečias priežastis informuota nebuvo. Tačiau atsižvelgiant į tai kad visus pajamų rodiklius vartojimo kredito davėjas paprašė pateikti paraiškos formoje, daroma prielaida, kad galimai jis vartojimo kredito gavėjo kreditingumo

			vertinimui, nenaudojo jokių duomenų bazių, o finansavimas buvo nesuteiktas dėl nepakankamų pajamų, nurodytų paraiškoje

*vardas, pavardė, telefono numeris, elektroninio pašto adresas bei gyvenamoji vieta, magistriniame darbe nepriskiriami prie kredito vertinimui reikalingos informacijos, nors vartojimo kredito vertinimo taisyklės vartojimo kredito davėjai, greičiausiai, šiuos duomenis naudoti kaip kreditingumo vertinimo sistemos rodiklius.

Prielaida, kad visi vartojimo kredito davėjai, į kuriuos buvo kreiptasi dėl paskolos suteikimo, paraišką dėl 500 Lt kredito suteikimo, atmes, buvo paneigta. Du vartojimo kredito davėjai (Toliau - įmonė A ir/arba įmonė B) iš 6, suteikė finansavimą, asmeniui, turinčiam mažesnes pajamas, nei suteikto vartojimo kredito mėnesio įmoka. Atkreiptinas dėmesys, kad, nei įmonė A, nei įmonė B, paraiškos dėl vartojimo kredito sutarties suteikimo formoje bei kituose vartojimo kredito suteikimo etapuose, nereikalavo pateikti informacijos apie gaunamų pajamų dydį, tačiau įmonė A registravimo bei paraiškos teikimo formoje pareikalavo patvirtinti, jog laisvų pajamų per kredito laikotarpį, pajamų, atėmus išlaidas, pakaks prašomai kredito sumai padengti. Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principuose yra nurodyta, jog mokumo vertinimo tikslas yra „įvertinti vartojimo kredito gavėjo galimybes prisiimti konkretų finansinį įsipareigojimą, kurį vartojimo kredito gavėjas būtų pajėgus įvykdyti“, taip pat 4 –me punkte nurodyta, jog vartojimo kredito davėjas „turi įvertinti esamas bei būsimas, jeigu jas buvo galima ar turėjo būti galima nustatyti, vartojimo kredito gavėjo galimybes tinkamai vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus visą sutarties galiojimo laikotarpį“[128], todėl Įmonės A, reikalavimas patvirtinti, jog vartotojas bus pajėgus grąžinti paskolą, vertinamas kaip vartojimo kredito mokumo vertinimo atsakomybės perkėlimas vartotojui. Nors principinių vertinimo nuostatų 14 p. leidžia vartojimo kredito davėjui nevertinti vartojimo kredito gavėjo pajamų, manytina, kad jokia kita informacija negali kompensuoti pajamų dydžio rodiklio, kaip pagrindinio informacijos šaltinio, kuris parodytų vartotojo galimybes tinkamai įvykdyti savo įsipareigojimus. Lietuvos Banko atsakingo skolinimo nuostatuose, kurios vartojimo kredito davėjams yra rekomendacinio pobūdžio, nurodyta, jog „padalijus visų kredito grąžinimo ir palūkanų įmokų sumą iš kredito trukmės, pagal visus įsipareigojimus, dydis turi sudaryti ne daugiau kaip 40 proc. asmens (namų ūkio) pajamų, kurias kredito įstaiga pripažįsta tvariomis“[129], tuo

[128] Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principų patvirtinimo *Supra note*.6;
[129] Lietuvos banko valdyba. 2011 m. rugsėjo 1 d. Nutarimas Nr. 03-144 Atsakingo skolinimo nuostatai; P. 1; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-30]. Prieiga per internetą:

pabrėždama, kad vartotojo pajamos yra svarus rodiklis kreditingumo vertinimo sistemoje. Tačiau vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principuose, kurie yra privalomi vartojimo kredito davėjams, nurodyta, kad „kredito davėjas, nereikalaujantis, jog vartojimo kredito gavėjas pateiktų įrodymus dėl gaunamų pajamų, arba vertindamas vartojimo kredito gavėjo mokumą nevertinantis jo gaunamų pajamų, turi užtikrinti, kad kita vertinama informacija būtų pakankama tinkamam sprendimui dėl vartojimo kredito suteikimo priimti“[130], ši nuostata sukuria vartojimo kredito davėjams galimybę nevertinti vartojimo kredito gavėjo pajamų, ir palieka plačias interpretavimo ribas, kurios bus pašalintos arba praktiniu įgyvendinimo vertinimu, arba tikslinant taisykles. Vertinant Direktyvos ir Vartojimo kredito įstatymo nuostatų pakankamumą kreditingumo vertinimo atžvilgiu, pritariame Europos Parlamento nuomonei, kad „su finansų rinkos rizika galima kovoti ir priežiūros priemonėmis, todėl svarstoma problema neturi būtų įtraukta į vartojimo kreditų direktyvą“[131]. Mokumo vertinimo principuose turėtų būti nustatyti privalomi mokumo vertinimo rodikliai, kurios vartojimo kredito davėjai turėtų analizuoti prieš išduodant vartojimo kreditą.

Vienas iš 4 vartojimo kredito davėjų, aiškiai nurodė priežastis dėl kurių vartojimo kredito gavimo paraiška buvo atmesta, dar vienas, tikėtina jokių duomenų nevertino, nes visus duomenis apie gaunamas pajamas vartotojas pateikė pildydamas paraišką arba registracijos metu. Daroma prielaida, kad du vartojimo kredito davėjai, vertino besikreipiančiojo pajamas atitinkamose duomenų bazėse, nes vartojimo kredito davėjas nepasiteiravę apie besikreipiančiojo pajamas, paraišką atmetė. Taigi jie privalėjo pateikti informaciją, kad paraiška atmesta dėl atitinkamos duomenų bazės pateikto atsakymo, tačiau tai padaryta nebuvo, galimai pažeidžiant Vartojimo kredito įstatymo 9 str. 2 d. nuostatas. Taigi ne visi vartojimo kredito davėjai, atmetę paraišką dėl vartojimo kredito, nurodė, duomenų bazę, kuri turėjo įtakos atsakymui dėl vartojimo kredito paraiškos atmetimo.

3.2.3. Vartojimo kredito sutarčiai taikomų reikalavimų įgyvendinimas

Kaip jau buvo minėta 3.1. dalyje, antrąjį magistrinio darbo etapą apima Standartinės informacijos bei vartojimo kredito sutarties formos ir turinio analizė, bei teisės atisakyti vartojimo kredito sutarties įgyvendinimas. Šių etapų įgyvendinime dalyvauja šeši vartojimo kredito davėjai, kurių pavadinti įmonėmis A, B, C, D, E ir F. Analizuojant vartojimo kredito gavėjo teisę atsisakyti

---

<http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDcQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.lb.lt%2Fatsakingojo_skolinimo_nuostatai&ei=GXa6UKH4DIOG4ASq14CYBg&usg=AFQjCNH7FBLSNzNtbeOeiAq_c_KTv8tDiQ&sig2=OzLTysvPOw4ZsDyBklX6pg>;

[130] Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principų patvirtinimo *Supra note*.6;

[131] Europos Parlamentas. 2012 m. spalio 19 d. Pranešimas; Supra note 80; P. 4;

vartojimo kredito sutarties, įtraukta dar viena įmonė G, kuri savo požymiais skyrėsi nuo kitų vartojimo kredito sutarčių, todėl šios įmonės Standartinė informacija ir sutartis nebuvo analizuojama.

3.2.3.1. Standartinės informacijos pateikimo fakto ir turinio analizė

Nors vartotojas dėl vartojimo kredito sutarties kreipėsi nuotolinius būdu, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad internetu teikiant paraišką dėl vartojimo kredito suteikimo 6 iš 6 vartojimo kredito davėjų paprašė pateikti elektroninio pašto adresą, todėl vartojimo kredito sutarties informaciją pateikti vartotojui „patvarioje laikmenoje“[132] nėra trukdžių.

Įmonės A Standartinės informacijos pateikimo momentas: pasirinkus pageidaujamą vartojimo kredito sumą, sistema pateikė Standartinės informacijos lentelę, kaip pavyzdį, tačiau nepateikiant konkrečios sumos. Tinkamai užpildžius paraišką dėl vartojimo kredito gavimo, vartojimo kredito davėjas atsiuntė Standartinę informaciją apie vartojimo kreditą, kurioje nurodyti kintamieji rodikliai. Įmonė A nepateikė arba netinkamai pateikė šešis Standartinės informacijos lentelės reikalaujamus laukus (žiūrėti priedas Nr. 1). Standartinės informacijos, pateiktos vaizduoklyje, išsaugoti nebuvo galimybės.

Įmonė B paskolą suteikė nemokamai. Internete galima rasti bent kelias vartojimo kreditus teikiančias įmones, kurios, norėdamos pritraukti naujus klientus, pirmą vartojimo kreditą suteikia nemokamai. Todėl, siekiant patikrinti, kokiu būdu, vartojimo kredito davėjas patenkina įstatymo reikalavimus, ir šis vartojimo kredito davėjas buvo įtrauktas į atliekamą tyrimą. Prieš pradedant šios sutarties teisinio atitikmens vertinimą, svarbu prisiminti, kad Lietuvos įstatymų leidėjas, pasinaudojo Direktyvos pateikta diskrecija dėl jos taikymo platesne apimtimi, nei reikalauja pati Direktyva ir neįtraukė Direktyvos 2 str. 2 d. (f) punkte numatytos galimybės netaikyti Direktyvos nuostatų kreditams už kuriuos nėra mokamos palūkanos. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad CK 6.870 straipsnio pirmoje dalyje pareiga mokėti palūkanas atsiranda tada, kai sutartis yra atlygintinė <...> atlygintinumo prezumpcija gali būti paneigta, byloje nustačius, kad paskolos šalys susitarė, jog paskola suteikiama neatlygintinai[133]. Vartojimo kredito davėjas, įmonė B, prieš sumokant registracijos mokestį, pareikalavo „varnele“ pažymėti, jog vartotojas susipažino su sutarties bendrosiomis sąlygomis, kuriose nenumatytas neatlygintinos vartojimo kredito suteikimo faktas. Todėl pagrįstai tikėtasi, kad vartojimo kredito davėjas, atsiųs vartojimo kredito sutartį,

[132] Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;
[133] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. lapkričio 2 nutartis *c. b. E. V. v. T. K.* dėl palūkanų priteisimo Nr. 3K-3-400/2011;

kurioje būtų nurodytas nemokamai suteikto vartojimo kredito faktas. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, įtraukėme neatlygintinai suteikto vartojimo kredito sutartį į antrąjį empirinio tyrimo etapą ir galime konstatuoti, kad Įmonė B nepateikdama Standartinės informacijos apie vartojimo kreditą, pažeidė Vartojimo kredito įstatymo reikalavimą.

Įmonės C Standartinė informacija apie vartojimo kreditą pateikta pasirinkus vartojimo kredito sumą. Informacija vartojimo kredito davėjas pateikė elektroninėje erdvėje, vaizduoklyje, kaip „pagrindinės individualiai aptartos sąlygos“. Įmonės C, bendrosiose sutarties sąlygose, kurios buvo patvirtintos registruojantis, nurodyta, kad kiekvieno vartojimo kredito varianto atveju Standartinės sąlygos formuojamos individualiai. Įmonė C Standartinę informaciją bei vartojimo kredito sutarties bendrąsias sąlygas, atsiuntė elektroniniu paštu, kartu su patvirtinimu, jog vartojimo kredito davėjo paraiška buvo gauta. Po kurio laiko vartojimo kredito davėją atstovaujantis asmuo susiekė su paraišką pateikusiu asmeniu, bei pranešė, kad vartojimo kreditas suteiktas. Taigi, pateikęs paraišką, vartojimo kredito gavėjas nebeturėjo galimybės palyginti vartojimo kredito davėjų pasiūlymų, nes paraiškos metu standartinė informacija buvo pateikta tik vaizduoklyje (Pažeistas įstatymo 5 str. 1d. reikalavimas.). Taip pat, Standartinė informacijos lentelės turinys bei antraštės (pvz. „palūkanų normai taikomos sąlygos“) neatitiko įstatymo reikalavimų. Pažymėtina, kad turinio pateikimas apsunkina vartotojo galimybes palyginti pateiktus pasiūlymus, nes neišmanančiam vartotojui gali būti neaišku, su kuria kitų vartojimo kredito davėjų lentelėje pateikta informacija galima palyginti pateiktus skaičius ar sąlygas. Be paminėto įstatymo nustatytos formos pažeidimo, įmonė C Standartinėje informacijoje nepateikė, arba pateikė su trūkumais ties penkiolika Vartojimo kredito įstatymo reikalaujamų punktų (žiūrėti priedas Nr. 1, pastabos surašytos ties kiekvienu Standartinės informacijos reikalavimus).

Įmonė D, užbaigus indentifikavimo procesą, bei pasirinkus pageidaujamą sumą, pateikė nuorodą. Ją paspaudus buvo gauta informacija apie siūlomą vartojimo kredito variantą, kuri atitinko Įstatymo priede Nr. 1 pateiktą formą. Pastebėtina, kad paspaudus nuorodą, Standartinė informacija apie vartojimo kreditą pateikiama PDF formatu, todėl gali būti laikoma, kaip pateikta patvarioje laikmenoje, kurią galimą atsispausdinti, išsaugoti ar kitaip ja disponuoti. Įmonės D Standartinės informacijos lentelėje pateikta informacija neatitiko arba buvo nepakankama ties keturiais reikalaujamais punktais (žiūrėti priedas Nr. 1, pastabos surašytos ties kiekvienu Standartinės informacijos reikalavimus).

Įmonės E, registravimosi proceso metu vartotojas privalo patvirtinti (pažymėti varnele), kad susipažino ir sutinka su standartine informacija, sistemos naudojimosi taisyklėmis, kurias turi atsidaryti paspaudęs ant pateiktos nuorodos. Standartinę informaciją galima buvo išsaugoti html

formatu, todėl jos pateikimas atitinka patvarios laikmenos reikalavimą. Įmonės E Standartinės informacijos lentelėje pateikta informacija neatitiko arba buvo nepakankama ties šešiais įstatymo reikqalaujamais punktais.

Įmonės F Standartinė informacija nebuvo atsiųsta elektroniniu paštu, tačiau ji prieinama prisijungus prie įmonės F savitarnos svetainės. Pateiktos Standartinės informacijos forma neatitinka nustatytos formos, be to, pateikta informacija aštuonių punktų atžvilgiu yra neteisinga ir/arba klaidinanti vartotoją (žiūrėti priedas Nr. 1, pastabos surašytos ties kiekvienu Standartinės informacijos reikalavimus).

Lentelė Nr. 5. Vartojimo kredito įstatymo 5 str. įgyvendinimo subendrinti rodikliai.

Įstatymo 5 str. 1 dalies įgyvendinimas						
	Įmonė A	Įmonė B	Įmonė C	Įmonė D	Įmonė E	Įmonė F
Rašytinės informacijos pateikimas	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Taip
Standartinė forma	Taip	Ne	Ne	Taip	Taip	Ne
Informacijos pateikimas patvarioje laikmenoje	Ne	Ne	Ne	Taip	Taip	Taip
Įstatymo 5 str. 2 dalies įgyvendinimas						
	Įmonė A	Įmonė B	Įmonė C	Įmonė D	Įmonė E	Įmonė F
1 p.	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Su trūkumais
2 p.	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Taip
3 p.	Taip	Nepateikta	Su trūkumais	Taip	Taip	Su trūkumais
4 p.	Su trūkumais	Nepateikta	Su trūkumais	Taip	Taip	Taip
6 p.	Taip	Nepateikta	Su trūkumais	Taip	Taip	Taip
7 p.	Su trūkumais	Nepateikta	Su trūkumais	Taip	Taip	Su trūkumais
8 p.	Ne	Nepateikta	Su trūkumais	Ne	Taip	Taip
9 p.	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma
10 p.						
11 p.	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Taip
12 p.	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Taip
13 p.	Taip	Neprivaloma	Neprivaloma	Taip	Neprivaloma	Neprivaloma
14 p.	Taip	Nepateikta	Taip	Taip	Taip	Taip
15 p.	Taip	Nepateikta	Su trūkumais	Taip	Taip	Su trūkumais
17 p.	Taip	Nepateikta	Ne	Taip	Taip	Taip
18 p.	Taip	Nepateikta	Ne	Taip	Ne	Ne
19 p.	Su trūkumais	Neprivaloma	Neprivaloma	Su trūkumais	Su trūkumais	Neprivaloma
pastabos: 5 str. 2 d. 5 p. 10 p. 16 p. taip pat 3 d., 5d., 6 d. 8 d. nevertintini dėl sutarties pobūdžio. 7d. numatyta teise vartotojas nepasinaudojo, todėl taip pat vertinama nebus. - Taip – reiškia, kad reikalavimas pateikti informaciją įgyvendintas.						

- Ne – reiškia, kad reikalavimas pateikti informaciją neįgyvendintas.
- Su trūkumais, reiškia, reikalavimus vartojimo kredito davėjas įgyvendino su trūkumais, t.y. pateikė ne pilną informaciją, pateikė klaidinančią informaciją arba nustatyta kita klaida, netenkinanti įstatymo reikalavimus.
- Neprivaloma, žymima įstatymo nuostata, kuri privalo būti pateikta jei taikoma ir vartojimo kredito davėjas jos nepateikė.
- Neatitikimai pateikiami magistrinio darbo priede Nr. 1.

2012 m. liepos 5 dieną Teisingumo Teismas byloje C-49/11, kurioje buvo nagrinėjamas ginčas kilęs dėl informacijos gavimo formos sudarant sutartis internete, išaiškino, kad komercinė praktika, kurią taikant su 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija „galima susipažinti tik paspaudus atitinkamos įmonės interneto svetainės nuorodą, neatitinka šios nuostatos reikalavimų, nes ši įmonė tokios informacijos „nepateikia“, o vartotojas jos „negauna“, kaip tai numatyta šioje nuostatoje, ir kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos interneto svetainės negalima pripažinti „patvariąja laikmena“[134], todėl vartojimo kredito davėjai, įmonė A, B ir C nepateikę standartinės informacijos patvarioje laikmenoje, t.y. neatsiuntę Standartinės informacijos vartojimo kredito gavėjui elektroniniu paštu arba nepateikę Standartinės informacijos vaizduoklyje, kurią galima išsisaugoti arba kitaip ja disponuoti, laikomi netinkamai įgyvendinę standartinės informacijos pateikimo patvarioje laikmenoje reikalavimą.

Remiantis aukščiau išdėstytu bei priede Nr. 1 pateikta analize, galima teigti, kad vartojimo kredito davėjai susidūrė su sunkumais įgyvendindami Standartinės informacijos pateikimo reikalavimus. Pirmiausia, ne visų vartojimo kredito davėjų pateikta Standartinės informacijos forma atitinko įstatymo nustatytą formą, t.y. pasitaiko, kad vartojimo kredito davėjai pakeičia pateikiamų duomenų pavadinimus, arba pateikia tekstinę, ne lentelėje, informacijos pateikimo formą. Tikėtina, kad vartojimo kredito davėjai skirtingai supranta Standartinės informacijos 2.5 punkto reikalavimo esmę, todėl vieni pateikia kiti nepateikia šios informacijos. Net ir pakankamai išprususiam vartotojui, sudėtinga palyginti 5 vartojimo kredito davėjų pateiktus pasiūlymus, taigi abejotina, kad ne pakankamai patyręs vartotojas tokią informaciją galės palyginti, o tai patvirtina Simonos Jogminaitės magistriniame darbe iškeltą abejonę, jog Standartinė informacija, kuri „išdėstyta net

[134] Europos Teisingumo Teismo (trečioji kolegija) 2012 m. liepos 5 d. sprendimas byloje C-49/11 *Content Services Ltd v Bundesarbeitskammer*;

aštuoniuose puslapiuose <...> vartotojui gali būti sunkiai suvokiama“[135]. Europos Parlamento, vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komiteto pradinės ataskaitos 5 punkte pateikė nuomonę, kad „visa apimančios nuostatos (angl. comprehencive provisions) ne visada efektyviai veikia vartotojų apsaugą, dar daugiau, nepatyrusį vartotoją, perteklinė informacija greičiau suklaidina, nei padeda“[136]. Tokius prieštaravimus išsakė ir valstybės narės, teikdamos Direktyvos įgyvendinimo ataskaitas, bei nurodė, kad Standartinė informacija apie vartojimo kreditą yra sunkiai suprantama, bei didinanti vartojimo kredito davėjo išlaidas. Atliktas tyrimas patvirtino sudėtingas Standartinės informacijos palyginamumo galimybes, todėl reikšminga būtų ją peržiūrėti. Kai kurių Standartinės informacijos puktų eliminavimas supaprastintų vartotojo galimybę palyginti pateiktus pasiūlymus. Galima būtų atsisakyti vartojimo kredito sutarties trukmės nurodymo. Vartotojas prieš pasirinkdamas vartojimo kredito pasiūlymą, pasirenka jam tinkamą trukmę, be to Standartinėje informacijoje reikalaujama pateikti įmokų dydį bei skaičių, kurie taipogi atspindi vartojimo kredito trukmę. Informaciją apie sąskaitos turėjimo būtinumą, neturi įtakos vartotojo pasirinkimui, nes prieš kreipdamasis paskolos, jis turi galimybę vartojimo kredito davėjui nurodyti, kokiu būdu jis norėtų gauti vartojimo kreditą. Kitas, eliminuotinas punktas - informacija apie sąskaitos turėjimo būtinumą, kuri išplaukia iš vartojimo kredito išmokėjimo sąlygų. Taip pat, galima būtų atsisakyti punktų dėl kitos svarbios informacijos pateikimo, tokios kaip teisė atsisakyti vartojimo kredito sutarties, bei išankstinio grąžinimo teisės. Jos iš dalies dubliuoja vartojimo kredito sutarties projekte, bei vartojimo kredito sutartyje pateikiamą informaciją. Be to, tai įstatymo vartotojui suteikta teisė, kuri be išimties taikoma visiems vartojimo kredito davėjams, todėl negali turėti įtakos vartotojo pasirinkimui. Taip pat, siūlytume nediferensijuoti Standartinės informacijos reikalavimų sutartims sudarytoms nuotoliniu būdu, nes šie skirtumai apsunkina vartotojo galimybę palyginti pasiūlymus, pateiktus vartojimo kreditų teikimo skyriuose, bei gautus nuotoliniu būdu. Be to, reikalavimas nurodyti priežiūros instituciją, turėtų būti taikomas visoms, o ne tik nuotolinių būdu sudaromoms sutartims. Vartotojo teisės gali būti pažeistos iki sutarties sudarymo, todėl Standartinės informacijos pateikimo etape, vartotojui turi būti aišku, kur jis gali kreiptis dėl pažeisų jo teisių gynimo.

3.2.3.2. Vartojimo kredito sutarčių formos ir turinio vertinimas

Vartojimo kredito davėjai suteikdami vartojimo kreditus naudoja skirtingas sąvokas: paskola, kreditas, vartojimo kreditas, kadangi pagal savo esmę jos yra vartojimo kredito sutartys, todėl ir toliau bus naudojama tik vartojimo kredito sutarties sąvoka. Įvertinus vartojimo kredito

[135] Jogminaitė S.; Finansinių paslaugų teikimo vartotojams ypatumai: *Supra note* 7;
[136] European Parliament, Committee on the Internal Market and Consumer Protection; Draft report; *Supra note* 50; P. 4;

sutarties turinio ir formos atitikimą Vartojimo kredito įstatymo reikalavimams, informacija apie nustatytus neatitikimus, arba informacija apie trūkstamas sutarties sudedamąsias dalis pateikta Priede Nr. 2. Subendrinus šią informaciją galima subendrinti, kad:

3 iš 6 analizuojamų vartojimo kredito sutarčių neatitinka Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 1 d. išreikšto reikalavimo dėl sutarties pateikimo patvarioje laikmenoje. Įmonė B, jokios vartojimo kredito sutarties informacijos nepateikė. Kadangi buvo nustatyta, kad neatlygintinai išduotoms sutartims Vartojimo kredito įstatyme nereglamentuotos išlygos, šis vartojimo kredito davėjas Sutartį turėjo pateikti patvarioje laikmentpoje, tačiau jis jos nepateikė. Įmonės A ir F pateikė tik sutarties bendrąsias sąlygas, kuriose nėra nurodyti visi Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 2; 3 ir 8 d. reikalaujami punktai.

Antra, tik du vartojimo kredito davėjai, įmonė C ir įmonė E, atitiko Vartojimo kredito įstatymo turiniu ir formai keliamus reikalavimus, tačiau ir jose nustatyti pažeidimai dėl sankcijų taikomų esant pavėluotų mokėjimų atvejams, kurie detaliau pateikti žemiau. Įmonė B vartojimo kreditą suteikė nemokamai ir po vartojimo kredito suteikimo patvirtinimo, vartojimo kredito davėjas pateikė tik sąskaitą faktūrą, kuri negali būti vertintina Vartojimo kredito įstatymo 11 str. požiūriu. Įmonės A, pateikta informacija neatitinka šešis Vartojimo kredito įstatymo sutarčiai keliamų reikalavimus, pateiktus 11 str. 2 d., įmonės D sutartyje nustatyti du, o įmonės F sutartyje nustatyti trys pažeidimai dėl tos pačios Vartojimo kredito įstatymo 11 str. dalies. Be to, pasikeitus vartojimo kredito davėjų priežiūros institucijai, kai kurie vartojimo kredito davėjai dar vis nurodo VTAT, kaip kompetentingą priežiūros instituciją, o tai tik patvirtina problemą išsakytą analizuojant finansinių įstaigų priežiūros mechanizmo pasikeitimą.

Trečia, įvertinus sankcijas dėl pavėluotų įmokų mokėjimų, galima daryti išvadą, kad 4 iš 5 (Įmonės B sankcijų dydžio bei rūšies įvertinti nėra galimybės) vartojimo kredito davėjų taiko daugiau sankcijų pavėluotų įmokų mokėjimo atvejai nei leidžia įstatymai: Įmonė C nurodė, kad reikalaus sumokėti netesybas *ir* palūkanas, įmonė E, įmokų nemokėjimo atvejais taikys palūkanas *bei* tiesioginius ir netiesioginius nuostolius, o įmonė F taikys nustatyto dydžio palūkanas, o taip pat reikalaus sumokėti administravimo mokestį, jei nesumokėtų įmokų išieškojimas bus perduotas tretiesiems asmenims išieškojimui. Taigi tiek įmonė E, tiek įmonė F be palūkanų reikalaus sumokėti ir kitus nuostolius. Palūkanos, vykdančios nuostolių atlyginimo, kompensavimo funkcijas, laikomos

minimaliais nuostoliais ir tik „įrodęs kitus nuostolius turi teisę į jų atlyginimą“[137]. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vartojimo kredito davėjas turi didesnę ekonominę ir derybinę galią, todėl turi didesnę galimybę primesti savo valią, o kartu pažeisti vartotojo interesus bei Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą. Lietuvos Aukščiausiasis yra nurodęs, kad „Vartotojas – silpnesnė sutarties šalis, priversta priimti jam primetamas stipraus kontrahento sutarties sąlygas, todėl įstatymuose nustatyta stipresnė vartotojo interesų apsauga <...>“[138]. todėl darytina išvada, kad vartotojams, kurie nesikreips į teismą vartojimo kredito davėjas, pavėluotų įmokų mokėjimo atvejais, galimai, taikys ir palūkanas ir tiesioginius bei netiesioginius nuostolius, todėl tokia nuostata laikoma pažeidžiančia vartotojo, kaip silpnesnės šalies teises. Įmonė A, vartojimo kredito sutarties bendrosiose sąlygose aiškiai pateikė, kad vartojimo kredito davėjui, laiku negrąžinus paskolos, ji taiko tik palūkanų mokėjimą, kas atitinka vartojimo kredito įstatymo 11 str. 2 dalies 11 p. reikalavimą, taikyti tik palūkanas arba delspinigius. Tačiau siekiant sistemiškai įvertinti vartojimo kredito davėjo reikalavimą, atsižvelgta į Standartinėje informacijoje pateiktas išlaidas pavėluotų įmokų mokėjimo atvejais, nors sutartyje, pateiktoje patvarioje formoje jos nurodytos nebuvo. Taigi įmonė A, kaip ir įmonė F, vartojimo kredito gavėjui taiko administravimo mokestį, jei nesumokėtų įmokų išieškojimas bus perduotas tretiesiems asmenims išieškojimui.

Įmonė D nurodė, kad taikys palūkanų nustatymo, nuostolių atlyginimo mechanizmą, kuris *negali būti mažesnis*, nei už kreditą mokamų palūkanų norma per dieną (gauto vartojimo kredito atveju ne mažiau, kaip 0,5 proc. per dieną), kadangi tiesioginio įstatymo pažeidimo čia nėra ši įmonė vertinama, kaip tinkamai įvykdžiusi įstatymo reikalavimą dėl sankcijų taikymo. Tačiau paminėtina, kad Tarnyba analizuodama sutarties nuostatas, numatančias 0,45 proc. dydžio padidintas palūkanas įmokų nemokėjimo atveju, pasisakė kad minėtų padidintų palūkanų Sutartyje nustatymas iš esmės reiškia kartu ir netesybų vartotojui įtvirtinimą, tačiau tokia netesybų forma ir toks netesybų dydis vartotojui ne tik neatitiktų Vartojimo kredito įstatymo reikalavimų (Vartojimo kredito įstatymo 11 straipsnio 8 dalis numato, kad „Pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Jokios kitos netesybos ir mokesčiai už vartojimo kredito sutartyje numatytų finansinių įsipareigojimų nevykdymą vartojimo kredito gavėjui negali būti taikomi.“), bet ir

[137] Visagino apylinkės teismo 2011 gegužės 10 d nutartis civilinėje byloje *J. V. v. N. K. ir O. K.,* bylos Nr. 2-56-844/2011;
[138] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. vasario 2 d. nutartis *civilinėje byloje V. S. ir N. S. v. UAB „Abuva“,* bylos Nr. 3K-3-141/2006*;*

teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų bei pažeistų vartotojo teises[139]. taigi pasitvirtino abejonės išsakytos, analizuojant Vartojimo kredito įstatymo nustatytus ribojimus, kad vartojimo kredito davėjai apeis Vartojimo kredito įstatymo ribojamus delspinigius ir taikys neribojamas palūkanas, nustatančias neproporcingai didelę vartotojo atsakomybę.

Pastaba: vartojimo kredito davėjui, kaip iš bet tokiam kitam ieškovui, Lietuvos įstatymai suteikia teisę į teisminių išlaidų atlyginimą, todėl numačius jas vartojimo kredito sutartyje, jos neanalizuotinos.

Subendrinus, galima teigti, kad nei vienas vartojimo kredito davėjas, su kuriuo buvo sudaryta vartojimo kredito sutartis nepatenkino visų Vartojimo kredito įstatymo sutarties formai ir turiniui keliamų reikalavimų. Be to, numatytas netesybų ribojimas, neįvardijant galimo taikyti maksimalaus palūkanų dydžio, neužtikrino vartotojų teisių apsaugos nuo per nelyk didelių sankcijų, įmokų nemokėjimo atvejais

3.2.3.3. Vartojimo kredito sutarties atsisakymo įgyvendinimo ypatumai

Sudarius sutartį su vartojimo kredito davėjais, empirinės analizės tikslais, vartojimo kredito gavėjas pasinaudojo Vartojimo kredito įstatymo 15 str. jam suteikta teise informuodamas vartojimo kredito davėjus apie vartojimo kredito sutarties atsisakymą. Vartojimo kredito davėjo B sutartis buvo suteikta nemokamai, be to nebuvo pateikta jokia vartojimo kredito sutartis, įgyvendinti atsisakymo teisę, vartojimo kredito gavėjas šios įmonės atžvilgiu negalėjo. Reiktų paminėti ir tai, kad dėl sudarytų sutarčių savybių, neįmanoma įvertinti Vartojimo kredito įstatymo 15 str. 3 ir 4 d. įgyvendinimo ypatumus.

Taigi, pagrindinis vertinimo požymis yra palūkanos ir išlaidos, kurias vartojimo kredito gavėjas privalo sumokėti, kad jo teisė būtų visiškai įgyvendinta. Informavus vartojimo kredito davėją apie tai, kad vartojimo kredito gavėjas pasinaudojo teise atsisakyti vartojimo kredito sutarties, buvo paprašyta kiekvieno paskaičiuoti išlaidas, kurias vartojimo kredito gavėjas turi sumokėti, kad su vartojimo kredito davėju būtų visiškai atsiskaityta. Svarbiausios prielaidos kuriomis remiamasi: vartojimo kredito davėjas gali taikyti palūkanas už laikotarpį, kurį vartojimo kredito gavėjas naudojosi vartojimo kreditu – paskaičiuot preliminari palūkanų suma, bei vartojimo kredito davėjas vartojimo kredito gavėjo pareikalaus sumokėti kompensaciją už viešojo

[139] Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2012 m. gegužės 9 d. Nutarimas Nr. 10-354 dėl UAB „General Financing“ vartojimo kredito sutarties;

administravimo įstaigoms sumokėtus negrąžinamus mokesčius. Jeigu šios išlaidos viršytų 6 Lt, reikalaujamas išlaidų detalizavimas.

Įmonės A, D, E ir F ir vartojimo kredito davėjui leido pasinaudoti atsisakymo teise, šių įmonių atžvilgiu nebuvo nustatyti jokie pažeidimai, t.y. reikalaujama sumokėti kompensacija bei palūkanos buvo adekvačios, neviršijančius nustatytos maksimalios kompensacijos ribos, kuri reikalautų detalesnės analizės.

Antai įmonei C, nusiuntus pranešimą apie vartojimo kredito sutarties atsisakymą (sutartyje nurodytas tik raštiško informavimo reikalavimas), atitinkamai paprašius paskaičiuoti ir pateikti mokėtiną sumą, kad vartojimo kredito gavėjas neliktų skolingas, vartojimo kredito davėjas atsiuntė informaciją apie išankstinį paskolos grąžinimą, informavus apie pageidavimą pasinaudoti vartotojo teise pagal Vartojimo kredito įstatymo 15 str. 2 dalį, buvo pareikalauta užpildyti atitinkamos formos prašymą, nors sutartyje toks reikalavimas nėra pateiktas. Ir tik primygtinai pareikalavus, po kelių telefoninių skambučių ir laiškų vartojimo kredito gavėjas pasinaudojo vartojimo kredito gavėjo teise atsisakyti vartojimo kredito sutarties. Vadovaujantis aukščiau išdėstytu, galima teigti, kad nepatyrusiam vartotojui, įmonė C užkerta kelią pasinaudoti, jam įstatymu suteikta teisę, visomis priemonėmis bandydamas jį suklaidinti.

Papildomam šios empirinės dalies vertinimui pateikta įmonė G, vartotojui neleido pasinaudoti vartojimo kredito gavėjui suteikta teise net ir informavus, kad vartojimo kredito gavėjas kreipsis į vartojimo kredito gavėjo priežiūros instituciją kuri užtikrintų vartotojui šią teisę. Galiausiais vartojimo kredito davėjas pasiūlė vartotojui sumokėti paimtą vartojimo kredito sumą ir tada kreiptis į teismą, nes kitu atveju vartotojui bus skaičiuojamos palūkanos visą laikotarpį iki vartojimo kredito gavėjas paskolos negrąžins. Toks visiškas įstatymo nihilizmas parodo, kad ši įmonė pažeidžia Vartojimo kredito įstatymą, bei neleidžia vartojimo kredito davėjams pasinaudoti jiems įstatymo suteikta teise.

Nei vienas išanalizuotas vartojimo kredito davėjas, kuris suteikė vartojimo kreditą, 100 procentu neužtikrino Vartojimo kredito įstatymo reikalavimų įgyvendinimo. Venoje ar kitoje srityje, visi vartojimo kredito davėjai pažeidė vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo reikalavimus (pažeidimai pateikti kiekvieno vartojimo kredito davėjo atžvilgiu 3 magistrinio darbo tyrimų analizės dalyje o taip pat Prieduose Nr. 1 ir 2). Mažiausiai pažeidimų nustatyta dėl įmonės C atžvilgiu, tačiau ši įmonė taikė vartojimo kredito sutarties atsisakymo teisės įgyvendinimo apribojimus, kas laikytina esminiu vartotojo teisių pažeidimu.

Išvados

Magistriniame darbe išanalizavus Direktyvos perkėlimo ir praktinio taikymo Lietuvoje ypatumus, pasiektas tyrimo tikslas ir išspręsti uždaviniai, kurie leidžia patvirtinti hipotezę, bei daryti šias išvadas:

1. Lietuvos įstatymų leidėjai nesusidūrė su ženkliomis Direktyvos inkorporavimo į nacionalinę teisę problemomis, tačiau pažeidė Direktyvos nustatytą įgyvendinimo terminą. Vartojimo kredito įstatyme, Direktyvos nuostatos, suderintose srityse, yra tinkamai įgyvendintos, išskyrus vartojimo kredito sutarčių reklamai taikomą „reprezentatyvaus pavyzdžio“ pateikimo reikalavimą, kas, galimai, turėjo įtakos Vartojimo kredito įstatymo pažeidimams, vartojimo kredito sutarčių reklamoje. Tačiau ši perkėlimo klaida nevertintina, kaip paneigianti hipotezę dėl tinkamos Direktyvos transpozicijos.
2. Vartojimo kredito tipinių sutarčių sąlygos, dažniausiai Tarnybos pripažintos pažeidžiančiomis vartotojų teises, eliminuotos Vartojimo kredito įstatymo Standartinės informacijos pateikimo reikalavimu, bei teisės atsisakyti vartojimo kredito sutarties, 14 dienų laikotarpiu, suteikimu. Atitinkamai piktnaudžiavimą netesybų taikymo srityje, eliminuoja griežtai reglamentuotas netesybų dydis. Tačiau tai tik teisinės prielaidos, leidžiančios pašalinti vartotojų teisių pažeidimus, tačiau jos turi būti tinkamai veikiančios praktinėje vartojimo kreditų išdavimo srityje.
3. Priešingai negu įstatymų leidėjai, vartojimo kredito sutarčių davėjai, dėl nepakankamo Vartojimo kredito įstatymo reikalavimų įgyvendinimo laiko, arba dėl teisinio neišprusimo, arba dėl kitų, nenustatytų priežasčių, susidūrė su sunkumais įgyvendinant vartojimo kredito sutarčių sudarymą reglamentuojančias nuostatas. Ši išvada paremta empirinio tyrimo analize, kuri leidžia atskleisti šias praktinio įgyvendinimo problemas:
    a. Ne visi vartojimo kredito davėjai reikalauja pateikti informaciją apie gaunamas vartojimo kredito gavėjo pajamas, be to nustatyti du iš šešių atvejų, kuomet vartojimo kredito gavėjai suteikė vartojimo kreditą asmeniui, kurio mėnesinės pajamos mažesnės nei suteikto vartojimo kredito mėnesio įmoka, kas leidžia daryti išvadą, jog vartojimo kredito davėjai neužtikrina tinkamo vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo.
    b. Vartojimo kredito davėjai naudoja skirtingas Standartinės informacijos pateikimo formas bei būdus (kai kurie teismų praktikoje nepripažįstami, kaip pateikti patvarioje laikmenoje), kas apsunkina vartotojo galimybes palyginti pateiktus pasiūlymus.

c. Vartojimo kredito davėjų sutartys neatitinka Vartojimo kredito įstatymo vartojimo kredito sutarties turiniui ir formai keliamų reikalavimų.
d. Ne visi vartojimo kredito davėjai tinkamai užtikrina, vartojimo teisės, atsisakyti vartojimo kredito sutarties, įgyvendinimą, nes buvo nustatyti keli vartotojo klaidinimo atvejai.

4. Vartojimo kredito įstatymas neabejotinai turėjo įtakos vartojimo kredito davėjų sutarčių sudarymo procesui, tačiau vadovaujantis magistrinio darbo empirinėje dalyje pateiktais pažeidimais, galima teigti, kad pakeitimai neužkirto kelio vartotojų teisių pažeidimams, ir tik išprusęs vartotojas, įstatymo pagrindu reikalaus užtikrinti jam įstatymu suteiktas teises. Todėl labai svarbus vaidmuo šiame etape tenka vartojimo kredito davėjus prižiūrinčiai institucijai.

Pasiūlymai:

1. Nors, „reprezentatyvaus pavyzdžio“ reikalavimas yra numatytas finansinių paslaugų reklamos gairėse, tačiau atsižvelgiant į tai, kad jos neturi įstatymo galios, o skirtos paaiškinti finansinių paslaugų reklamai keliamus teisės aktų reikalavimus, Vartojimo kredito įstatymo 4 str. turėtų būti papildytas reprezentatyvaus pavyzdžio reikalavimu
2. Sugriežtinti vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principus, nustatant privalomą asmens gaunamų pajamų vertinimo rodiklį.
3. Europos Parlamentui pateikti pasiūlymą dėl Direktyvos Standartinės informacijos supaprastinimo. Siūlytume atsisakyti vartojimo kredito sutarties trukmės, bei informacijos apie sąskaitos turėjimo būtinumą, nurodymo. Taip pat, teisės atsisakyti vartojimo kredito sutarties, bei išankstinio grąžinimo teisės pateikimo, kurios dubliuoja sutarties informaciją ir yra aktuali tik po sutartie sudarymo. Taip pat, siūlytume nediferencijuoti Standartinės informacijos reikalavimų sutartims, sudarytoms nuotoliniu būdu.
4. Vartojimo kredito davėjų priežiūros institucija turi koncentruoti dėmesį ties, internetu vartojimo kreditus išduodančių, vartojimo kreditų davėjų veikla (inicijuoti tyrimus, kurie padėtų nustatyti praktinio, vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo, įgyvendinimo neatitikimus, taikyti įstatymo numatytas sankcijas už įstatymo pažeidimus ir t.t.). Priežiūros institucijai, neužtikrinus tinkamos vartojimo kreditų davėjų veiklos, nebus įgyvendintas Direktyvos siekis dėl aukštesnio lygio vartotojų apsaugos. Nustatytos normos liks deklaratyvios, neįgyvendinamos vartotojų atžvilgiu, ypatingai tų, kurie neturi pakankamo išprusimo užtikrinti savo teises.

Literatūros sąrašas

Teisės norminiai aktai:

1. Europos Sąjungos sutarties ir sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo Suvestinės redakcijos (2010/C 83/01). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-18]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:LT:PDF>;
2. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008 5 22, p. 66);
3. 1986 m. gruodžio 22 d. Europos Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (87/102/EEB); (Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1);
4. 2009 m. sausio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2008/122/EB, dėl vartotojų apsaugos, susijusios su kai kuriais pakaitinio naudojimosi, ilgalaikio atostogų produkto, perpardavimo ir keitimosi sutarčių aspektais; (OL, 2009 L 33, P. 16);
5. 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis; OL, 1997 L 144, p. 19);

   Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės, 2011-05-20 Pasiūlymas; 2011/0062 (COD). [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-04]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0142:REV1:LT:HTML>;
6. 1997 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 97/55/EB, iš dalies pakeičiančioje ir papildančioje direktyvą Nr. 84/450/EEB dėl klaidinančios reklamos, kad būtų įtraukta ir lyginamoji reklama. (2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1);
7. Code de la consommation, version consolidée au 22 novembre 2012; articles L. 313-3 à L.313-6. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA000006179137&cidTexte=LEGITEXT000006069565&dateTexte=20091031>;
8. Code monétaire et financier Version consolidée au 22 novembre 2012; articles L. 313-5.1; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072026>;

9. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (aktuali kodekso redakcija nuo 2012-09-01) //Valstybės žinios. 2000-09-06, Nr. 74-2262;
10. 2011 m. lapkričio 17 d. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-12-01, Nr. 146-6830;
11. 2010 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas//Valstybės žinios. 2011-01-04, Nr. 1-1);
12. 1994 m. lapkričio 10 d. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais)//Valstybės žinios. 1994, Nr. 94-1833;
13. 1996 m. birželio 11 d. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas Nr. I-1374//Valstybės žinios. 1996-07-03, Nr. 63-1479;
14. 1998 m. lapkričio 17 d. Lietuvos Respublikos kainų įstatymas//Valstybės žinios. 1990, Nr.22-542;
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos finansų rinkos priežiūros institucijų sujungimo koncepcijos patvirtinimo Nr. 580//Valstybės žinios. 2010, Nr.: 61 -2991;
16. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. 241-75, patvirtintos finansinių paslaugų reklamos gairės, P. 28-35; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-24]. Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt/finansiniu_paslaugu_reklamos_gaires>;

    Lietuvos banko valdybos 2011 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 03-144, patvirtinti atsakingo skolinimosi nuostatai. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-24]. Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt/atsakingojo_skolinimo_nuostatai_1>;

    Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktoriaus 2011 kovo 14 d. Įsakymas dėl vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo principų patvirtinimo Nr. 1-33//Valstybės žinios., 2011, Nr. 1-1;
17. Lietuvos Respublikos vyriausybės 2007 m. balandžio 11 d nutarimas Nr. 372 dėl valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2007–2010 metų strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo// Valstybės žinios. 2007, Nr.: 46 -1742;
18. Lietuvos Respublikos ministro pirmininko 2008 m. rugsėjo 2 d potvarkis dėl darbo grupės sudarymo Nr. 340. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-24]. Prieiga per internetą: http://www.infolex.lt/lite/ta/61925;

Teisės aktų projektai:

19. 2009 m. spalio 26 d. Vartojimo kredito įstatymo projektas No. XIP-1315; [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356105&p_query=&p_tr2=2>;

Specialioji literatūra:

20. Garcia C., Van Boom W. H., *Information disclosure in the EU Consumer Credit Directive: Opportunities and limitation.* Rotterdam Institute of private law working paper. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-04]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1538111>;
21. Gasiūnaitė A., Petrauskas F. *Alternative dispute resolution in the field of consumer financial services*// Jurisprudencija. 2012, 19(1), P. 179-194;
22. Mak V. *Review of the consumer acquis - towards maximum harmonization?* Tilburg Institute of Comparative ant Transnational Law working paper No. 2008/6, [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-01]. Prieiga per internetą: <http://ssrn.com/abstract=1237011>;
23. Marakauskas L. Reklamos teisinis reglamentavimas: teorija ir praktika//UAB "Mokesčių srautas" 2008; P. 31;
24. Mikelėnas V., *LR civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, Justicija, 2003, P. 192-201;
25. Shulze. R., Schulte-Nolke H.; European private law – Current status and perspectives; 2011; P. 48.
26. Šenavičius T., Talutis T., *Finansų rinkos priežiūra Europos Sąjungoje ir jos įtaka Lietuvai*//Viešoji politika ir administravimas , 2012, T. 11, Nr. 1/2012; P. 129–138;

Teismų sprendimai:

27. Europos Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje C‑205/07 *Hof van beroep te Gent (Belgija) v Lodewijk Gysbrechts, Santurel Inter BVBA;* (2008) ECR I- 9947;
28. Europos Teisingumo Teismo (trečioji kolegija) 2012 m. liepos 5 d. sprendimas byloje C-49/11 *Content Services Ltd v Bundesarbeitskammer*;
29. Europos Teisingumo Teismo (ketvirtoji kolegija) 2012 m. liepos 12 d. sprendimas byloje C‑602/10 SC Volksbank România v Autoritatea Naţională pentru Protecţia Consumatorilor – Comisariatul Judeţean pentru Protecţia Consumatorilor Călăraşi (CJPC);

30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija; 2003 m. rugsėjo 18 d. nutartis, byloje *AB bankas „Hansa - LTB" v. A. M. ir A. S.*, bylos Nr. 3K-7-751/2003;
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2004 m. kovo 3 d nutartis*, Lietuvos nacionalinė filharmonija v. Lietuvos ir Kinijos UAB "Lichua",* bylos Nr.3K-3-161/2004;
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija 2005 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje *E. P. v. V. Š.* bylos Nr. 3K-3-258/2005*;*
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija 2005 m. rugsėjo 28 d. nutartis *civilinėje byloje UAB „Telšių keliai" v. AB „Švaresta",* bylos Nr. 3K-3-434/2005*;*
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje *V. S. ir N. S. v. UAB „Abuva",* bylos Nr. 3K-3-141/2006*;*
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2006 m. kovo 29 d. nutartis, byloje *S. O. v. V. J.*, bylos Nr. 3K-3-233/2006;
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų išplėstinė kolegija 2006 m. rugsėjo 12 d. nutartis byloje *VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija v. UAB „ Ferteksos transportas",* bylos Nr.3K-7-367/2006*;*
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2007 m. birželio 29 d. nutartis byloje *D. Z. v. AB „Klaipėdos autobusų parkas",* bylos Nr. 3K-3-298/2007;
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje *M. Ž. v. R. P.,* bylos Nr. 3K-3-156/2009*;*
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje *„Swedbank", AB v. P.B ir DB R. P.,* bylos Nr. 3K-7-229/2009;
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. lapkričio 2 nutartis c. b. E. V. v. T. K. dėl palūkanų priteisimo Nr. 3K-3-400/2011;
41. Visagino apylinkės teismo 2011 gegužės 10 d nutartis civilinėje byloje J. V. v. N. K. ir O. K., bylos Nr. 2-56-844/2011;

Lietuvos Respublikos įgaliotų institucijų priimti sprendimai ir nutarimai:

42. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2009 m. kovo 10 d. Nutarimas Nr. 10-96, dėl UAB „Šiaulių banko lizingas" kilnojamojo turto išperkamosios nuomos sutarties Nr. P-95-119085;

43. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2009 m. sausio 28 d. Nutarimas Nr. 10-37 dėl UAB „Ūkio banko lizingas“ vartojimo kredito sutarties;
44. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2010 m. gruodžio 20 d. Nutarimas Nr. 10-793 dėl UAB "LSV intergroup" kredito sutarties;
45. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2010 m. gruodžio 20 d. Nutarimas Nr. 10-795 dėl UAB "Ūkio banko lizingas" vartojimo kredito sutarties Nr. C003057486";
46. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2010 m. gruodžio 20 d. Nutarimas Nr. 10-796 dėl UAB "Ūkio banko lizingas" vartojimo kredito sutarties Nr. C912050685";
47. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2010 m. gruodžio 20 d. Nutarimas Nr. 10-797 dėl UAB "General Financing" vartojimo kredito sutarties Nr. 47503071224" sandorio nr. 6;
48. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2010 m. gruodžio 20 d. Nutarimas Nr. 10-798 dėl UAB "Smscredit.lt" paskolos sutarties";
49. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2011 m. kovo 10 d. Nutarimas Nr. 10-125 dėl UAB „Snoro lizingas“ išperkamosios nuomos (vartojimo kredito) sutarties Nr. KGN00114LSPA;
50. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2011 m. kovo 16 d. Nutarimas Nr. 10-134 dėl UAB „HST komunikacijos“ kredito sutarties bendrųjų sąlygų;
51. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2011 m. liepos 19 d. Nutarimas Nr. 10-434 dėl UAB „Minibank“ vartojimo kredito sutarties sąlygų;
52. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2012 m. vasario 8 d. Nutarimas Nr. 10-62 Nordea bank finland plc Lietuvos skyriaus vartojimo kredito sutarties;
53. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2012 m. gegužės 9 d. Nutarimas Nr. 10-354 dėl UAB „General Financing“ vartojimo kredito sutarties;
54. Lietuvos banko valdyba. 2011 m. rugsėjo 1 d. Nutarimas Nr. 03-144 Atsakingo skolinimo nuostatai; P. 1; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDcQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.lb.lt%2Fatsakingojo_skolinimo_nuostatai&ei=GXa6UKH4DIOG4ASq14CYBg&usg=AFQjCNH7FBLSNzNtbeOeiAq_c_KTv8tDiQ&sig2=OzLTysvPOw4ZsDyBklX6pg; [Žiūrėta: 2012-10-30];

Elektroniniai dokumentai:

55. Commission Recommendation of 1 March 2001 on pre-contractual information to be given to consumers by lenders offering home loans 2001/193/EC; OJ. L 69, 2001 3 10, P. 25 (4). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-06]; Prieiga per internetą: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:069:0025:0029:EN:PDF;
56. Commission of the European Communities. Green paper on the Review of the Consumer Acquis; (COM (2006) 744 final); P. 10. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-01]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/acquis/green-paper_cons_acquis_en.pdf.
57. Eurofinas, Preliminary Observations Interest Rate Restrictions, June 2010; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.eurofinas.org/uploads/documents/positions/Eurofinas%20Preliminary%20observations%20IRR.pdf>;
58. European Commission Directorate-General Health and Consumer Protection 2009 study on the calculation of the annual percentage rate of charge for consumer credit agreements, final report; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-01]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/study_APR_en.pdf>;
59. European Parliament, Committee on the Internal Market and Consumer Protection; 10.5.2012 Draft report No. 2012/2037(INI); P. 5; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-10-28]. Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONSGML%2bCOMPARL%2bPE-489.471%2b01%2bDOC%2bPDF%2bV0%2f%2fEN>;
60. Department for Business, Enterprise & Regulatory Reform , Consultation on proposals for implementing the Consumer Credit Directive, April 2009; P. 14; [Ineraktyvus]. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-18]. Prieiga per internetą: <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/consumer-issues/docs/09-876-consumer-credit-directive-consultation-doc.pdf>;
61. DG Health and Consumer Protection. Final Report – Establishment of a Benchmark on the Economic Impact of the Consumer Credit Directive on the Functioning of the Internal Market in this Sector and on the Level of Consumer Protection; P. 40. [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/ccd_benchmarking_study_en.pdf; [Žiūrėta 2012-11-03];

62. Directorate – General for Internal Policies Policy Department Economic and Scientific Policy A „Implementation of the Consumer Credit Directive“; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą:http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201201/20120130ATT36564/20120130ATT36564EN.pdf; P. 4-64; [Žiūrėta 2012-11-25];
63. Directorate – General for Internal Policies, Policy Department C Citizens' Rights ant Constitutional Affairs ; *Extent of Harmonization in consumer contract law;* 2010; P. 1629*;* [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/imco/dv/study_howells_reich_/study_howells_reich_en.pdf ; [Žiūrėta 2012-11-04]
64. Memo/12/2, EU investigates consumer credit websites - a market underperforming for consumers; Brussels, 10 January 2012; P. 2; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-2_en.htm?locale=en; [Žiūrėta: 2012-11-18];
65. Policy Department Economic and Scientific Policy. Broad economic analysis of the impact of the proposed directive on consumer credit, (IP/A/IMCO/FWC/2005-58/LOT 4/SC1); [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: http://www.civic-consulting.de/reports/consumercredit_study.pdf;
66. Europos Bendrijų Komisijos pakeistas pasiūlymas, Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo, nutraukianti Direktyvos 87/102/EB galiojimą ir keičianti Direktyvą 93/13/EB; KOM(2004)747; P. 2; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/fina_serv/cons_directive/credit_cons_lt.pdf; [Žiūrėta 2012-11-03];
67. Europos Komisijos pranešimas spaudai. Vartotojų politika. ES tiria vartojimo kreditų svetaines. Rinka neatitinka vartotojų poreikių; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-6_lt.htm#footnote-1; [Žiūrėta: 2012-11-26];
68. Europos Parlamentas 2012 m. spalio 19 d. Pranešimas dėl Direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių įgyvendinimo (2012/2037(INI)); P. 8; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0343+0+DOC+XML+V0//LT [Žiūrėta: 2012-11-24];
69. Europos Sąjungos taryba, Briuselis, 2007 m. gegužės 21 d. 9739/07 (Presse 112) [Interaktyvus]. Prieiga per internetą:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/LT/intm/94297.pdf; [Žiūrėta 2012-11-05];

70. Lietuvos bankas. 2012 m. liepos 16 d. pranešimas apie įspėjimą dėl vartojimo kredito reklamos, neatitinkančios įstatymo reikalavimų. [Interaktyvus]. [žiūrėta: 2012-11-30]; Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/ispejo_del_vartojimo_kredito_reklamos_neatitinkancios_istatymu_reikalavimu;
71. Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komitetas; 2011 m. spalio 28 d. pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr.109-P-42 (XIP-3492); P. 6; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=410229&p_query=&p_tr2=2; [žiūrėta 2012-11-20];
72. Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komitetas; 2011 m. lapkričio 11 d. posėdžio protokolas Nr. 109-P-45; P. 3; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411535&p_query=&p_tr2=2 ; [Žiūrėta: 2012-11-24];
73. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės departamento 2011 m. lapkričio 9 d. išvada dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-3492(2); Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411019&p_query=susietojo&p_tr2=2;
74. Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas; 2010 m. gruodžio 17 d. Pagrindinio komiteto išvados dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto (XIP-1315); P. 91; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=389254&p_query=3%20str&p_tr2=2 ; [žiūrėta 2012-11-20];
75. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto 2009-10-26 aiškinamasis raštas; Nr. XIP-1315, [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356106&p_query=&p_tr2=2 [Žiūrėta 2012-11-20];
76. Jurkevičius E. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo papildymo 25^1 straipsniu įstatymo projekto; [Interaktyvus]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=390896&p_query=bankas&p_tr2=2, [žiūrėta 2012-11-20];

77. Nacionalinė finansinių paslaugų vartotojų asociacijos 2011 tyrimas; Ar finansinių paslaugų vartotojams ir verslininkams reikalingas neteisminis ginčų nagrinėjimas? P. 21; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-07]; Prieiga per internetą: http://www.vvtat.lt/index.php?3082679942;
78. Šimašius R. 2009 m. spalio 26 d. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo projekto aiškinamasis raštas; Nr. XIP-1315, [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356106&p_query=&p_tr2=2;
79. Visuomeninės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilimorus“, vartotojų tyrimas, Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa; 2011 m. gruodžio 2 – 13 d., N = 1004; [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-07]. Prieiga per internetą: http://www.vvtat.lt/index.php?3082679942;
80. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012-09-19 patvirtintas valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų teikiamos paslaugos „valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinės sistemos duomenų teikimas pagal sutartis“ aprašymas Nr. PA-47; P. 1; [Interaktyvus]. Prieiga internete: http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sodra.lt%2Fget.php%3Ff.22905&ei=NRq7UMmlGaSj4gS0nICYCA&usg=AFQjCNHGaKTh2y67wWBCCeGfbMKZMEvbLw&sig2=FMlJ6GDnNLGyEpj-uAGb7w; [Žiūrėta 2012-10-21];
81. Zuokienė A., 2010 m. birželio 8 d. Pasiūlymas vartojimo kredito įstatymo projektui, [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-11-20]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374464&p_query=&p_tr2=2;
82. Zuokienė, 2011 m. lapkričio 7 d. Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-3492(2); [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2012-11-24]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=410379&p_query=&p_tr2=2;

Kiti dokumentai:

83. Įmonės A – Standartinė informacija;
84. Įmonės A – Vartojimo kredito sutartis (specialiosios ir bendrosios sutarties sąlygos);

85. Įmonės B – Vartojimo kredito sutartis (bendrosios sutarties sąlygos, sąskaita faktūra);
86. Įmonės C – Standartinė informacija;
87. Įmonės C – Vartojimo kredito sutartis (specialiosios ir bendrosios sutarties sąlygos);
88. Įmonės D – Standartinė informacija;
89. Įmonės D – Vartojimo kredito sutartis (specialiosios ir bendrosios sutarties sąlygos);
90. Įmonės E – Standartinė informacija;
91. Įmonės E – Vartojimo kredito sutartis (specialiosios ir bendrosios sutarties sąlygos);
92. Įmonės F – Standartinė informacija;
93. Įmonės F – Vartojimo kredito sutartis (specialiosios ir bendrosios sutarties sąlygos);

Santrauka

Pagrindinės sąvokos: *Direktyva, vartotojas, Studija; vartojimo kredito gavėjas, vartojimo kredito davėjas, vartojimo kredito sutartis.*

Šio magistrinio darbo objektas - Lietuvos teisės normos, reglamentuojančios vartojimo kreditų teisinius santykius ir įgyvendinančios 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių, kuri panaikino Tarybos direktyvą 87/102/EEB įgyvendinimo nuostatas.

Direktyvos dėl Vartojimo kredito sutarčių, transpozicijos į Lietuvos nacionalinius teisės aktus, ypatumų vertinimas vykdomas keliant tuos pačius klausimus, kurie buvo pateikti Europos Sąjungos vidaus politikos generalinio direktorato, politikos departamento atliktoje studijoje. Ši Studija teapima 14 iš 27 Europos Sąjungos šalių pateiktų ataskaitų analizes, į kurias Lietuvos Respublika nepatenka. Darbo tikslas - išanalizuoti Direktyvos nuostatų perkėlimo į Lietuvos teisės sistemą ypatumus ir atskleisti naujojo vartojimo kredito sutarčių reglamentavimo praktinio įgyvendinimo problematiką, pateikiant vartotojų teisių apsaugos mechanizmo pokyčio vertinimą. Tyrimo analizė vykdoma išskiriant tris pagrindinius etapus, kurie padės nustatyti Direktyvos tikslus, bei išsiaiškinti problemas, kylančias dėl Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę, tiek teorine, tiek ir praktine prasme. Pirmoji darbo dalis skirta vartojimo kredito sutarties sąvokai, Direktyvos pokyčio poreikiams, bei taikymo riboms nustatyti. Antroji magistrinio darbo dalis svarbi Direktyvos įgyvendinimo analizuojamų nuostatų vertinimui. Taip pat dėmesys skiriamas vartotojo padėties pasikeitimui, pasikeitus vartojimo kredito sutarčių reglamentavimui, bei dažniausiai pasikartojančių, nesąžiningomis pripažintų, vartojimo kredito sutarčių sąlygų eliminavimo paieškai. Trečiojoje magistrinio darbo dalyje, pateikiamas empirinis tyrimas dėl Lietuvos vartojimo kredito davėjų įstatymo įgyvendinimo, vartojimo kredito sutartyse, siekiant įvertinti, Vartojimo kredito įstatymo įgyvendinimą paraktinėje vartojimo kredito sutarčių suteikimo erdvėje. Magistriniame darbe atlikta Direktyvos vertinimo analizė leido patvirtinti hipotezę, kad Direktyvos nuostatos į Lietuvos nacionalinius teisės aktus perkeltos tinkamai. Taip pat leido patvirtini, kad pakeitimai turėjo teigiamos įtakos vartotojo atžvilgiu, tačiau įgyvendinant įstatymo reikalavimus vartojimo kredito davėjai nesusidorojo su įstatymo keliamais reikalavimais, todėl vartojimo kredito davėjus prižiūrinti institucija turi įsikiški ir užtikrinti vartotojų teisių apsaugos reikalavimo įgyvendinimą.

Summary

Markina – Čepienė J. Directive on consumer credit agreements inmplementation in Lithuania. Scientific advisor assoc. prof. dr. Novikienė L., Department of Business Law, Mykolas Riomeris University, 2012.

Keywords: Directive 2008/48/EC, consumer, Study, consumer credit borrower, consumer credit lender, consumer credit agreement.

The subject of the master thesis: the Lithuanian Law for the implementation of the Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC.

The assesment of peculiarities of transposition of the Consumer Credit Directive by Lithuanian Law is carried out by raising the same queastions that were asked in the Study, provided by the European Union, Directorate General for Internal Policies, Policy Department. Taking into account the fact that the Study includes only 14 analysis out of the 27 reports provided by the European Union countries, not including Lithuania, it is significantly important to identify the difficulties Lithuanian legislature faced when transporting the provisions. The analysis of the theme is carried out distinguishing between three basic steps that will help determine the objectives of the Directive, and figure out the problems related to the transportation of the Directive provisions into national law, both theoretical and practical sense. The first part of the work discusses about the concept of a consumer credit agreement, provides the evaluation of the needs for change and the limits on the application of the Directive. The second part of the master thesis is integrally important part of the evaluation from the Directive implementation analysis point of view; it also focuses on the changes of a user position after the regulation of the consumer credit agreements was altered as well as the search of elimination conditions of repetitive, unfair consumer credit agreements. The third part of the work introduces empirical research on the Consumer Credit Agreement Law transportation by the consumer credit agreements in order to evaluate the practical Consumer Credit Agreement Law implementation approach. The Directive assessment analysis carried out in the work has confirmed the hypothesis that the provisions of the Directive were transferred by Lithuanian Law properly. Moreover, it made it possible to confirm that the changes have had a positive impact on consumers, meanwhile, consumer credit lenders failed to meet the requirements of the Law, so the consumer credit lenders supervising institution has to intervene and ensure the compliance with the consumer protection laws.

Priedai

Priedas Nr. 1. Vartojimo kredito davėjų pateiktos standartinės informacijos palyginimas (neprieinamas)

Priedas Nr. 2. Vartojimo kredito įstatymo sutarties turiniui taikomų reikalavimų įgyvendinimo informacijos pateikimas.

	Įmonė A	Įmonė B	Įmonė C	Įmonė	Įmonė E	Įmonė F
Patvarios laikmenos reikalavimas	**Po sutarties sudarymo, gautos tik vartojimo kredito sutarties bendrosios sąlygos. Greičiausiais vartojimo kredito davėjas turėtų susiprasti, kad sprecialiosios sąlygos laikomos tos, kuriomis jis pageidavo gauti vartojimo kreditą**	**Nepateiktos**	Sutartis buvo atsiųsta elektroniniu paštu. Sutarties sudarymo metu išaugoti sutarties nėra galimybės, bet galima atsisiūsti	Sutartyje nurodyta kad informacija apie siūlomą kreditą yra neatsiejama sutarties dalis, todėl joje pateikta informacija analizuojama sutarties turinio prasme	Sutartis atsiųsta elektroniniu paštu	**Po sutarties sudarymo gautos tik vartojimo kredito sutarties bendrosios sąlygos ir mokėjimų planas, kuriame dalinai yra pateikta reikalaujama informacija. Greičiausiais vartojimo kredito davėjas turėtų susiprasti, kad sprecialiosios sąlygos laikomos tos, kuriomis jis pageidavo gauti vartojimo kreditą**
2 d. 1 p.	**Nepateiktos (pateikta standartinėje informacijoje, kuri pateikta iki prašymo paskolai gauti)**	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	**Nepateiktos**
2 d. 2 p.	Vartojimo kredito davėjas pateiktas sąvokų apibrėžtyse	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 3 p.	Nurodytras grąžinimo terminas	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 4 p.	Nurodyta kredito suma	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 6 p.	Pateikta palūkanų norma	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 7 p.	**Nepateiktos (pateikta standartinėje informacijoje, kuri pateikta iki prašymo paskolai gauti)**	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Mokėtina suma: 547,24 Lt BVKMN – patekta Prielaidų nepateikta, bet detalizuoti mokėjimai

						mokėjimų plane
2 d. 8 p.	**Nepateiktos (pateikta standartinėje informacijoje, kuri pateikta iki prašymo paskolai gauti)**	**Nepateiktos**	Pateikta	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta
2 d. 11 p.	**Nepateiktos (pateikta standartinėje informacijoje, kuri pateikta iki prašymo paskolai gauti)**	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 12 p.	Pateikta	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 14 p.	Nereikalaujama	**Nepateiktos**	Nereikalaujama	Nereikalaujama	Nereikalaujama	Nereikalaujama
2 d. 15 p.	Pateikta	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	Pateikta
2 d. 17 p.	Pateikta	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Netiesiogiai pateikta	Pateikta
2 d. 18 p.	Pateikta	**Nepateiktos**	Pateikta	**Tik teisė, be įgyvendinimo tvarkos**	Pateikta	Pateikta
2 d. 19 p.	Pateika/ **žalos atlyginimo tvarka nepateikta**	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	**Pažymėta, kad jokia ginčių sprendimo ne teismine tvarka nėra taikoma, tačiau taip par nurodyta, kad suteikiama teisė kreiptis į VTAT**
2 d. 20 p.	**Nepateikta – pateikta tik teisė kreiptis į VTAT**	**Nepateiktos**	Pateikta	Pateikta	Pateikta	**Nepateikta**
2 d. 21 p.	Neprivaloma	**Nepateiktos**	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma
3 d.	Neprivaloma	**Nepateiktos**	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma	Neprivaloma
8 p.	Nurodytas tik palūkanų	**Nepateiktos**	**Netesybos ir palūkanos**	**Nuostoliai, kurie negali būti mažesni,**	**Palūkanos bei tiesioginiai**	**5 proc Palūkanos, kurios skaičiuojamos**

	mokėjimo reikalavimas **Nevertinamoje sutarties turinio požiūriu, standartinėje informacijoje pateiktas reikalavimas grąžinti ne tik palūkanas, bet ir administravimo mokesčius, sumokėtus tretiesiems asmenims ir pabrėžta, kad vartotojas turės padengti visas, tiek teismines tiek neteismines išlaidas.**			**kaip už kreditą mokamų palūkanų norma per dieną (gauto vartojimo kredito atveju ne mažiau, kaip 0,5 proc). Taip pat teismo išlaidos.**	**ir netiesioginiai nuostoliai**	**proposcingai pagal pavėluotų dienų skaičių, kad sudaro ~0,16 % per dieną, taip pat vartojimo kredito davėjas privalo atlyginti administravimo mokestį. Be to vartojimo kredito gavėjas įsipareigoja pagal sutartį atlyginti teismines ir neteismines išlaidas, bei kitas išlaidas , kurias vartojimo kredito davėjas patyrė dėl įsipareigojimų nevykdymo**

Pastabaos

2 d. 5 p. netaikoma pagal sutarties pasirinkimo pubūdį;

2 d. 9 -10 p. įmokos mokamos 1 mokėjimu, pagal sutarties pasirinkimo pubūdį- straipsnis neanalizuotinas;

2 d. 13; 16 p. netaikoma pagal sutarties pasirinkimo pubūdį;

2 d. 22 p. – neeanalizuojama, dėl per didelės apimties galimų varijantų kitos informacijos

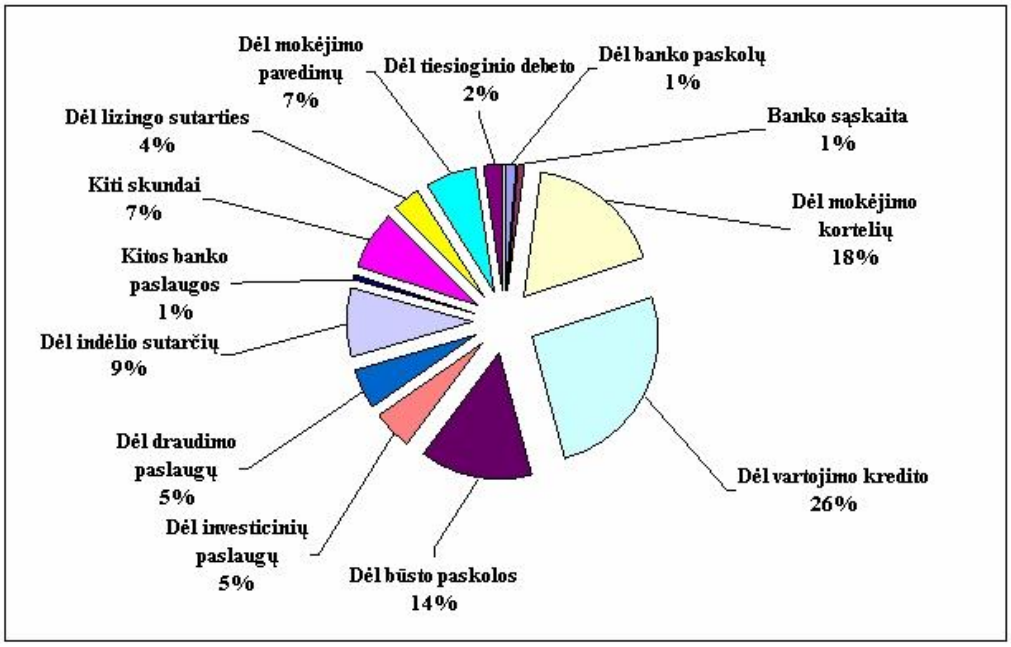
4 d. – įmokos mokamos 1 mokėjimu, pagal sutarties pasirinkimo pubūdį- straipsnis neanalizuotinas;

5d. – įmokos mokamos 1 mokėjimu, pagal sutarties pasirinkimo pubūdį- straipsnis neanalizuotinas;

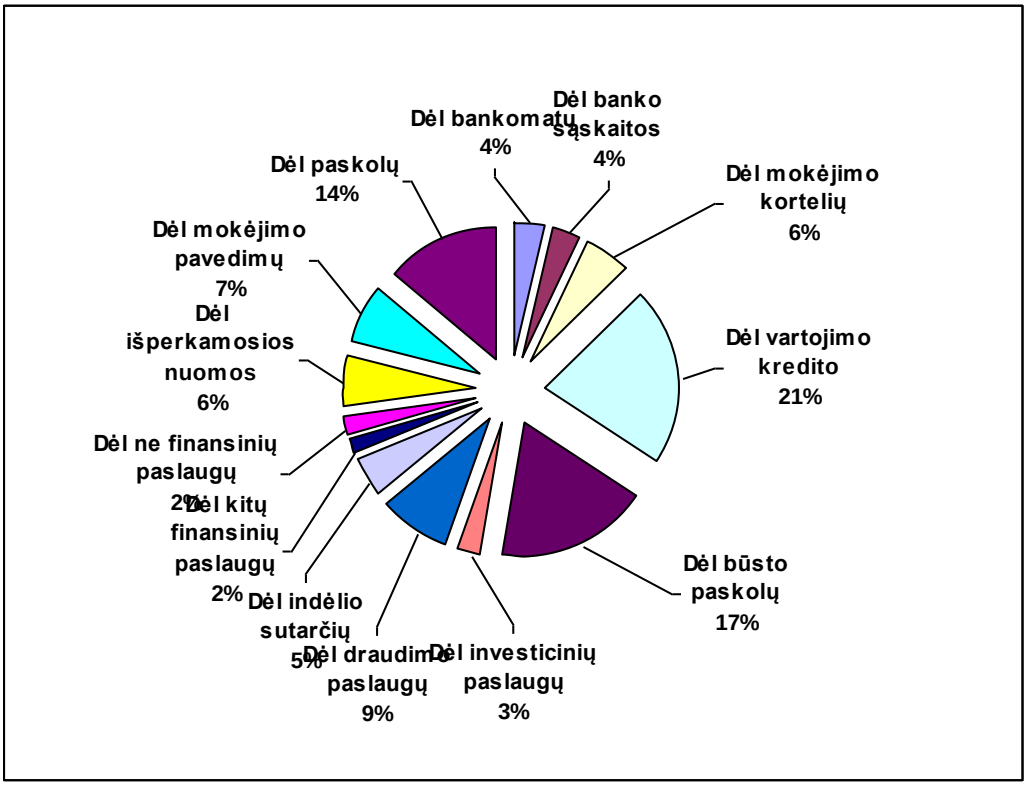
6d. – netaikoma pagal sutarties pasirinkimo pubūdį;

Priedas Nr. 3.Vartotojų skundų pasiskirstymo rodikliai.

2009 metų rodikliai paskelbti vartotojų teisių apsaugos tarnybos tinklapyje[140]:

2010 metų rodikliai paskelbti vartotojų teisių apsaugos tarnybos tinklapyje[141]:

[140] http://www.vvtat.lt/index.php?4190737517;
[141] http://www.vvtat.lt/index.php?4190737517;

Priedas Nr. 4. Vartojimo kredito reklamai taikomų reikalavimų įgyvendinimo analizė (pavyzdžiai, pateikiami po lentele).

Įstatymo reikalavimai	Pavyzdys Nr. 1	Pavyzdys Nr. 2	Pavyzdys Nr. 3	Pavyzdys Nr. 4.	Pavyzdys Nr. 5.	Pavyzdys Nr. 6
Tipinis pavyzdys	**nepateikta**	**nepateikta**	Yra	**nepateikta**	Yra	**nepateikta**
fiksuota ir arba kintama kredito palūkanų norma	0 %	0 %	0 %	**nepateikta**	0 %	0 %
išlaidos, įtrauktos į bendrą kredito kainą vartotojui	**nepateikta**	0 %	Administravimo mokestis 8,99 %	**nepateikta**	Sandorio sudarymo mokestis 9,9 % ir 2,24 % draudimo kaštai	Sutarties mokestis **nuo** 3,9 %
bendra vartojimo kredito suma	**nepateikta**	**nepateikta**	1499,00 Lt	**nepateikta**	1000 Lt	**nepateikta**
bendros vartojimo kredito kainos metinė norma	**nepateikta**	0 %	23,15 %	12,5 %	23,96 %	**nuo** 11,8 %
jeigu taikoma, kredito sutarties trukmė/terminas	**nepateikta**	Iki 10 mėn.	10 mėn.	36 mėn.	12 mėn.	**iki** 12 mėn.
prekių ar paslaugų kainą kai kreditas suteikiamas atidedant mokėjimą už konkrečias prekes ar paslaugas	**nepateikta**	-	Kaina pateikta pardavėjo reklamoje - 1499,00 Lt	**Nuo** 1659 Lt	1000 Lt	-
jeigu yra taikoma, bet kokio išankstinio mokėjimo sumą	**nepateikta**	-	Netaikoma	-	0 Lt	
jeigu taikoma, bendra vartojo mokama suma bei dalinių mokėjimų suma.	**nepateikta**	-	1633,76 Lt 163,37 Lt*	**nepateikta**	1121,52 Lt **Dalinių mokėjimų nėra**	-

* daliniu mokėjimų sumą padauginus iš įmokų skaičiaus gaunama 0,60 ct skirtumas su nurodyta bendra vartojo mokama suma

** paryškintos, sąlygos neatitinka, įstatymo reikalavimų nuostatoms.

Pavyzdys Nr. 1. Ūkio banko lizingo reklama UAB „Topo centras“ prekių kataloge (galiojantis 2012 vasario 17-19 dienomis):

Pavyzdys Nr. 2: Šiaulių banko lizingas reklama, Elektrokarkt buitinės technikos prekių kataloge (galiojantis 2012-04-13 – 2012-05-03):

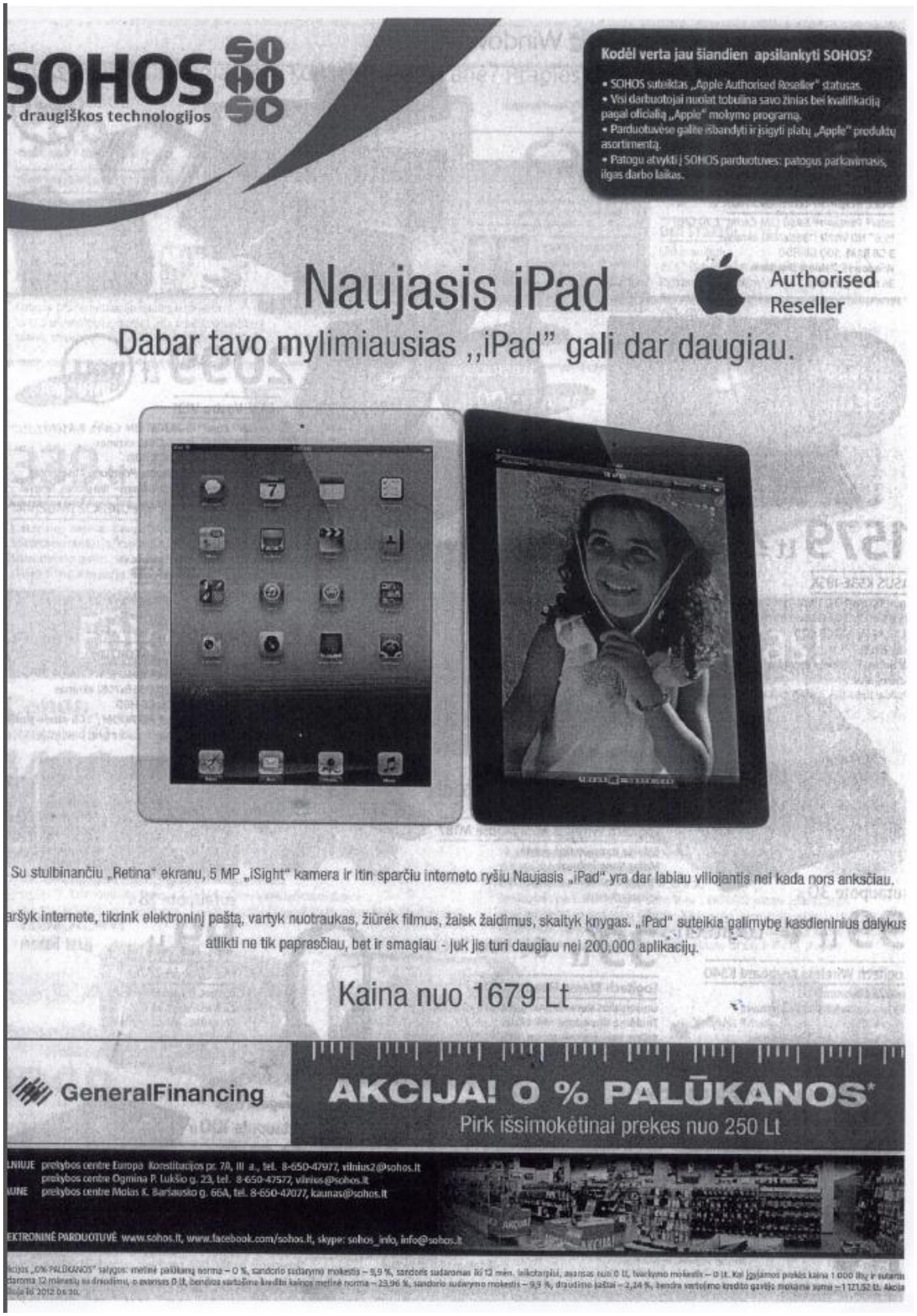
Pavyzdys Nr. 3; Šiaulių banko lizingas reklama, Elektrokarkt buitinės technikos prekių kataloge (galiojantis 2012-06-08 – 2012-07-01).

Pavyzdys Nr. 4. Nenurodyto vartojimo kredito davėjo reklama Euronics prekių kataloge (galiojantis 2011-12-09 – 2012-01-08).

Pavyzdys Nr. 5. General Financing reklama parduotuvės „Sohos“ prekių kataloge (galiojantis iki 2012-06-30).

Pavyzdys Nr. 6. Ūkio banko lizingo reklama Priedas Nr. X; elektroninio pašto adresu http://www.4kampai.lt/news_a1272 (galiojantis iki 2012.05.31)

